

MAŁY
KATECHIZM
HISTORYCZNY,

ALBO

KRÓTKI ZBIÓR HISTORYI ŚWIĘTÉY
I NAUKI CHRZEŚCIAŃSKIÉY

PRZEZ

KSIĘDZA FLEURY,

Bibliotheca
PATRUM SOC. JESU
Leopoli.

W WROCŁAWIU
U WILHELMA BOGUMILA KORNA.
1819.

9136.5

238.1

„Zbiory Śląskie“

K 14 76 Śl.

C A T É C H I S M E HISTORIQUE.

PREMIÈRE PARTIE.

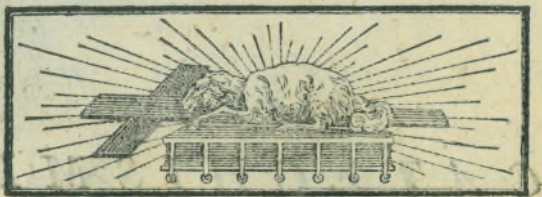
Contenant en abrégé l'Histoire sainte.

K A T E C H I Z M HISTORYCZNY.

CZĘŚĆ PIERWSZA.

Zawierająca w sobie krótkie zebranie
HISTORYI ŚWIĘTEY.

Biblioteka
PATRUM & CO. JESU
Leopoli.

LEÇON PREMIÈRE.

De la Création.

Dieu a fait le monde de rien par sa parole et sa volonté, et pour sa gloire. Il l'a fait en six jours : le premier jour il a créé le ciel et la terre, ensuite la lumière ; le second jour il créa le firmament, qu'il appela le ciel ; le troisième jour il sépara l'eau de la terre, et fit produire à la terre toutes les plantes ; le quatrième il créa le soleil, la lune et les étoiles ; le cinquième il forma les oiseaux dans l'air, et les poissons dans la mer ; le sixième il produisit les animaux terrestres, et forma l'homme à son image ; et Dieu se reposa le septième jour. Pour faire l'homme, il forma d'abord le corps de terre, puis il y mit une âme faite à son

NAUKA I.

O Stworzeniu.

BÓG stworzył świat z niczego słowem swoim, i wola swoją dla chwały swojej. Stwarzał go przez sześć dni: pierwszego dnia stworzył niebo i ziemię, tudzież światło; drugiego dnia stworzył firmament, który nazwał niebem; trzeciego dnia odłączył wodę od ziemi, i rozkazał ziemi wydawać wszystkie rośliny; dnia czwartego utworzył słońce, księżyc i gwiazdy; piątego stworzył ptaki w powietrzu i ryby w morzu: szóstego zwierzęta ziemskie i człowieka, którego utworzył na swoje podobieństwo; a potem Bóg siódmego dnia odpoczął. Mając zaś człowieka stworzyć, najpierw ciało z gliny ulepił, a potem wlał w nie Duszę stworzoną na wyobrazenie swoje.

son image. L'homme est l'image de Dieu, parce qu'il est capable de connoître Dieu et de l'aimer; et c'est pour cela que Dieu l'a fait. Le premier homme eut nom Adam. Dieu lui donna pour compagne la femme, qu'il forma d'une de ses côtes, afin qu'il l'aimât comme une partie de lui-même; ainsi il institua le mariage. La première femme fut nommée Ève. Dieu mit Adam et Ève dans le paradis terrestre, qui étoit un jardin délicieux, où ils vivoient heureux. Ils avoient la liberté de manger de toutes sortes de fruits, hors de ceux de l'arbre de la science du bien et du mal, que Dieu leur avoit défendu. Ils étoient tout nus, sans en avoir de honte, parce qu'ils n'avoient point de malice. Ils ne souffroient aucune incommodité, et ne devoient point mourir. Dieu avoit aussi créé de purs esprits qui sont les anges.

Demande. Qui a fait le monde?

Réponse. C'est Dieu.

D. De quoi l'a-t-il fait?

R. Il l'a fait de rien.

D. Comment l'a-t-il fait?

R. Par sa parole.

D.

A więc człowiek jest obraz Boski, bo jest sposobny do poznania i miłowania Boga: i dla tego to konca Bóg go stworzył. Pierwszemu człowiekowi imie było Adam, któremu dał Bóg za towarzyszkę białogłową, którą z jego żebra utworzył, aby ją kochał jako własną czastkę swoją: a tak postanowił małżeństwo. Imie tey pierwszey niewiasty było Ewa. Osadził Bóg Adama i Ewę w raju ziemskim: który był ogrodem roskosznym, gdzie szczęśliwe życie wiedli. Tam mieli wolność iedzenia wszelkiego rodzaju owoce; oprócz z drzewa wiadomości złego i dobrego, którego im Bóg tykać się zakazał. Cale nadzy chodzili nie wstydząc się, bo się w nich nie mieściła żadna złość ani zła żądza. Niewygody żadney nie cierpieli, śmierci podlegać nie mieli. Stworzył też Pan Bóg i czyste duchy, to jest Anioly.

Pytanie. Kto stworzył świat?

Odpowiedź. Pan Bóg.

P. Z czego stworzył go?

O. Z niczego.

P. Jak go stworzył?

O. Słowem swoim.

D. Pourquoi l'a-t-il fait ?

R. Pour sa gloire.

D. En combien de jours Dieu a-t-il créé le monde ?

R. Dans l'espace de six jours.

D. Qu'a-t-il créé le premier jour ?

R. Le ciel et la terre, ensuite la lumière.

D. Et le second jour ?

R. Le firmament qu'il appela ciel.

D. Que fit-il le troisième jour ?

R. Il sépara l'eau de la terre, et fit produire à la terre toutes sortes de plantes.

D. Et le quatrième ?

R. Il créa le soleil, la lune et les étoiles.

D. Et le cinquième ?

R. Il forma dans l'air les oiseaux, et les poissons dans la mer.

D. Et le sixième ?

R. Il produisit tous les animaux terrestres, et forma l'homme à son image.

D. Que fit-il enfin le septième jour ?

R. Après avoir créé toutes choses, il se reposa.

D. De quoi a-t-il fait le premier homme ?

R.

P. Dlaczego stworzył go?

O. Dla chwały swojej.

P. W wielu dniach Bóg świat stworzył?

O. W przeciągu dni sześciu.

P. Co stworzył pierwszego dnia?

O. Niebo i ziemię a potem światło.

P. A drugiego dnia?

O. Firmament, który nazwał niebem.

P. Co zrobił dnia trzeciego?

O. Odłączył wodę od ziemi, i kazał
jej wydawać rozmaite rośliny.

P. A dnia czwartego?

O. Stworzył słońce, księżyc i gwiazdy.

P. A piątego?

O. Stworzył ptaki w powietrzu i ryby
w morzu.

P. A szóstego?

O. Utworzył wszystkie zwierzęta ziem-
skie, i człowieka na podobieństwo
swoje.

P. Co wreszcie uczynił siódmego?

O. Postępującwszy wszystkie rzeczy,
odpoczął sobie.

P. Z czego pierwszego człowieka
stworzył?

O.

R. Il a fait le corps de terre.

D. Et l'ame?

R. Il l'a créée de rien.

D. De qui est-elle l'image?

R. De Dieu même.

D. Pourquoi Dieu a-t-il fait l'homme?

R. Pour le connoître et l'aimer.

D. De quoi fut faite la première femme?

R. D'une côte de l'homme.

D. Pourquoi cela?

R. Pour montrer qu'ils étoient tous deux d'une même chair.

D. Qu'étoit-ce que le paradis terrestre?

R. Un beau jardin, où Dieu mit Adam et Eve.

D. En quel état y vivoient-ils?

R. Ils vivoient heureux.

D. Quand devoient-ils mourir?

R. Ils ne devoient point mourir.

D. Que sont les anges?

R. De purs esprits qui n'ont point de corps.

O. Ciało uczynił z gliny.

P. A duszę?

O. Stworzył ją z niczego.

P. Czyim ona jest obrazem?

O. Boga samego.

P. Dlaczego Bóg stworzył człowieka?

O. Aby go znał, iego kochał.

P. Z czego stworzona była pierwsza niewiasta?

O. Z żebra Adamowego.

P. A to czemu?

O. Dla pokazania, że oboie są z jednego ciała.

P. Co to był Ray ziemski?

O. Był ogród piękny, w którym Bóg osadził Adama i Ewę.

P. W jakim stanie żyli?

O. Żyli szczęśliwie.

P. Czy mieli kiedy umierać?

O. Nie mieli.

P. Co są Aniołowie?

O. Są czyste Duchy, którzy ciała nie mają.

LECON II.

Du péché du premier homme.

Il y eut des anges qui se révoltèrent contre Dieu, et il les précipita dans l'enfer et dans le feu éternel. Ce sont les démons ou les diables, qui s'occupent à tenter les hommes, et à les révolter contre Dieu. Un de ces malins esprits se servit du serpent, et persuada à la femme de manger du fruit de l'arbre que Dieu leur avoit défendu: elle en mangea, et en fit manger à son mari. Alors Dieu maudit le serpent, et déclara que de la femme naîtroit celui qui lui écraseroit la tête; c'est-à-dire, le Sauveur du monde, qui viendrait un jour détruire la puissance du démon. Il chassa Adam et Eve du paradis, et ils demeurèrent dans un état fort misérable. Ils perdirent la grace de Dieu, et devinrent captifs du diable, et sujets à la mort et à toutes les incommodités du corps, et de plus à l'ignorance et à la concupiscence. La concupiscence est l'amour de nous-mêmes, qui nous détourne d'aimer Dieu notre créateur; et de-là viennent tous les péchés qui mènent à la mort éternelle.

Con-

NAUKA II.

O grzechu pierwszego człowieka.

Byli tacy Aniołowie, którzy się dla pychy zbuntowali przeciwko Bogu; tych Bóg strącił do piekła w ogień wieczny, i ci to są Diabli, albo raczéy duchy diabelskie, którzy ludzi kuszą, i onych przeciwko Bogu buntują. Jeden z tych złych Aniołów w postaci węża, doradził niewieście, aby skosztowała owocu z drzewa zakazanego, który ona jadła, i męża swego do iedzenia go przywiodła. Na ten czas Bóg węża przeklął, i powiedział, że z niewiasty narodzi się taki, który głowę jego zetrze, to jest Zbawiciel świata, który przyiść miał kiedyś, aby startł moc czartowską. Potem Adama i Ewę z Raju wygnał, którzy w nędznym bardzo zostali stanie. Albowiem stracili łaskę Boską, stali się niewolnikami czartowskiemi, i podległemi śmierci, oraz wszelkim ciała niewygodom, a nadto nieumiejętności i pożądlivosti. Pożądlivóść jest miłość samego siebie, która nas odwraca od miłości Boga Stwórcy naszego: skąd pochodzą wszystkie grzechy, które prowadzą do śmierci wiecznéy. A ponieważ Adam i Ewa

synów

Comme Adam et Eve n'eurent des enfans qu'après leur péché, les enfans naquirent sujets aux mêmes misères qu'eux, et les firent passer à leurs descendans, en sorte que tous les hommes naissent dans le péché, ennemis de Dieu, et destinés à l'enfer. C'est ce mal que nous appelons le péché originel.

Demande. Qui est le démon?

Réponse. C'est un ange rebelle à Dieu.

D. A quoi Dieu l'a-t-il condamné?

R. Au feu éternel.

D. A quoi s'occupe-t-il?

R. A tenter les hommes, et les faire offenser Dieu.

D. Comment tenta-t-il le premier homme?

R. Il entra dans le serpent, et persuada à la femme de manger du fruit défendu.

D. Que fit-elle ensuite?

R. Elle en fit manger à son mari.

D. Que fit Dieu?

R. Il maudit le serpent.

D. Comment punit-il Adam et Eve?

R. Il les chassa du paradis terrestre.

D.

synów nie mieli aż po swoim grzechu, zaczęli synowie ich urodzili się podlegli tymże nieszczęściom, którym podlegali Rodzice; i tak ścignęli je na wszystkich swoich potomków, tak dalece, iż wszyscy ludzie rodzą się w grzechu, nieprzyjaciółmi Boskimi, i przeznaczonymi do piekła. I toć to jest nasze nieszczęście, które my zowiemy grzechem pierworodnym

Pytanie: Co to jest czart?

Odpowiedź: Jest Anioł przeciwny Bogu.

P. Na co go Bóg skazał?

O. Na ogień wieczny.

P. Co czart robi?

O. Kusi ludzi prowadząc ich do obrazy Pana Boga.

P. Jakże skusił pierwszego człowieka?

O. Wziął na się postać węża, i poradził niewieście, aby szkosztowała owocu zakazanego.

P. Coż z nim potem uczyniła?

O. Dała go iść i mężowi swemu.

P. Coż zatem Bóg uczynił?

O. Przeklął węża.

P. A Adama i Ewę iak ukarał?

O. Wygnał ich z Raju ziemskiego.

B

P.

D. Que leur promit-il ?

R. Que la femme écraseroit la tête du serpent.

D. Qu'est-ce à dire ?

R. Qu'il viendrait d'elle un Sauveur des hommes pour ruiner la puissance du démon.

D. En quel état se trouva l'homme après son péché ?

R. Fort misérable, et en son ame, et en son corps.

D. Quels maux lui vinrent de la part du corps ?

R. Toutes sortes d'incommodités, les maladies, et la mort.

D. Et de la part de l'ame ?

R. L'ignorance et la concupiscence.

D. Qu'est-ce que la concupiscence ?

R. L'attachement que nous avons à n'aimer que nous.

D. Que produit-elle ?

R. Le péché.

D. Que produit le péché ?

R. La mort éternelle.

D. Quand-fut-ce qu'Adam et Eve eurent des enfans ?

R. Après leur péché.

D. Leur péché passa-t-il à leurs enfans ?

R.

P. Coż im obiecał?

O. Obiecał, iż niewiasta miała zetrzeć głowę węża.

P. Jak się to ma rozumieć?

O. Oto, iż z nięć miał wyiść Zbawiciel świata, który miał zetrzeć moc czartowską.

P. W jakim stanie został człowiek po grzechu popełnionym?

O. W stanie bardzo mizernym na duszy i na ciele.

P. Co za dolegliwości zlały się na niego względem ciała?

O. Wszelkie utrapienia, choroby i śmierć.

P. A względem duszy co?

O. Nieumiejętność i pożądlivość.

P. Co iest pożądlivość?

O. Jest nieporządny afekt, którym samych siebie kochamy.

P. Co się z nięć rodzi?

O. Grzech.

P. Z grzechu co?

O. Smierć wieczna.

P. Kiedy Adam i Ewa spłodzili synów?

O. Po grzechu swoim.

P. Dzieci ich czy były uczestnikami rodzicielskiego grzechu?

R. Oui et aux enfans de leurs enfans.

D. Ce mal dure-t-il encore?

R. Oui; tous les hommes naissent avec ce péché.

D. Comment l'appelle-t-on?

R. Le péché originel.

LEÇON III.

Du Déluge et de la loi de nature.

Les premiers enfans d'Adam et d'Eve furent Caïn et Abel. Caïn tua son frère par envie de sa vertu; et les descendans de Caïn furent méchans. Adam eut un autre fils nommé Seth, dont les enfans conservèrent la crainte de Dieu; mais ils s'allièrent avec les méchans, et se corrompirent; de sorte que tous les hommes s'étant adonnés au mal, Dieu résolut de les faire périr par un déluge universel. Il n'y eut que Noé, descendu de Seth, qui trouva grace devant Dieu. Dieu l'avertit de son dessein, et lui commanda de bâtir une arche, c'est-à-dire, un vaisseau carré, et couvert en forme de coffre, assez grand pour contenir une couple

O. Tak jest były, bo i na synów i na wszystkich potomków ich spłynął.

P. Czy trwa jeszcze do tych czas ten grzech?

O. Trwa, i wszyscy ludzie w tymże się grzechu rodzą.

P. Jak się zowie?

O. Zowie się grzech pierworodny.

N A U K A III.

O potopie i o prawie natury.

Pierwsi synowie Adama i Ewy byli Kain i Abel. Kain zabił brata zazdrośném okiem patrząc na jego cnotę; pochodzący od Kaina synowie, złości pełni byli. Adam miał potem innego syna imieniem Seth, którego synowie żyli w boiaźni Boskiey, ale skoro się z niezbożnemi połączyli, popsowali się tak dalece, iż Bóg umyślił zgubić wszystkich ludzi w nieprawościach zanurzonych, potopem powszechnym. Jeden tylko szczególnie był Noe pochodzący od Setha, który znalazł łaskę u Boga; Pan Bóg oznaymił mu swój zamiar i kazał mu budować Arkę, to jest statek czworograniasty okryty nakształt skrzyni, tak dostatecznie szeroki,

couple de chaque espèce de bêtes et d'oiseaux. Quand il y fut entré, Dieu fit tomber pendant quarante jours et quarante nuits une pluie épouvantable, accompagnée de débordement de la mer, en sorte que toute la terre fut couverte d'eau. Tous les hommes et tous les animaux furent noyés; il n'y eut que huit personnes de sauvées: Noé, sa femme, ses trois fils et leurs femmes, et les animaux qui étoient dans l'arche. Après le déluge, le monde fut repeuplé par les trois enfans de Noé, Sem, Cham, et Japhet. Ainsi nous sommes tous frères. Mais les hommes devinrent bientôt plus méchans qu'auparavant. Au lieu d'adorer Dieu, la plupart adoroient le soleil, la lune, ou d'autres créatures; ils n'honoroient point leurs pères, ils étoient impudiques, ils se tuoient, se voloient et se calomnioient les uns les autres, ne disoient point la vérité, et suivoient leurs desirs déréglés. En tout cela ils faisoient contre leur raison et leur conscience, qui est la loi de nature.

Demande. Qui fut le premier meurtrier dans le monde?

Réponse. Caïn, qui tua son frère Abel.

roki, iż mógł w sobie każdego rodzaju zwierząt i ptastwa po parze umieścić. Skoro Noe wszedł do Arki, zaraz Pan Bóg otworzył upusty niebieskie, z których przez czterdzieści dni niezmierne się wody lały, a do tych wzniosłszy się nad brzegi, morze się przyłączyło, i tak wszystkie ziemię wody okryły. Wszyscy ludzie i wszystkie zwierzęta potonęły; ośm tylko osób ocalone od potopu, Noe, żona jego, trzy synowie jego i ich żony, i zwierzęta które były w Arce. Po potopie rozmnożył się świat przez trzech synów Noego: Sema, Chama, i Jafeta; a tak wszyscy jesteśmy bracia. Ale ludzie w krótkim czasie stali się gorszymi, niż przedtem. Zamiast Bogu, wielu ich pokłon oddawało słońcu, księżycowi, lub innym stworzeniom: nie szanowali Rodziców swoich, wszeteczni byli, wzajemnie się zabijali, wzajemnie sobie kradli, i iedni drugich potwarzali, prawdy nie mówili, i udawali się za swemi nieporządnemi żądzami. Wszystko czynili przeciwko rozumowi i przeciwko sumnieniu, które są prawem natury.

Pytanie: Kto był pierwszym zabójcą na świecie?

Odpowiedź: Kain, który zabił brata swego Abła.

D. Pourquoi le tua-t-il ?

R. Par envie de sa vertu.

D. Tous les hommes furent-ils méchans comme lui ?

R. La plupart le furent.

D. Ne resta-t-il pas un homme agréable à Dieu ?

R. Il ne resta que Noé.

D. Que fit Dieu pour punir les hommes ?

R. Il envoya le déluge.

D. Qu'est-ce que le déluge ?

R. Une grande inondation qui couvrit d'eau toute la terre.

D. Que devinrent les hommes ?

R. Ils furent tous noyés.

D. Et les bêtes ?

R. Elles furent aussi noyées.

D. Que devint Noé ?

R. Dieu le conserva dans l'arche.

D. Qu'est-ce que l'arche de Noé ?

R. Un grand vaisseau carré, et couvert en forme de coffre.

D. S'y sauva-t-il seul ?

R. Oui, avec sa famille.

D. Et quoi encore ?

R. Une couple de bêtes et d'oiseaux de toutes sortes.

D.

P. Czemu go zabił?

O. Dla zazdrości cnoty jego.

P. Czy wszyscy ludzie tak źli byli iak on?

O. Wielu ich takimi byli.

P. Czy się znalazł iaki człowiek miły Bogu?

O. Znalazł się lecz tylko ieden Noe.

P. Czem Pan Bóg skarł ludzi?

O. Potopem.

P. Co to iest potop?

O. Wielkie wylanie wód, które okryły całą ziemię.

P. Co się stało z ludźmi?

O. Wszystkich woda zalała.

P. A zwierzęta gdzie się podziały?

O. Także potonely.

P. A z Noem co się stało?

O. Pan Bóg go zachował w Arce.

P. Co to była ta Arka Noego?

O. Był to wielki statek w kwadrat zrobiony i okryty iak skrzynia.

P. Czy sam tylko Noe do niéy się schronił?

O. Tak iest, sam z familią swoią.

P. I co ieszcze?

O. Po parze zwierząt i ptastwa z każdego rodzaju.

P.

D. Tous les hommes sont-ils nos frères?

R. Oui, parce que nous venons tous d'Adam et de Noé.

D. Qu'est-ce que la loi de nature?

R. C'est-la raison et la conscience.

D. Que nous enseigne-t-elle à l'égard de Dieu?

R. Qu'il ne faut adorer que lui.

D. Et à l'égard des hommes?

R. De ne faire à personne ce que nous ne voudrions pas qu'on ne nous fit.

D. Et à l'égard de nous-mêmes?

R. De modérer nos passions et nos désirs.

LEÇON IV.

D'Abraham, et des autres Patriarches.

La vraie religion et la loi de nature se conservèrent chez quelques saints personnages, principalement de la race de Sem. Un d'entr'eux fut Abraham, que Dieu choisit pour faire alliance avec lui. Il lui commanda de quitter son pays, et lui promit de le rendre père d'un peuple innombrable, de donner à ce peuple la terre

P. Czy wszyscy ludzie są nasi bracia?

O. Tak jest, bo wszyscy pochodzimy od Adama i Noego.

P. Co jest prawem natury?

O. Rozum i sumnienie.

P. Czego nas to prawo uczy względem Boga?

O. Iż iego samego czcić powinniśmy.

P. A względem ludzi?

O. Abyśmy tego drugiemu nie czynili, czego sami nie chcemy, aby nam czyniono.

P. A względem nas samych?

O. Abyśmy hamowali nasze passye i żądze.

NAUKA IV.

O Abrahamie i innych Patryarchach.

Prawdziwa Religia i prawo natury zachowane były przez niektórych mężów świętych, naybardziéy z pokolenia Sema. Z pomiędzy tych był Abraham, którego Bóg sobie obrał, do zawarcia z nim przymierza. Rozkazał mu, aby wyszedł z Oyczyzny swojej, i obiecał postanowił go Oycem niezliczonego ludu, dadź temu

terre de Chanaan, et de bénir en sa race toutes les nations de la terre. Ce qui marquoit que de sa postérité naîtroit le sauveur du monde. Abraham crut aux promesses de Dieu, qui lui ordonna la circoncision pour marque de son alliance, et lui donna un fils nommé Isaac. Dieu voulant éprouver la foi d'Abraham, lui commanda de sacrifier ce cher fils; mais il l'arrêta comme il étoit prêt à l'égorger. Isaac fut père de Jacob, autrement nommé Israël, qui eut douze fils, entr'autres Lévi, Juda, Joseph, et Benjamin. Ce sont les douze Patriarches, pères des douze tribus, qui composèrent tout le peuple d'Israël. On appelle aussi patriarches tous les saints qui ont vécu sous la loi de nature.

Demande. Où se conserva la loi de nature après le déluge?

Réponse. Dans la famille de Sem.
D. Qui fut celui avec qui Dieu fit alliance?

R. Abraham.

D. Que lui ordonna-t-il?

R. De quitter sa famille et son pays

temu ludowi ziemie Chanaan: pobłogosławić wszystkie narody ziemskie z iego pokolenia idące: co znaczyło, iż z iego potomstwa miał się narodzić Zbawiciel świata. Abraham uwierzył obietnicom Boga, który nakazał mu obrzezanie na znak przymierza swego, i dał mu syna imieniem Izaaka. Chcąc zaś Bóg doświadczyć wiary Abrahamowéy, kazał mu na ofiarę syna tego ukochanego ofiarować: ale go zatrzymał, gdy się przygotował do iego ścięcia. Izaak Oycem był Jakóba, inaczej nazwanego Izrael, który miał dwunastu synów, między innymi Levi, Iudasza, Józefa i Beniamina. Ci są dwanaście Patryarchowie, Oycowie dwunastu pokoleń, z których złożony był cały Lud Izraelski: Zowią się też Patryarchami wszyscy Święci, którzy żyli podług prawa natury.

Pytanie: Gdzie było zachowane prawo natury po potopie?

Odpowiedź: W rodzinie Sema.

P. Z kim Bóg uczynił swoje przymierze?

O. Z Abrahamem.

P. Co mu rozkazał?

O. Aby opuścił rodzinę swoją i Ojczyznę.

P.

D. Que lui promit-il?

R. De faire venir de lui un grand peuple.

D. Que lui promit-il encore?

R. De lui donner la terre de Chanaan.

D. Que lui promit-il de plus grand?

R. De bénir en sa race toutes les nations de la terre.

D. Que vouloit dire cela?

R. Que le sauveur du monde viendrait de la race d'Abraham.

D. Quelle fut la marque de l'alliance de Dieu avec Abraham?

R. La circoncision.

D. Qui fut le fils d'Abraham?

R. Isaac.

D. Pourquoi le voulut-il sacrifier?

R. Pour obéir à Dieu.

D. Pourquoi Dieu le lui avoit-il commandé?

R. Pour éprouver sa foi.

D. Qui fut Jacob?

R. Le fils d'Isaac.

D. Quel autre nom eut Jacob?

R. Il fut aussi nommé Israël.

D. Combien eut-il d'enfans?

R. Il en eut douze.

D. Comment les appela-t-on?

R. Les patriarches.

P. Go mn obiecał?

O. Ze miało z niego wyńść wielkie mnóstwo ludu.

P. Oprócz tego co więcéy?

O. Obiecał mu dać ziemię Chanaan.

P. Co ieszczé więszczego?

O. Poblogostawić w iego pokoleniu wszystkie narody ziemskie.

P. Co to znaczyło?

O. Ze Zbawiciel świata miał się narodzić z pokolenia Abrahamowego.

P. Co za znak był przymierza Boskiego z Abrahamem?

O. Obrzezanie.

P. Jak się zwał syn Abrahama?

O. Izaak.

P. Czemu chciał go ofiarować?

O. Dla posłuszeństwa Bogu.

P. Czemu to Bóg mu rozkazał?

O. Dla doświadczenia go.

P. Kto to był Iakób?

O. Syn Izaaka.

P. Jakie miał imię drugie?

O. Zwano go też Izrael.

P. Wielu miał synów?

O. Miał ich dwunastu.

P. Jak się zowią?

O. Zowią się Patryarchowie.

LEÇON V.

De la servitude d'Egypte, et de la Pâque.

Les frères de Joseph le vendirent par envie: il fut mené en Egypte, où il fut long-temps esclave; mais il demeura fidèle à Dieu, qui le délivra, et le fit devenir favori du Roi. Il pardonna à ses frères, et les fit venir en Egypte avec leur père, et toute sa famille. Ils y moururent, et leurs enfans s'y multiplièrent merveilleusement. Un autre roi d'Egypte craignant qu'ils ne se rendissent trop puissans, les chargea de travaux pénibles, et voulut même faire périr tous leurs enfans mâles. Mais Dieu eut pitié de son peuple et envoya pour le délivrer Moïse descendu de Lévi, avec son frère Aaron. Ils vinrent trouver Pharaon, (c'étoit le nom des Rois d'Egypte,) et lui commandèrent de la part de Dieu de laisser aller son peuple. Il le refusa plusieurs fois; et Moïse, pour l'y contraindre, fit plusieurs miracles terribles, que l'on appelle les plaies d'Egypte. Les Israélites sortirent enfin, mais auparavant ils célébrèrent la Pâque par ordre de Dieu, mangeant dans cha-

NAUKA V.

O niewoli Egipskiej, i o Pasce.

Józef przedany od braci swoich przez zazdrość, zaprowadzony był do Egiptu, gdzie przez niemały czas w niewoli zostawał: jednakże wiernym się Panu Bogu okazał, który go uwolnił, i wielką mu łaskę u Króla ziednał. Ten krzywdę swoją darował braci, i tak ich, iako też i Oyca ich z całą familią do Egiptu sprowadził. Tam życie swoje zakończyli, a synowie ich wielką mnogość potomstwa zostawili. Inszy Król Egipski obawiając się, aby się nie stali nadto mocnymi, wszystkich obciążał strasznemi pracami, a do tego usiłował wszystkie dzieci męzkiey płci wytracić. Ale Bóg zmiłował się nad ludem swoim, posłał do wybawienia jego Moyżesza, pochodzącego z pokolenia Lewi, z bratem jego Aaronem. Przyszli do Faraona (tęmi imieniem nazywano Królów Egipskich), któremu rozkazali imieniem Boskiem, aby wypuścił lud; kilkakroć razy wzbra-
niał się tego, ale Moyżesz, aby go do tego przymusił, wiele strasznych uczynił cudów, które się zowią plagami Egipskiemi.

chaque famille un agneau rôti, après avoir marqué de son sang la porte de chaque maison. Pâque signifie passage, et Dieu leur ordonna de faire un pareil sacrifice et un pareil repas tous les ans, en mémoire de leur délivrance, qui étoit un signe que tous les hommes seroient un jour délivrés du péché et de la servitude du démon.

Demande. Racontez l'histoire de Joseph.

Réponse. Ses frères le vendirent par envie; il fut long-temps esclave en Egypte, puis il devint favori du roi.

D. Que fit-il à ses frères dans sa grande puissance?

R. Il leur pardonna, et les fit venir en Egypte avec toutes leurs familles.

D. Qu'arriva-t-il en Egypte aux enfans d'Israël?

R. Ils s'y multiplièrent extrêmement.

D. Que leur fit le roi d'Egypte?

R. Il voulut les faire périr.

D. Qui les secourut?

R. Dieu,

D.

skiem. Nakoniec wyszli Izraelitowie, ale pierwey Paschę z rozkazania Boskiego odprawili, iedząc w każdéy familii baranka pieczonego, którego krew u każdego domu drzwi pierwey namazali: Pascha znaczy przewście; rozkazał im Bóg, aby odprawiali taką ofiarę i taką ucztę każdego roku na pamiątkę swego wybawienia: co znakiem było, iż wszyscy ludzie mieli bydź kiedyżkolwiek wybawieni od grzechu, i z niewoli czartowskiéy.

Pytanie: Powiedz historiją o Iózefie?

Odpowiedź: Bracia przedali go z zazdrości; przez długi czas niewolnikiem był w Egipcie: potem stał się Królowi bardzo miłym.

P. Co uczynił z bracią swoimi będąc na naywyższym urzędzie?

O. Odpuścił im, i sprowadził ich do Egiptu z całą familią.

P. Co się stało z Izraelitami w Egipcie?

O. Wielce się rozmnożyli.

P. Co im uczynił Król Egipski?

O. Chciał ich wygubić.

P. Kto im dał pomoc?

O. Pan Bóg.

D. De qui se servit-il pour les délivrer?

R. De Moïse.

D. Que fit Moïse?

R. De grands miracles pour contraindre Pharaon d'obéir à Dieu.

D. Qu'est-ce que la pâque?

R. C'est un agneau qui fut sacrifié et mangé la nuit de leur délivrance.

D. Que fit-on de son sang?

R. On en marqua les maisons des Israélites.

D. Que signifioit la délivrance des Israélites?

R. Que Dieu délivreroit un jour tous les hommes de la servitude du démon.

LEÇON VI.

Du voyage dans le désert, et de la loi écrite.

Dieu ayant délivré les Israélites de la servitude d'Egypte, les mena dans la terre de Chanaan, suivant les promesses qu'il avait faites à leurs pères. Il fit de grands miracles dans ce voyage. Il les fit passer à pied sec au travers de la mer rouge, pour les délivrer de Pharaon qui les poursuivoit. Il les mena par un grand

P. Kogoż zażył Bóg do wybawienia ich?

O. Moyżesza.

P. Co uczynił Moyżesz?

O. Cuda wielkie, któremi przymusił Faraona, aby był posłuszny Bogu.

P. Co jest Pascha?

O. Jest Baranek, którego ofiarowano i jedzono podczas nocy wybawienia.

P. Co uczyniono z krwią jego?

O. Poznaczono nią drzwi domów Izraelskich.

P. Co znaczyło wybawienie Izraelitów?

O. Jż Bóg miał wybawić wszystkich ludzi z niewoli czartowskiéy.

N A U K A VI.

O podróży na puszczy, i o prawie pisaném.

Wybawiwszy Pan Bóg Izraelitów z niewoli Egipskiéy, zaprowadził ich do ziemi Chananeyskiéy, według obietnicy, którą Oycom ich uczynił. W téy podróży wielkie cuda uczynił. Przeprowadził ich przez śrzodek morza czerwonego suchą nogą, aby uwolnił od Faraona, który ich gonił. Zaprowadził ich

grand désert, où il les nourrit durant quarante ans de la manne qu'il faisait tomber du ciel, et leur fit sortir de l'eau d'un rocher. Dès le commencement du voyage ils arrivèrent au mont Sinaï, où Dieu leur donna sa loi le cinquantième jour après la Pâque. Ils virent la montagne toute en feu et couverte d'un nuage épais, d'où sortoient des éclairs, des tonnerres et un bruit comme de trompettes, et ils entendirent une voix qui dit :

1. Je suis le seigneur ton Dieu, qui t'ai tiré de la servitude d'Egypte. Tu n'auras point d'autres Dieux devant moi : tu ne feras point d'idole ni aucune figure pour l'adorer.
2. Tu ne prendras point le nom du seigneur ton Dieu en vain.
3. Souviens-toi de sanctifier le jour du sabbat, c'est-à-dire le repos du septième jour.
4. Honore ton père et ta mère, afin que tu vives long-temps sur la terre promise.
5. Tu ne tueras point.
6. Tu ne commettras point d'adultère.
7. Tu ne déroberas point.
8. Tu ne diras point de faux témoignage contre ton prochain.
9. Tu ne désireras point la femme de ton prochain.
10. Tu ne désireras point les biens de ton prochain.

Dieu donna à Moïse ces dix commandemens

ich na wielką puszcza, gdzie karmił ich przez czterdzieści lat manną, która spuszczał z nieba; i napoił wodą z opoki wyprowadzoną. Zaraz na początku podróży przyszl pod górę Synai, gdzie Pan Bóg dał im Prawo swoje pięćdziesiątego dnia po Pasce. Widzieli całą górę w ogniu, okrytą ohłokiem gęstym, z którego wybuchały błyskawice, grzmoty, i dźwięk iakoby trąb, i słyszeli głos mówiący: 1. Ja iestem Pan Bóg twój, którym cię wrwiódł z niewoli Egipskiéy: Nie będziesz miał Bógów cudzych przedemną. Nie będziesz sobie czynił bałwanów, ani żadnych figur, którymbyś się kłaniał. 2. Nie będziesz brał Imienia Pana Boga twego nadaremno. 3. Pamiętaj, abyś dzień Sabatu święcił, to iest dzień siódmy odpocznienia. 4. Czcij Oyca twego i Matkę twoią, abyś był długowiecznym w ziemi obiecanej. 5. Nie będziesz zabijał. 6. Nie będziesz cudzolożył. 7. Nie będziesz kradł. 8. Nie będziesz mówił przeciwko bliźniemu twemu fałszywego świadectwa. 9. Nie będziesz pożądał żony bliźniego twego. 10. Nie będziesz pragnął dóbr bliźniego twego. Pan Bóg dał Moyżeszowi te dziesięć przykazań napisanych na dwóch tablicach

mens écrits sur deux tables de pierre ; ils ne contenoient gueres que la loi naturelle , et Dieu voulut la donner alors par écrit , parce qu'elle s'oublioit , tant la malice des hommes étoit grande.

Demande. Où allèrent les Israélites au sortir d'Egypte ?

Réponse. Dans la terre de Chanaan où Dieu les mena.

D. Pourquoi les y mena-t-il ?

R. Pour accomplir ses promesses.

D. Comment passèrent-ils la mer rouge ?

R. Dieu leur fit un chemin sec au milieu des eaux.

D. Par où passèrent-ils ensuite ?

R. Par un grand désert.

D. De quoi y vécurent-ils ?

R. De la manne que Dieu leur envoyoit du Ciel.

D. Quand l'eau leur manqua , où en prirent-ils ?

R. Dieu en fit sortir d'un rocher.

D. Quand Dieu leur donna-t-il la loi ?

R. Le cinquantième jour après leur sortie.

D. En quel lieu ?

R.

blicach kamiennych, które w sobie nie zawierały nic więcej nad prawo naturalne; iednakże Panu Bogu spodobało się w ten czas dać je wypisane, bo szły w niepamięć, dlatego iż złość ludzka mocno górę brała.

Pytanie: Dokąd poszli Izraelitowie wyszedłszy z Egiptu?

Odpowiedź: Do ziemi Chanaaney-skiéy, dokąd ich Bóg prowadził.

P. Czemu ich tam prowadził?

O. Aby się spełniły obietnice jego.

P. Jak przeszli morze czerwone?

O. Pan Bóg uczynił im suchą drogę w pośrodku wody.

P. Którędy szli potem?

O. Przez wielką puszcza.

P. Czém tam żyli?

O. Manną z nieba spadającą.

P. Kiedy wody im nie stało, skąd iéy dostali?

O. Pan Bóg ią wyprowadził ze skały.

P. Kiedy Pan Bóg dał im prawo swoje?

O. Pięćdziesiątego dnia po wyjściu.

P. Na którym mieyscu?

O.

R. Sur le mont Sinaï.

D. Comment parut la montagne?

R. Toute en feu, avec des tonnerres et des éclairs.

D. Dites les commandemens que Dieu leur donna?

R. Je suis le seigneur ton Dieu qui t'ai tiré, etc.

D. Dites le second.

R. Tu ne prendras point le nom du seigneur, etc.

D. Le troisième, etc.

Le disciple doit apprendre par coeur les commandemens tout au long, comme ils sont ci-dessus.

D. Ces dix commandemens furent-ils écrits?

R. Oui, sur deux tables de pierre.

D. Etoient-ils nouveaux?

R. Non, c'étoit la loi de nature.

LEÇON VII.

De l'alliance de Dieu avec les Israélites.

Dieu fit mettre les tables de la loi dans dans l'arche d'alliance, qui étoit un coffre

O. Na górze Synai.

P. Jak się okazała ta góra?

O. Cała ognista z grzmotami i błyskawicami

P. Mówże przykazania, które im Pan Bóg dał.

O Ja jestem Pan Bóg twój, którym cię wywiódł i t. d.

P. Powiedz drugie przykazanie?

O. Nie będziesz brał imienia Pana Boga twego nadaremno.

P. Trzecie, i t. d.

Uczeń ma się nauczyć na pamięć wszystkich przykazań, tak iako są napisane wyżej.

P. Te dziesięć przykazania czy były napisane?

O. Tak jest, na dwóch tablicach kamiennych.

P. Czy były nowe?

O. Nie, to było prawo naturalne.

N A U K A VII.

O przymierzu Boskiem z Izraelitami.

Pan Bóg kazał schować tablice mające na sobie napisane prawo, do Arki przymierza,

coffre de bois précieux, tout revêtu d'or. Cette arche étoit gardée dans un tabernacle, c'est-à-dire, une tente de riches étoffes; et devant il y avoit un autel pour les sacrifices, qui se faisoient en égorgeant des bœufs et des moutons, que l'on faisoit brûler ensuite sur l'autel. Telle étoit la manière d'honorer Dieu en ces tems-là. Aaron et ses enfans furent consacrés prêtres pour offrir les sacrifices, et tout le reste de la tribu de Lévi fut destiné au service du tabernacle. L'arche et le tabernacle étoient la marque de l'alliance de Dieu avec les Israélites, et cette alliance, qui s'appella aussi testament, étoit la même qu'il avoit faite avec Abraham: car il renouvelloit en leur faveur toutes les promesses qu'il avoit faites à leurs pères. Il promit de les établir dans la terre de Chanaan, de les prendre pour son peuple bien-aimé, de les combler de biens, et cette terre promise étoit la figure du ciel et du séjour des bienheureux. Le peuple de son côté promit de ne point reconnoître d'autre Dieu que le Seigneur, de l'aimer de tout son cœur, et d'observer tous ses commandemens; sous peine d'être chassé de la terre promise, et accable

mierza, która była jak skrzynia z drze-
 wa kosztownego zrobiona, cała pozłaca-
 na. Chowano ją w przybytku, to jest
 w namiocie z drogich materyy; a przed
 nią był ołtarz dla czynienia ofiar, które
 odprawowano zabijając woły i barany,
 a potem palono część na ołtarzu. Tym
 zwyczajem i sposobem czczono Boga
 tamtych czasów. Aaron i synowie jego
 poświęceni byli na kapłanów, aby te
 ofiary czynili; a reszta z pokolenia Le-
 wi wyznaczona była na usługę w przy-
 bytku. Arka i przybytek znaczyły przy-
 mierze Boskie z Izraelitami; to przy-
 mierze, które też zowie się testamen-
 tem, toż samo było, które Bóg uczynił
 z Abrahamem. Odnowił bowiem dla nich
 wszystkie obietnice, którekolwiek uczy-
 nił ich Ojcom. Obiecał ich przyjąć za
 lud ukochany, osadzić w ziemi Chana-
 neyskiéy, i wszelkiemi dobrami obsypać.
 Ta ziemia znaczyła niebo, i mieszkanie
 błogosławionych. Lud ze swoiéy strony
 obiecał żadnego innego Boga nie uzna-
 wać za Boga, tylko Boga naywyższego,
 Pana Niebieskiego, jego z całego serca
 miłować, przykazania jego zachować pod
 karą wygnania z ziemi obiecanej, i
 ucisnienia wszelkiemi nędzami. To przy-
 mierze

cablé de misère. Cette alliance fut confirmée par le sang des victimes, et Dieu l'exécuta très-fidèlement. Il fit remonter le Jourdain vers sa source, il arrêta le Soleil et la Lune, et fit plusieurs autres grands miracles, pour mettre les Israélites en possession de la terre de Chanaan, et ils la partagèrent en douze parts, une pour chacune des douze tribus. Mais ils ne tinrent rien de ce qu'ils avoient promis à Dieu; ils se revoltèrent plus de dix fois pendant le voyage, et étant entrés dans la terre, ils firent alliance avec les anciens habitans, que Dieu leur avoit commandé d'exterminer, et adorèrent leurs idoles.

Demande. Comment se faisoient les sacrifices de l'ancienne loi?

Réponse. On égorgeoit une bête, puis on la brûloit sur l'autel.

D. Où étoit l'autel?

R. Devant le tabernacle.

D. Qu'y avoit-il dans le tabernacle?

R. L'arche d'alliance.

D. Qu'étoit-ce que cette arche?

R. Un coffre tout revêtu d'or.

D. Qu'y avoit-il dedans?

R. Les deux tables de la loi.

D.

mierze potwierdzono krwią ofiar: i Bóg ie wiernie zachował. Jordan do góry cofnął się, ku źródłom swoim z rozkazaniam Boskiego, słońce i miesiąc Bóg zastanowił, i wiele innych cudów udzia-
łał, aby ich uczynił dziedzicami ziemi Chananeyskiéy; i tę Izraelitowie podzie-
lili na dwanaście części, każdemu po-
koleniu jednę wyznaczywszy. Jednak
nie dotrzymali tego, co obiecali byli
Bogu. Więcéy albowiem niż dziesięć
razy buntowali się w podróży saméy; a
wszedłszy do ziemi obiecanéy, uczynili
przymierze z dawnymi iéy mieszkańca-
mi, których Bóg przykazał im być wy-
korzenieć, i klaniali się ich bałwanom.

Pytanie: Jak odprawowały się ofiary
w starym Zakonie?

Odpowiedź: Rznieto bydło, potem
palono część na oltarzu.

P. Gdzie był oltarz?

O. Przed przybytkiem.

P. Co było w tym przybytku?

O. Arka przymierza.

P. Co to była ta Arka?

O. Była skrzynia złotem cała powle-
czona.

P. Co było w niéy?

O. Dwie tablice Zakonu.

P.

D. Qui étoient les sacrificateurs?

R. Aaron et ses enfans

D. Qui étoient les Lévites?

R. Tout le reste de la tribu, destiné au service du tabernacle.

D. Quelle fut l'alliance de Dieu avec les Israélites?

R. La même qu'il avoit faite avec Abraham.

D. Que leur promit-il?

R. Il promit de les prendre pour son peuple, les établir dans la terre de Chanaan, et les combler de biens.

D. Que signifioit cette terre?

R. C'étoit l'image du ciel.

D. Que promit le peuple?

R. D'aimer Dieu de tout son coeur, et d'observer ses commandemens.

D. Sous quelle peine?

R. Sous peine d'être chassé et accablé de misères.

D. Cette alliance fut-elle bien exécutée?

R. Oui, de la part de Dieu.

D. Quels miracles fit-il pour mettre son peuple en possession de la terre promise?

R.

P. Kto był Kapłanem?

O. Aaron i jego synowie.

P. Którzy byli Lewitami?

O. Reszta pokolenia do służby w przybytku wyznaczona.

P. Co było za przymierze Boskie z ludem Izraelskim?

O. Toż samo, które Bóg był uczynił z Abrahamem.

P. Co im w tém przymierzu przyobiegał?

O. Przyobiegał ich mieć za swój lud, osadzić ich w ziemi Chananeyskiéy, i darami rozmaitemi ubogacić.

P. Co znaczyła ta ziemia?

O. Była obrazem Nieba.

P. Co wzajemnie lud obiecał?

O. Miłować Boga ze wszystkiego serca i zachować jego przykazania.

P. Pod jaką karą?

O. Pod karą wygnania i obciążenia utrapieniami.

P. To przymierze czy było do skutku przyprowadzone?

O. Tak jest, było ze strony Boga.

P. Jakie cuda uczynił, aby lud swój przyprowadził do osiągnięcia ziemi obiecanéy?

R. Il sécha le Jourdain, il arrêta le soleil et la lune.

D. Comment fut exécutée l'alliance de la part du peuple?

R. Il l'exécuta très-mal.

D. Combien de fois se revoltèrent-ils dans le désert?

R. Plus de dix fois.

D. Que firent-ils après leur établissement dans la terre promise?

R. Ils quittèrent souvent Dieu pour les idoles.

LEÇON VIII.

De l'idolâtrie.

Dieu n'étoit plus connu ni adoré que chez les Israélites, et l'idolâtrie régnoit chez toutes les autres nations. Les hommes ne s'appliquoient qu'à leurs corps et ne pensoient ni à leur ame ni à Dieu, pur esprit, créateur du ciel et de la terre. Ils se figuroient une infinité de Dieux, à qui ils donnoient différens noms selon les pays, et en contoient milles fables ridicules. Il les représentoient les uns comme des hommes, les autres comme des femmes, qu'ils nommoient déesses:
ils

O. Wysuszył Jordan, zatrzymał słońce i księżyc.

P. A lud jego jako wykonał przymerze z Bogiem?

O. Wykonał je bardzo źle.

P. Wiele razy buntował się na puszczy?

O. Wiecev niż dziesięć razy.

P. Co zrobili po swoim osadzeniu w ziemi obiecanej?

O. Często porzucali prawego Boga, a udawali się do czci bałwanów.

N A U K A VIII.

O Bałwochwalstwie.

Boga nie znano więcéy, i nie oddawano mu pokłonu tylko w Izraelu, a bałwochwalstwo górę wzięło u wszystkich innych narodów. Ludzie o samém tylko ciele staranie mieli; nie myśleli ani o duszy, ani o Bogu Duchu czystym, prawdziwym Stwórcy nieba i ziemi. Wy-myślali sobie niezliczoną liczbę Bogów, którym dawali rozmaite nazwiska, według krajów, i o nich tysiączne zmyślali bayki śmiechu godne. Jednych wystawowali sobie jako mężczyzny, drugich

ils en faisoient des idoles de bois, de pierre, d'or ou d'argent, et adoroient les ouvrages de leurs mains, leur bâtissant des temples, leur dressant des autels, et leur faisant des sacrifices. Ainsi les Grecs et les Romains adoroient Jupiter, qu'ils disoient être le plus grand des Dieux; Junon, qu'ils faisoient sa femme; Mars, Vénus, Bacchus, et plusieurs autres. Ainsi en Egypte on adoroit Isis sous la figure d'une femme, avec une tête de vache; Anubis sous la figure d'un homme ayant une tête de chien, et d'autres monstres semblables. Le Démon les abusoit de la sorte, pour se faire adorer sous ces noms, et leur faire commettre toutes sortes de crimes, sous prétexte de religion; car leurs fêtes n'étoient que débauches et dissolutions. Ce sont ces idolâtres que l'on nommoit Gentils ou Païens. Les Israélites se laissèrent souvent emporter à leurs mauvais exemples. Toutes les fois qu'ils quittèrent Dieu pour les idoles, il les abandonna à leurs ennemis, qui les tinrent en servitude, et toutes les fois qu'ils revinrent à lui, il leur suscita des hommes extraordinaires pour les en délivrer.

iako niewiasty, które nazywali Boginiami, drugich robili z drzewa, z kamienia, ze złota, ze srebra, i kłaniali się robotom rąk swoich, budując im kościoły, wystawując ołtarze, i czyniąc im ofiary. A tak Grecy i Rzymianie kłaniali się Iowiszowi, którego nad wszystkich Bogów przekładali, Junonie, którą czynili żoną jego, Marsowi, Wenerze, Bachusowi i inszym wielu: Tak w Egipcie kłaniano się Izydzie pod postacią niewiasty z głową krowią, i innym wielu podobnym potworom. Czart przekłety zwodził ich tym sposobem, aby się iemu samemu kłaniano pod temi nazwiskami, i aby tak wiódł ich do popełniania rozmaitych zbrodni, pod pokrywką religii: Albowiem święta ich nic innego nie były, tylko swawola i rozpusta. Ci to byli bałwochwalcy, których zwano narodami, albo poganami. Izraelitowie też często się uwodzili ich złym przykładem. Ile razy opuścili Boga prawdziwego dla bałwanów, opuszczał ich też Bóg, i dawał ich w ręce nieprzyjaciół ich, którzy ich w niewoli trzymali: ile razy zaś wracali się do niego, wzbudzał im mężów niepospolitych, aby ich z niewoli wybawiali.

Demande. Le vrai Dieu n'étoit-il connu que des Israélites?

Réponse. Non, il n'y avoit plus qu'eux qui le connussent.

D. Qu'est-ce donc que les autres nations adoroient?

R. Les idoles qu'ils se forgeoient à plaisir.

D. Que représentoient ces idoles?

R. Des hommes, des femmes, des animaux, qu'ils nommoient Dieux et Déesses.

D. Comment les honoroient-ils?

R. Ils les prioient et leur faisoient des sacrifices.

D. D'où venoit cet aveuglement?

R. De ce qu'ils avoient oublié leur créateur.

D. Comment l'avoient-ils oublié.

R. En ne pensant qu'au corps.

D. Qui les entretenoit dans cette erreur?

R. Le démon, qui se faisait adorer sous le nom des faux Dieux.

D. Que produisoit l'idolâtrie?

R. Elle engageoit à toutes sortes de vices.

D.

Pytanie: Oprócz Izraelitów byłże iaki lud, któryby Boga prawdziwego uznawał?

Odpowiedź: Nie było wcale żadnego, któryby go znał oprócz nich.

P. Komuż się tedy inne narody kłaniały?

O. Bałwanom, które sobie według upodobania i woli swoihey wymyślali.

P. Co wyrażały bałwany?

O. Mężów, niewiasty, zwierzęta, które zwali bogami i boginiami.

P. Jaką im cześć wyrządzali?

O. Modlili się do nich, i ofiary im czynili.

P. Skąd ta ich ślepota?

O. Stąd, że zapomnieli byli o swoim Stworzycielu.

P. Jakim sposobem o nim zapomnieli?

O. Nie myśląc tylko o ciele swoim.

P. Co ich w tém błędzie trzymało?

O. Czart przeklęty, który tym sposobem kłaniać się sobie kazał pod imieniem fałszywych bożków.

P. Cóż to bałwochwalstwo zrobiło?

O. Wprawilo ich w rozmaite zbrodnie i występki.

P.

D. Comment nomme-t-on autrement les idolâtres?

R. On les nomme aussi Gentils ou Païens.

LEÇON IX.

De David et du Messie.

Les Israélites, depuis leur entrée dans la terre de Chanaan, furent long temps gouvernés par des Juges; ensuite ils voulurent avoir des Rois, dont le premier fut Saül; le second, David. Il étoit de la tribu de Juda, de qui devoit naître le sauveur du monde, suivant que Jacob l'avoit prédit. David fut sacré par ordre de Dieu, avec de l'huile sainte, et tous les autres rois furent sacrés de même, d'où vient qu'on les appeloit Christs, c'est à-dire, Oints. David fut longtemps persécuté par Saül, et soutint de grandes guerres contre les infidèles. Enfin, Dieu le mit au-dessus de tous ses ennemis, et le combla de richesses et de gloire. Sa ville capitale étoit Jérusalem, où il avoit bâti un palais sur la montagne de Sion, et il y fit apporter l'arche d'alliance. Il vouloit faire bâtir

P. Jak zowią inaczéy bałwochwalców?

O. Nazywają ich też narodami, albo Poganami.

NAUKA IX.

O Dawidzie i Messyaszu.

Izraelitowie po wejściu do ziemi Chananeyskiéy byli długo pod rządem samych Sędziów, potem życzyli sobie mieć Królów, z których pierwszym był Saul, a wtórym Dawid. Był Dawid ten z pokolenia Iudy, z którego miał się narodzić Zbawiciel świata, tak iako Iakób Patriarcha był przepowiedział. Dawid był na Króla namaszczoney z rozkazu Boskiego oleiem świętym, i tym sposobem inni Królowie byli namaszczani; skąd nazywali się Chrystami, to jest Pomazańcami. Dawid Król długo był prześladowany od Saula, i wielkie wojny toczył z niewiernemi narodami. Nakoniec Bóg wywyższył go nad wszystkie nieprzyjacioly, dał mu bogactwa i chwałę. Miasto jego stołeczne było Jeruzalem, gdzie sobie wybudował pałac na górze Syon, i tam przenieść kazał arkę przy-

un temple; mais Dieu lui déclara que cet honneur étoit réservé à son fils; que sa postérité règneroit éternellement sur le peuple fidèle, et que de lui viendroît le sauveur promis depuis le commencement du monde, qui règneroit non seulement sur le peuple d'Israël, mais encore sur toutes les nations de la terre. Que ce sauveur seroit fils de Dieu et fils de David tout ensemble; qu'il seroit méprisé et persécuté par les hommes, mais qu'ensuite il ramèneroit toutes les nations à la connoissance et au service du vrai Dieu. Depuis ce temps les Israélites nommèrent le sauveur qu'ils attendoient, le roi fils de David, autrement le Messie ou le Christ.

Demande. Comment les Israélites furent-il gouvernés après leur entrée dans la terre promise?

Réponse. Par des juges, puis par des rois.

D. Qui fut le premier roi?

R. Saül.

D. Qui fut le second?

R. David.

D. De quelle tribu étoit-il?

R. De la tribu de Juda.

D.

przymierza. Chciał wybudować i Kościół, ale mu Bóg objawił, iż szczęście to zachowane było jego synowi, nadto, iż potomkowie jego królować mieli na wieki nad wiernym ludem; i że z niego wyjdzie na świat Zbawiciel obiecany od początku świata, który panować będzie nie tylko nad domem Izraelskim, ale też nad wszystkimi narodami ziemi. Ze ten Zbawiciel dędzie Synem Bożym, a oraz Synem Dawidowym, że będzie wzgardzonym, i prześladowanym od ludzi; lecz po tem wszystkiém przywiedzie wszelkie narody do poznania i służby prawdziwego Boga. Od tego czasu Izraelitowie nazywali Zbawiciela, którego oczekiwali, Królem i Synem Dawidowym, inaczej Messyaszem, albo Chrystusem.

Pytanie: Jak Izraelitowie zarządzili się wszedłszy do ziemi obiecanej?

Odpowiedź: Zarządzili nimi Sędziowie, potem Królowie.

P. Kto był pierwszym ich Królem?

O. Saul.

P. Kto był drugim?

O. Dawid.

P. Z którego był pokolenia?

O. Z pokolenia Judy.

P,

D. Ou étoit sa résidence ordinaire?

R. Sur le mont de Sion, dans la ville de Jérusalem.

D. Où fit-il apporter l'arche d'alliance?

R. Là même à Sion.

D. Qu'est-ce que Dieu lui promit?

R. Que sa postérité régneroit éternellement sur le peuple de Dieu.

D. Et quoi encore?

R. Que le sauveur viendrait de lui.

D. Qu'est-ce que le Christ ou le Messie?

R. C'est ce même sauveur.

D. Que veut dire ce nom de Christ?

R. Oint ou sacré.

D. Pourquoi cela?

R. Parce que David et les autres rois furent sacrés avec de l'huile sainte.

LEÇON X.

Du schisme de Samarie.

Salomon succéda à son père David, et fut l'image du Messie dans sa gloire,
com-

P. Gdzie iego zwyczajne pomieszkanie było?

O. Na górze Syon w mieście Ieruzalem.

P. Dokąd kazał przenieść Arkę przymierza?

O. Tamże, na górę Syon.

P. Co mu Pan Bóg przyobiecał?

O. Ze potomstwo iego miało panować wiecznie nad ludem Bożym.

P. I co jeszcze więcéy?

O. Ze Zbawiciel miał się z iego rodziny narodzić.

P. Co jest Chrystus albo Messyas?

O. Jest tenże sam co i Zbawiciel.

P. Co znaczy to imię?

O. Znaczy pomazaniec albo święcony.

P. A dlaczego to?

O. Albowiem Dawid i inisi po nim Królowie byli namaszczeni olejem świętym.

NAUKA IX,

O odszczepienstwie Samaryjskiem.

Salomon nastąpił po Oycu swoim Dawidzie, który był obrazem Messyasza w chwale

comme David avoit été l'image du Messie dans ses travaux et dans ses souffrances, Salomon régna toujours en paix, comblé de richesses et de plaisirs; et ce qui est bien au-dessus, Dieu lui avoit donné la vraie sagesse. Il fit bâtir un temple à Jérusalem, suivant le projet de son père, l'arche d'alliance y fut placée, et on y fit des sacrifices. Il n'y avoit que ce seul temple, et il n'étoit permis de sacrifier que sur ce seul autel. La loi l'ordonnoit ainsi, pour mieux faire comprendre qu'il n'y a qu'un Dieu et une vraie religion. A la fin Salomon perdit sa sagesse, pour s'être trop adonné au plaisir; et les femmes étrangères qu'il aima passionnément, l'entraînèrent à l'idolâtrie. Pour l'en punir, son royaume fut divisé après sa mort. Il n'y eut que la tribu de Juda et celle de Benjamin, qui obéirent à son fils Roboam, les dix autres tribus prirent pour leur roi Jéroboam de la tribu d'Ephraïm. Celui-ci, pour séparer d'avantage ses sujets de ceux du roi de Juda, et les empêcher d'aller à Jérusalem, leur fit une religion, et éleva des veaux d'or, qu'il faisoit adorer dans son royaume. Ainsi il y eut un schisme, c'est-à-dire, une
division

chwale swojej, jako Dawid był obrazem Messyasza w pracach jego i cierpieniu. Salomon królował zawsze w pokoju, obfitując w bogactwa i rozkosze, a co jest największa, Bóg dał mu być prawdziwą mądrość. Wystawił Kościół w Ieruzolimie według zamysłu Ojca swojego. Arka przymierza tam była wprowadzona, i tamże czyniono ofiary. Jeden tylko ten był Kościół, i nie wolno było ofiar czynić, tylko na tym ołtarzu, bo tak prawo kazale, dlatego żeby lepiéy mogli pojąć, że jeden jest Bóg, i jedna prawdziwa wiara. Nakoniec Salomon stracił swoją mądrość, iż się nazbyt w rozkośzach zatopił; i obce niewiasty, w których się ślepo zakochał, przywiodły go do bałwochwalstwa. Dla skarania go, królestwo jego rozdzieliło się po jego śmierci. Same tylko pokolenia Judy i Beniamina zostały przy synie jego Roboamie, dziesięć insze obrały sobie za Króla Ieroboama z pokolenia Efraima. Ten żeby bardziey odłączył poddanych swoich od tych, którzy hołdowali Królowi ludzkiemu, i zabiegł uczęszczaniu ich do Ieruzolimy, wymyślił nową religią, i wystawił cielce złote, którym się kazał kłaniać w królestwie swoim. A tak,

division qui déchira l'église de Dieu. La vraie église demeura à Jérusalem, et la fausse s'établit à Sichem, puis à Samarie, qui fut la capitale du royaume d'Israël ou d'Ephraïm.

Demande. Qui fut le successeur de David ?

Réponse. Son fils Salomon.

D. Comment régna-t-il ?

R. Dans la prospérité et les plaisirs.

D. N'eut-il rien de meilleur ?

R. Oui, il eut la sagesse.

D. Quel bâtiment fit-il ?

R. Le temple de Jérusalem.

D. Y avoit-il quelque autre temple où Dieu fut honoré ?

R. Non, il n'y avoit qu'un seul temple et un seul autel.

D. Pourquoi cela ?

R. Pour montrer qu'il n'y a qu'un Dieu et une religion.

D. Salomon fut-il sage jusqu'à la fin ?

R. Non, il se corrompit par l'amour des femmes.

D. Qu'arriva-t-il après sa mort ?

R. Son royaume fut divisé.

tak, stało się odszczepieństwo, to jest rozdzielenie, które poszarpało Kościół Boży. Prawdziwy Kościół został w Jerozalemie, fałszywy w Sichem, potem w Samaryi, która była stolicą Królestwa Izraelskiego albo Efraimskiego.

Pytanie: Kto był następcą po Dawidzie?

Odpowiedź: Syn jego Salomon.

P. Jak panował?

O. W szczęściu i rokoszach.

P. Miałże jeszcze co lepszego?

O. Tak jest, miał mądrość.

P. Co za budynek wystawił?

O. Kościół Jerozolimski.

P. Czy był inny iaki Kościół, w którymby Boga czczono?

O. Nie było, bo tylko ten jeden Kościół był i jeden Oltarz.

P. Dlaczego to?

O. Dla pokazania, że jeden tylko prawdziwy jest Bóg, i jedna wiara.

P. Czy był Salomon mądry aż do końca?

O. Nie, bo się zepsował przez nieporządną miłość białychgłów.

P. Co się stało po jego śmierci?

O. Królestwo było rozdwoione.

D. Que resta-t-il au fils de Salomon?

R. Deux tribus, Juda et Benjamin.

D. Qui fut le roi des dix autres?

R. Jéroboam.

D. Que fit-il pour affermir son royaume?

R. Il fit un schisme.

D. Qu'est-ce qu'un schisme?

R. Une division dans l'église.

D. Où demeura la vraie église?

R. A Jérusalem.

D. Quelle fut la capitale du royaume d'Israël et de la fausse église?

R. Samarie.

LEÇON XI.

Des Prophètes.

Tous les rois d'Israël furent méchans et idolâtres. Il y en eut aussi plusieurs entre les rois de Juda. Dieu leur envoya aux uns et aux autres plusieurs Prophètes, pour les rappeler à son service. On appelle Prophètes tous ceux, que Dieu

P. Cóż się zostało przy synie Salomowym?

O. Dwa pokolenia, Judy i Beniamina.

P. Któż był Królem innych dziesięciu?

O. Jeroboam.

P. Cóż on uczynił dla ustalenia królestwa swego?

O. Uczynił rozróżnienie wiary.

P. Co jest rozróżnienie?

O. Rozdzielenie, albo niezgoda w Kościele.

P. Gdzież tedy prawdziwy został się Kościół?

O. W Jerozolimie.

P. Któreż było miasto stołeczne Królestwa Izraelskiego, i fałszywego Kościoła?

O. Samarya.

NAUKA XI.

O Prorokach.

Wszyscy Królowie Izraelscy byli źli i błądzący; było ich także więcej niżeli dobrych i między Królami Judzkiemi: a Bóg tak tym, iako i owym posyłał różnych Proroków dla przywołania ich do swojej służby. Nazywają się Pro-

a rempli de son esprit, et à qui il a découvert les choses cachées; et cet esprit de Dieu qui a parlé par les Prophètes, est le Saint-Esprit, Seigneur et vivifiant. Ainsi, Moïse, Samuel, David et Salomon, étoient des Prophètes; mais on donna ce nom particulièrement à ceux qui menaient une vie austère et retirée, comme les religieux, et qui furent en fort grand nombre pendant la division des deux royaumes. Tel fut Elie, qui arrêta la pluie pendant trois ans et demi, fit plusieurs autres miracles étonnans, et enfin fut enlevé au ciel, et est encore vivant. Il y a d'autres Prophètes dont nous avons des Écrits, comme Isaïe et Jérémie. Ils prédirent que Samarie et Jérusalem seroient détruites, et que Jérusalem seroit rétablie. A ces prédications ils en mêlèrent plusieurs touchant le Messie, marquant toutes les circonstances de sa naissance, de sa vie, de ses souffrances, de sa mort, et de son règne éternel. Ils ont dit que Dieu feroit avec son peuple une nouvelle alliance, plus parfaite que l'ancienne, et qu'il appelleroit à son service toutes les nations du monde, les faisant renoncer à leurs idoles.

rokami ci, których Bóg napelniał Duchem swoim, i którym objawiał rzeczy tajemne, a ten Duch Boży, który mówił przez Proroków, jest Duch Święty, Pan i Ożywiciel. A tak Mojżesz, Samuel, Dawid, Salomon byli Prorocy: ale osobliwie dawano to imię tym, którzy żywot ostry prowadzili i osobny, jak Zakonnicy, których wielka była liczba podczas rozdzielenia Królestw. Takim był Eliasz, który zatrzymał deszcz przez półczwarta roku, wiele innych zadziwiających cudów uczynił, naostatek porwany był do Nieba, i jeszcze żyje. Jest inszych wiele Proroków, których mamy pisma, jako to Izaiasz i Jeremiasz. Ci przepowiedzieli zburzenie Samaryi i Jerozolimy, i że Jerozolima miała być znowu odbudowana. Do tych przepowiedzeń przydali i innych wiele tyczących się Messyasza, znacząc wszystkie okoliczności narodzenia jego, życia, cierpienia, śmierci i Królestwa wiecznego. Mówili i to, że Bóg uczyni z ludem swoim nowe przymierze, daleko doskonalsze niż starego zakonu, i że powoła do służby swojej wszystkie narody świata, przywiódłszy je do wyrzeczenia się bałwanów swoich.

Pyta-

Demande. Qui étoient les Prophètes?

Réponse. Des hommes remplis de l'Esprit de Dieu.

D. Quel étoit cet Esprit?

R. Le Saint Esprit, seigneur et vivifiant.

D. Pourquoi les appelle-t-on Prophètes?

R. Parce qu'ils prédisoient l'avenir.

D. Quand y en eut-il le plus?

R. Depuis la division des deux royaumes.

D. Quel est le plus fameux de ces temps-là?

R. Elie.

D. Comment est-il mort?

R. Il n'est point mort.

D. Qu'est-il donc devenu?

R. Il a été enlevé au Ciel tout vivant.

D. Qui sont les Prophètes dont nous avons des Ecrits.

R. Isaïe, Jérémie, et plusieurs autres.

D. Qu'ont-ils prédit?

R. La ruine entière du Royaume de Samarie.

D. Et de Jérusalem?

R. Ils ont prédit qu'elle seroit ruinée et rétablie.

D.

Pytanie: Co to byli Prorocy?

Odpowiedź: Ludzie pełni Ducha Bożego.

P. Co to był ten Duch?

O. Duch Święty, Pan i Ożywiciel.

P. Czemu ich zwano Prorokami?

O. Bo opowiadali przyszłe rzeczy.

P. Kiedy ich było najwięcej?

O. Od rozdzielenia dwóch królestw.

P. Który był najsławniejszy na ów czas?

O. Eliasz.

P. Jak umarł?

O. Nie umarł.

P. Gdzie się tedy podział?

O. Porwany jest żywo do nieba.

P. Którzy są Prorocy, których mamy pisma?

O. Izaiasz, Jeremiasz, i wielu innych.

P. Co przepowiedzieli?

O. Zniszczenie zupełne Królestwa Izraelskiego.

P. A o Jeruzalem?

O. Przepowiedzieli, że miało być zruynowane, i znowu wybudowane.

P.

D. Ont-ils parlé du Messie?

R. Oui, ils ont prédit tout ce qui lui devoit arriver.

D. Ont-ils parlé d'une nouvelle alliance?

R. Oui, ils ont dit qu'elle seroit plus parfaite que l'ancienne.

D. Qu'ont-ils dit de la vocation des Gentils?

R. Que toutes les nations quitteroient leurs idoles pour adorer le vrai Dieu.

LEÇON XII.

De la Captivité de Babylone.

Les Rois d'Israël et de Juda ne profitèrent ni des reproches, ni des avertissements des Prophètes. Au contraire, ils les persécutèrent et les firent mourir cruellement pour la plupart. Dieu souffrit leurs crimes avec une patience admirable, et les attendit long-temps à pénitence; mais enfin il exécuta ses menaces. Le Royaume de Samarie fut détruit, et les dix Tribus dispersées en des pays éloignés, d'où elles ne revinrent jamais. Ensuite Nabuchodonosor, Roi de

P. Mówili też co o Messyaszu?

O. Opowiedzieli wszystko to, co mu się przytrafić miało.

P. Wspomnieliż co o przymierzu nowém?

O. Tak jest, opowiedzieli, że miało być doskonalsze, niżeli stare.

P. Coż prorokowali o powołaniu Narodów?

O. Ze wszystkie Narody miały porzucić swoje bałwany, a udać się do czci prawdziwego Boga.

NAUKA XII.

O niewoli Babilońskiéy.

Królowie Izraelscy i Judzcy nic nie pożytkowali z przymówek i napomnień Proroków. Owszem przeciwnie prześladowali ich, i kazali zabijać wielu okrutnie. Bóg zaś cierpiał ich zbrodnie z cierpliwością nieporównaną, i czekał długo ich pokuty; lecz nakoniec wypełnił pogroźki swoje. Królestwo Samaryyskie było zniszczone, dziesięć pokoleń rozproszone w kraje dalekie, skąd nie wrócili się więcej. Naostatek Nabuchodonozor Król Babiloński zruynował Jerozolimę, Kościół spalił,

de Babylone, ruina Jérusalem, brûla le temple, et emmena le peuple en captivité. Babylone étoit alors la ville la plus puissante du monde, mais pleine d'idolâtrie, de superstitions, de débauches, et de toutes sortes de vices. Les Juifs ne laissèrent pas d'y garder leur Religion, et d'y observer la Loi de Moïse. Il y eut même parmi eux de grands Saints pendant ce tems-là, entr'autres le Prophète Daniel, qui mena une vie très-pure au milieu de la cour et des plus grands emplois, et à qui Dieu révéla de grands mystères. Trois jeunes hommes qui avoient été élevés avec lui, refusèrent d'adorer une grande statue d'or que Nabuchodonosor avoit dressée, et il les fit jeter dans une fournaise ardente, où Dieu les conserva sans aucun mal. Le Roi rendit alors gloire à Dieu, qui commençoit ainsi à faire connoître sa puissance chez les Infidèles.

Demande. Dieu se hâta-t-il de punir les péchés des Israélites?

Réponse. Non, il les attendit longtemps à pénitence.

D. Que devint le royaume de Samarie?

R. Il fut détruit, et les dix tribus dispersées.

D.

spalił, i zaprowadził lud w niewolę. Było na ten czas miasto Babilon najmocniejsze w świecie, ale pełne bałwochwalstwa, zabobonów, wszeteczności i wszelkie rozpusty; Żydzi jednak i tam zachowywali wiernie swój Zakon, i zadosyć czynili Prawu Mojżeszowemu. Byli nawet między nimi wielcy Święci na ten czas; między innymi Daniel Piorok, który prowadził życie czyste w pośród Dworu i w pośród wielkich zabaw swego urzędu, któremu też Bóg objawił wielkie tajemnice. Troje Pacholąt, którzy się wychowali z nim, nie chcieli kłaniać się wielkiemu posągowi złotemu, który był wysłał Nabuchodonozor Król, i kazał ich za to wrzucić w piec ognisty, w którym Bóg zachował ich bez żadnej szkody. W ten czas Król oddał Bogu chwałę, który tym sposobem poczynął wsławić moc swoją pomiędzy ludem niewiernym.

Pytanie: Prędkoż Bóg ukarał za grzechy Izraelitów?

Odpowiedź: Nie prędko, długo czekał ich pokuty.

P. Co się stało z Królestwem Samaryjskiem?

O. Było zniszczone, i dziesięć pokoleń rozproszone.

P.

D. Qui ruina Jérusalem?

R. Nabuchodonosor, Roi de Babylone.

D. Que fit-il du peuple Juif?

R. Il l'emmena en captivité.

D. Que devint la vraie religion?

R. Les Juifs la conservèrent dans la servitude.

D. Quelle étoit la religion de Babylone?

R. L'idolâtrie et la superstition.

D. Que fut Daniel?

R. Un grand Saint et un grand Prophète.

D. Que firent ses trois compagnons?

R. Ils refusèrent d'adorer l'idole du Roi de Babylone.

D. Que leur fit le Roi?

R. Il les fit jeter dans une fournaise ardente.

D. Que leur arriva-t-il?

R. Dieu les y conserva par un miracle.

LEÇON XIII.

De l'état des Juifs après la captivité.

Babylone fut prise par Cyrus, Roi de Perse, qui mit les Juifs en liberté, et leur

P. Kto zruynował Jerozolimę?

O. Nabuchodonozor król Babiloński.

P. Co uczynił z ludem żydowskim?

O. Zaprowadził go do niewoli.

P. Co się stało z prawdziwą wiarą?

O. Żydzi ją zachowali w swojej niewoli.

P. Jaka była wiara w Babilonie?

O. Bałwochwalstwo i zabobony.

P. Co to był Daniel?

O. Wielki Święty, i wielki Prorok.

P. Co uczynili jego trzej Towarzysze?

O. Nie chcieli się kłaniać posągowi króla Babilońskiego.

P. Co im Król uczynił?

O. Kazał ich wrzucić w piec ognisty.

P. Co się z nimi stało?

O. Bóg ich zachował cudownie.

NAUKA XIII.

O stanie Żydów po wyjściu z niewoli.

Babilon podbił sobie był Cyrus Król Perski, który dał Żydom wolność, i po-

leur permit de retourner en leur pays, et de rebâtir le Temple et la Ville de Jérusalem. Alexandre-le-Grand vint ensuite, et soumit à l'empire des Grecs la plus grande partie du monde. Les Juifs se trouvant mêlés parmi les nations infidèles, ne laissèrent pas de garder fidèlement leur Religion, et ne tombèrent plus dans l'idolâtrie depuis la captivité. La connoissance du vrai Dieu s'établissoit peu à peu au milieu du Paganisme. Il y eut toutefois des Rois qui persécutèrent les Juifs pour les faire renoncer à leur sainte Loi, et adorer les idoles. Antiochus l'illustre, Roi de Syrie, prit Jérusalem, profana le Temple, et fit cesser les sacrifices. Plusieurs Juifs souffrirent constamment la mort, et même de cruels tourmens. Mais Judas Machabée et ses frères prirent les armes pour la défense de leur liberté et de leurs loix; et Dieu les protégea si bien, qu'ils affranchirent le peuple du joug des Nations. Le Gouvernement demeura à cette famille des Machabées, et il y en eût même de rois; mais ils furent bientôt ruinés par les Romains, qui se rendirent maîtres du monde. Tout cela avoit été prédit par les prophètes.

De-

pozwoili im wrócić się do swego kraju, i wybudować znowu Kościół i miasto Jerozolimę. Nakoniec Alexander Wielki gdy większą część świata podbił pod moc Greków: Żydzi widząc się zmieszanyymi z narodami niewiernymi, nie zaniechali wiernie zachowywać swojej wiary, i więcej nie wpadali w bałwochwalstwo od swego wzięcia w niewolę. Poznanie prawdziwego Boga brało górę powoli w pośród pogaństwa. Byli jednak tacy Królowie, którzy prześladowali Żydów, aby ich przymusili do porzucenia praw swoich świętych, i kłaniania się bałwanom. Antyoch *Illustris* Król Syryjski wziął Jerozolimę, szańbił Kościół, i zniósł ofiary. Wielu Żydów poniosło statecznie śmierć i okrutne męki. Judasz zaś Machabeusz i bracia jego podnieśli wojnę na obronę wolności swojej i praw świętych, i Bóg tak ich dobrze wspomagał, iż wybawili lud z jarzma narodów. Rząd tedy został się przy domie Machabeuszów, z którego potem i Królowie byli. Ale wkrótce od Rzymian byli zniszczeni, którzy się świata całego Panami uczynili. Wszystko to przepowiedzieli byli Prorocy.

Demande. Qui fut celui qui délivra les Juifs de la captivité de Babylone?

Réponse. Ce fut Cyrus, Roi de Perse.

D. A quoi servit le mélange des Juifs avec les autres Nations?

R. A faire reconnoître le vrai Dieu chez les infidèles.

D. Les Juifs tombèrent-ils encore dans l'idolâtrie depuis la captivité?

R. Ils n'y tombèrent plus.

D. Qui fut le premier qui les persécuta pour leur Religion?

R. Antiochus, Roi de Syrie, Grec de nation.

D. Par qui commença l'Empire des Grecs?

R. Par Alexandre-le-Grand.

D. Qui furent ceux qui résistèrent à Antiochus?

R. Judas Machabée et ses frères.

D. Que firent-ils?

R. Ils mirent le peuple en liberté.

D. Qui gouverna les Juifs depuis ce temps-là?

R. Cette famille des Machabées.

D. Qui les ruina?

R. Les Romains.

Pytanie: Kto wybawił żydów z niewoli Babilońskiéy?

Odpowiedź: Cyrus Król Perski.

P. Na co się przydało, że Żydzi pomieszani byli z innymi Narodami?

O. Na to, iż tym sposobem przyprowadzili niewiernych do poznania prawdziwego Boga.

P. Czy wpadali znowu Żydzi w bałwochwalstwo od czasu niewoli?

O. Już więcéy w nie nie wpadali.

P. Któż ich pierwszy prześladował dla wiary?

O. Antyoch król Syryyski, rodem Greczyn.

P. Od kogo poczęła się Monarchia Grecka?

O. Od Alexandra Wielkiego.

P. Któż odpór dał Antyochowi?

O. Judasz Machabeusz i bracia jego.

P. Cóż uczynili?

O. Przywrócili wolność ludowi.

P. Kto rządził ludem Żydowskim od tego czasu?

O. Taż familia Machabeuszów.

P. Kto ich zniszczył?

O. Rzymianie.

LECON XIV.

Des Juifs spirituels et des Juifs charnels.

Hérode, l'un des plus méchans hommes qui furent jamais, usurpa le Royaume de Judée par la faveur des Empereurs Romains. De son temps les Juifs voyoient bien que le Christ alloit paroître, suivant toutes les Prophéties; mais il y avoit des Juifs spirituels, et des Juifs charnels. Les Juifs charnels ne s'attachoient qu'aux choses sensibles; ils ne servoient Dieu que pour avoir les biens de la terre, abondance de bled, de vin, de grands troupeaux de bétail, des trésors d'or et d'argent, pour vivre grassement avec leurs femmes et leurs enfans. Ils ne craignoient Dieu qu'à cause de la pauvreté, des maladies, et de la mort. Les Juifs spirituels et les vrais Israélites servoient Dieu par affection; ils l'honoroient et l'aimoient à cause de sa puissance, de sa sagesse et de sa bonté infinie. Ils se regardoient comme des voyageurs sur la terre, et espéroient une autre vie après celle-ci. Les uns et les autres attendoient le règne du Messie, mais différemment. Les Juifs charnels
pre

N A U K A X I V .

O Zydach Duchownych i cielesnych.

Herod ze wszystkich złych ludzi najgorszy, przywłaszczył sobie Królestwo Judzkie wsparty łaską Cesarzów Rzymskich. Za iego czasów wiedzieli dobrze Zydzi, że Chrystus miał się narodzić według wszystkich proroctw. Lecz dwojakiego rodzaju byli Zydzi, duchowni i cielesni. Zydzi ciała służący do rzeczy tylko widzialnych przywiązywali się, służyli Bogu tylko dla dóbr ziemskich, dostatku zboża i wina, gromadnych stad bydła, obfitości złota i srebra, dla wygodnego życia z żonami i dziećmi swoimi. Boga bali się tylko dla ubostwa, chorób i śmierci. Zydzi zaś duchowni, i prawdziwi Izraelici służyli Bogu z miłości, czcili go i kochali dla iego wielkiey mocy, mądrości i dobroci nieskończoney. Tak trzymali o sobie, iakoby byli tylko podróżnymi na ziemi, spodziewając się po tém doczesném innego życia wiecznego. Tak zaś ci, iako i owi oczekiwali Królestwa Messyasowego, lubo różnym sposobem. Zydzi cielesni, i Pismo Boże i cokolwiek Prorocy

F 2

prze-

prenoient au pied de la lettre tout ce que les Prophètes avoient dit en figure. Ainsi, ils s'imaginoient qu'il régneroit sur la terre, qu'il seroit plus grand guerrier que David, et plus riche que Salomon; et que les Juifs, sous son règne, vivroient dans la gloire, et dans les délices, commandant à toutes les autres nations. Les Juifs spirituels savoient qu'il y avoit de plus grands biens à attendre que ceux dont on peut jouir sur la terre. Ainsi, ils n'espéroient d'être heureux qu'après la résurrection, et attendoient principalement du Messie le secours qui nous est nécessaire pour connoître et pour aimer Dieu.

Demande. Qui fut le Roi des Juifs sous les Empereurs Romains?

Réponse. Ce fut Hérode.

D. Quand fut accompli le temps de la venue du Christ?

R. Sous le règne d'Hérode.

D. Qui étoient les Juifs charnels?

R. Ceux qui ne servoient Dieu que par intérêt.

D. Comment se figuroient-ils le règne du Christ?

R. Ils croyoient qu'il régneroit sur la terre, qu'il soumettroit aux Juifs toutes

przepowiedzieli w figurach, brali to co do słowa. A zatém rozumieli, że miał panować na ziemi, że miał być woio-wnikiem większym nad Dawida, bogatszym nad Salomona, i że Żydzi pod jego rządem mieli żyć w chwale i roskoszy, rozkazując wszystkim innym Narodom. Żydzi duchowni wiedzieli, że się trzeba inszych większych dóbr spodziewać nad te, których możemy tu na ziemi używać. A tak szczęścia sobie żadnego pewnego nie zakładali, aż po zmartwychwstaniu; i czekali szczególniey pomocy téy od Messyasza, która jest potrzebna do poznania i do miłości Boga.

Pytanie: Kto był Królem Żydowskim pod Cesarzami Rzymskimi?

Odpowiedź: Był Herod.

P. Kiedy się czas wypełnił przyścia Chrystusowego?

O. Pod panowaniem Heroda.

P. Którzy Żydzi byli cielesni?

O. Ci, którzy Bogu służyli tylko z interesu.

P. Jak sobie wystawowali w umysłach Królestwo Chrystusowe?

O. Rozumieli, że miał panować na ziemi, że miał podbić Żydom wszystkie

toutes les autres nations, et que sous son règne ils vivroient dans les richesses, les honneurs et les plaisirs.

D. Qui étoient les Juifs spirituels?

R. Ceux qui servoient Dieu par affection.

D. Ou mettoient-ils leur espérance?

R. Dans l'autre vie, après la résurrection.

D. Qu'attendoient-ils du Messie?

R. Le secours nécessaire pour connoître et pour aimer Dieu.

LEÇON XV.

De la naissance de Jésus-Christ.

Du temps qu'Hérode règnoit en Judée, et que César-Auguste étoit Empereur de Rome, il y avoit à Nazaret, petite ville de Gallilée en la Terre-Sainte, une fille d'excellente sainteté, nommée Marie, qui avoit résolu de demeurer Vierge, quoiqu'elle eût été fiancée à un saint homme nommé Joseph, de la même famille qu'elle, c'est-à-dire, de la Tribu de Juda, et de la race de David. L'Ange S. Gabriel fut envoyé à Marie de la part de Dieu, pour lui annoncer qu'elle

stkie inne narody, że mieli żyć w bogactwach, godnościach i rozkoszach.

P. Którzy Żydzi byli duchowni?

O. Ci, którzy służyli Bogu z przywiązania i miłości.

P. W czém pokładali swoją nadzieję?

O. W przyszłym żywocie po zmartwychwstaniu.

P. Czego się spodziewali od Messyasza?

O. Pomocy potrzebnéj do poznania i miłości P. Boga.

NAUKA XV.

O Narodzeniu Jezusa Chrystusa.

Na ten czas, kiedy Herod panował w Judzkiej ziemi, a Cesarz August Rzymskim był Monarchą, była w Nazaret miasteczku Galilejskiém w ziemi Świętėj Panna iedna bardzo świątobliwego życia, imieniem MARYA, która ślub uczyniła była panieńskiéj czystości, chociaż była poślubiona iednemu Mężowi Świętemu imieniem Jozefowi z téjże familii, z którój i sama była, to iest z pokolenia Judy, a z rodu Dawidowego. Anioł Boży Gabryel posłany był do Maryi

qu'elle seroit la Mère du Christ, et elle y consentit, après que l'Ange l'eut assurée qu'elle demeureroit Vierge, et qu'elle seroit Mère par l'opération du Saint-Esprit. Alors le Fils de Dieu, le Verbe qui étoit en Dieu au commencement, et qui étoit Dieu comme son Père, se fit chair, c'est-à-dire, qu'il devint homme comme nous, prenant véritablement un corps et une ame au sein de la sainte Vierge. Joseph et Marie furent obligés d'aller à Bethléem, Ville de Judée, et de loger dans une étable; ce fut là que naquit ce saint Enfant, qui fut circoncis au bout de huit jours, et nommé Jésus, c'est-à-dire, Sauveur. Quelque temps après des Mages, c'est-à-dire, des hommes savans, vinrent d'Orient pour l'adorer, et lui offrirent de l'or, de l'encens et de la myrrhe. Comme ils disoient qu'ils venoient adorer le Roi des Juifs, Hérode en prit l'alarme, et fit mourir tous les enfans des environs de Bethléem. Mais saint Joseph emmena Jésus en Egypte avec sa Mère, et ils y demeurèrent jusqu'à la mort d'Hérode, puis ils revinrent à Nazareth, où Jésus vecut inconnu jusqu'à l'âge d'environ trente ans, soumis à sa Mère et à saint Joseph,

ryi od Boga, aby iéy zwiastował, że się stać miała Matką Chrystusową; i ona zezwoliła na to, skoro ją Anioł upewnił, że zawsze zostanie Panna, i będzie Matka za sprawą Ducha Świętego. W ten czas Syn Boży, to jest Słowo Boże, które było w Bogu na początku, i które było Bogiem, iako i sam Oyciec, stało się Ciałem, to jest stało się człowiekiem iako i my, wzięwszy prawdziwe ciało i duszę w żywocie Najsławietszég Panny. Potém Józef z Maryą musieli iść do Betleem miasta Judzkiego, i umieścić się w jednéy stayni: i tamto narodziło się to święte Dziecię, które było obrzezane osmego dnia, i mianowane JEZUS, to jest Zbawiciel. W krótkim czasie potém Magowie, to jest Mędracy przyiechali ze wschodu dla oddania mu pokłonu, i ofiarowali mu złoto, mirę i kadzidło. Ci kiedy powiedzieli, że przyiechali pokłonić się Królowi Żydowskiemu, Herod przeląkł się, i kazał zabijać wszystkie dzieci w okolicy miasta Betleem. A Józef Święty wyprowadził Jezusa do Egiptu z matką iego, i tam mieszkali aż do śmierci Heroda; potém wrócili się do Nazaret; gdzie Jezus żył nieznaiony aż do lat około trzydziestu,

po-

Joseph, qui passoit pour son Père, et travaillant avec lui de son métier de charpentier.

Demande. Qui fut la Mère de notre Seigneur Jésus-Christ?

Réponse. La sainte Vierge Marie.

D. De quelle Tribu étoit-elle?

R. De Juda.

D. De quelle famille?

R. De David.

D. Qui fut son époux?

R. Joseph, de la même famille.

D. Comment fut-elle avertie qu'elle seroit Mère du Christ?

R. Par l'Ange S. Gabriel, que Dieu lui envoya exprès.

D. Comment y consentit-elle?

R. Après que l'Ange l'eut assurée qu'elle demeurerait Vierge.

D. Qu'arriva-t-il alors en elle?

R. Que le Verbe se fit chair.

D. Qu'est-ce que le Verbe?

R. Le Fils de Dieu.

D. Qu'est-ce que se faire chair?

R. C'est se faire homme comme nous.

D.

posłusznym będąc Matce swoiéy, i Józefowi Świętemu, który iego mniemanym był Oycem, i pracował z nim około rzemiosła ciesielskiego.

Pytanie: Która była Matką Pana naszego Jezusa Chrystusa?

Odpowiedź: Najsświętsza Marya Panna.

P. Z którego była pokolenia?

O. Z pokolenia Judy.

P. Z której rodziny?

O. Z Dawidowéy.

P. Kto był mniemanym iéy mężem?

O. Święty Józef z téżé rodziny.

P. Kto ją o tém upewnił, że się stać miała Matką Chrystusową?

O. Anioł Gabryel, którego Bóg umyślnie do niéy posłał.

P. Jak na to przyzwoliła?

O. Gdy Anioł ją upewnił, że zawsze Panną zostać miała.

P. Cóż się na ten czas z nią stało?

O. To, że Słowo w niéy stało się ciałem.

P. Co to jest Słowo?

O. Syn Boży.

P. Co to jest stać się ciałem?

O. Jest to stać się człowiekiem, tak iako i my.

P.

D. Où naquit notre Seigneur?

R. A Bethléem, dans une étable.

D. Que signifie le nom de Jésus?

R. Il signifie Sauveur.

D. Qui furent les premiers Gentils qui l'adorèrent?

R. Les Mages venus d'Orient.

D. Que fit alors Hérode?

R. Il fit mourir tous les enfans autour de Bethléem.

D. Comment Jésus fut-il sauvé?

R. Saint Joseph l'emmena en Egypte.

D. Comment passa-t-il la plus grande partie de sa vie?

R. Il vivoit soumis à la Vierge sa mère et à S. Joseph.

D. S. Joseph étoit-il son père?

R. Non, mais on le croyoit.

D. De quel métier étoit-il?

R. Il étoit Charpentier.

P. Gdzie się narodził Pan nasz?

O. W stayni Betleemskiej?

P. Co znaczy imie Jezus.

O. Znaczy Zbawiciel.

P. Którzy z Narodów pierwsi pokłon mu oddali?

O. Mędrcomie, co przybyli ze wschodu.

P. Co uczynił w ten czas Herod?

O. Kazał pozabijać wszystkie dzieci płci mezkiej w okolicy Betleemskiej.

P. Jak Jezus był zachowany od śmierci?

O. Święty Józef wyprowadził go do Egiptu.

P. Na czém strawił większą część życia swojego?

O. Na posłuszeństwie, będąc posłusznym Nayświętszemy Matce swojej, i Józefowi Świętemu.

P. Święty Józef byłże Oycem iego?

O. Nie, ale tak o nim rozumiano.

P. Jakiego był rzemiosła?

O. Był cieślą.

LEÇON XVI.

De Saint Jean - Baptiste.

Trente ans après la naissance de Jésus, il parut un grand Prophète, Jean, fils de Zacharie, Sacrificateur, et d'Elisabeth, parente de la Vierge Marie. Il vivoit dans les déserts d'une vie plus austère que celle des anciens Prophètes, et exhortoit tout le monde à faire pénitence, parceque, disoit-il, le Royaume des Cieux approche. Il baptisoit dans le Jourdain ceux qui profitoient de ses prédications, c'est-à-dire, qu'il les faisoit baigner et se laver pour la rémission de leurs péchés, comme les Juifs avoient coutume de se laver pour se purifier suivant la Loi. De-là lui vint le nom de Baptiste. Les Juifs vouloient le reconnoître pour le Messie; mais il leur déclara qu'il ne l'étoit point, et qu'il n'étoit que son précurseur, c'est-à-dire, un homme envoyé devant, pour lui préparer le chemin, suivant les anciennes Prophéties. Jésus vint comme les autres se faire baptiser par Saint Jean, et sanctifia ainsi les eaux, leur donnant la vertu de remettre les péchés au Sacrement

NAUKA XVI.

O Świętym Janie Chrzcicielu.

We trzydzieści lat po Narodzeniu Pańskim powstał wielki Prorok Jan, syn Zacharyasza Kapłana starego Zakonu, i Elżbiety bliskiemy krewne Panny Maryi. Żył na puszczy, daleko ostrzejsze życie prowadząc, niżeli dawniejsi Prorocy, i wszystek lud do pokuty pobudzał, mówiąc im, iż się Królestwo Niebieskie zbliża. Tych, którzy z opowiadania iego i nauczania pożytek odnosili, chrzcił w Jordanie, to jest kąpał i obmywał ich na odpuszczenie grzechów, podług żydowskiego zwyczaju, którzy dla oczyszczenia swojego według zakonu obmywać się zwykli: Stąd też mu dano imię Chrzciciela. Żydzi go wprawdzie za Messyasza uznawać chcieli, ale on im odpowiadał, że nim nie był, lecz tylko iego Poprzedzicielem, to jest człowiekiem wprzód posłanym dla przygotowania mu drogi według starych proroctw. Jezus przyszedł iako i drudzy, aby także był ochrzczonym od Świętego Jana, a tak poświęcił wody, dając im moc na odpuszczenie grzechów w Sakramencie Chrzta

ment de Baptême. Saint Jean rendit témoignage qu'il avoit vu le Saint-Esprit descendre sur Jésus en forme de Colombe. Il dit: voilà l'Agneau de Dieu, qui ôte les péchés du monde; la loi a été donnée par Moïse, la grace et la vérité sont venues par Jésus-Christ.

Demande. De qui étoit fils S. Jean Baptiste?

Réponse. De saint Zacharie et de sainte Elisabeth, parente de la sainte Vierge.

D. Où passa-t-il sa vie?

R. Dans les déserts où il menoit une vie très-austère.

D. Les Prophètes avoient-ils parlé de lui?

R. Ils l'avoient marqué comme le Précurseur du Messie.

D. Que veut dire Précurseur?

R. Celui qui marche devant un autre.

D. Que prêchoit saint Jean?

R. Il exhortoit à faire pénitence.

D. Que faisoit-il à ceux qui se convertissoient?

R. Il les baptisoit.

D. Comment les baptisoit-il?

R. En les faisant baigner dans le Jourdain.

Chrzta Świętego. Jan Święty dał świadectwo, że widział Ducha Bożego zstępującego na Jezusa w postaci gołębiczy, i rzekł; Oto Baranek Boży, który gładzi grzechy świata; Prawo dane było przez Mojżesza, łaska i prawda przyszła przez Jezusa Chrystusa.

Pytanie: Czym był Synem Święty Jan Chrzciciel?

Odpowiedź: S. Zacharyasza i S. Elżbiety krewnéy Najświętszék Panny.

P. Gdzie żywot swój przepędzał?

O. Na puszczy, gdzie bardzo ostre życie prowadził.

P. Prorocy czy namienili co o nim?

O. Wyrazili, że miał być Poprzedzicielem Messyasza.

P. Co to jest poprzedziciel?

O. Ten, co wprzód innego poprzedza.

P. Co opowiadał Jan Święty?

O. Zachęcał do pokuty.

P. Co robił z tymi co się nawracali?

O. Chrzcił ich.

P. Jak ich chrzcił?

O. Kąpiąc ich i obmywając w Jordanie.

D. Baptisa-t-il aussi Jésus?

R. Oui, il voulut être baptisé pour sanctifier l'eau du Baptême?

D. Qu'arriva-t-il à son Baptême?

R. Le Saint-Esprit descendit sur lui visiblement en forme de Colombe.

D. Quel témoignage rendit S. Jean de Jésus-Christ?

R. Qu'il étoit l'Agneau de Dieu qui ôtoit les péchés du monde.

LEÇON XVIII.

De la vocation des Apôtres.

Aussitôt que Jésus fut baptisé, le Saint-Esprit le mena dans le désert, où il jeûna quarante jours, et souffrit d'être tenté par le démon en plusieurs manières. Il revint en Galilée, et demeura près du lac de Génésareth. Là, il appela pour le suivre quatre pêcheurs, André et Simon frères, et deux autres frères, Jacques et Jean, enfans de Zébédée. Il en appela d'autres ensuite, particulièrement un publicain, ou Receveur des impôts, nommé Matthieu. Ils quittoient tout pour le suivre aussitôt qu'il les appelloit. Il eut bientôt un grand nombre de

P. Czy ochrzcił także Jezusa?

O. Tak jest, bo chciał być ochrzczonym dla poświęcenia wody do chrztu.

P. Coż się stało przy chrzcie jego?

O. Duch Święty zstąpił na niego widocznie w postaci gołębicy.

P. Co za świadectwo dał Jan Święty o Jezusie Chrystusie?

O. Że był barankiem Bożym, który gładzi grzechy świata.

NAUKA XVII.

O powołaniu Apostołów.

Skoro tylko Jezus był ochrzczone, Duch Boży saprowadził go na puszczą, gdzie pościł dni czterdzieści, i dopuścił szatanowi, aby go tam kusił różnemi sposobami. Wrócił się potém do Galilei, i mieszkał blisko jeziora Genezaret. Tam powołał do siebie czterech rybaków: Jędrzeia i Szymona brata jego, i innych dwóch braci, Jakoba i Jana synów Zebedeuszowych. Powołał i innych potém, osobliwie zaś pewnego Celnika, albo wybieracza ceł imieniem Meteusza. Ci porzucili wszystko, aby za nim szli, skoro ich tylko powołał. Wkrótce wiel-

de Disciples, c'est-à-dire, des gens attachés à l'écouter, et à s'instruire soigneusement de sa doctrine. Il en choisit douze, qu'il nomma Apôtres, c'est-à-dire, Envoyés, parce qu'il les envoya prêcher sa doctrine. Le premier fut Simon-Pierre, puis André son frère, Jacques et Jean fils de Zébédée, Philippe, Barthélemi, Matthieu, Thomas, Jacques fils d'Alphée, son frère Jude ou Thadée, Simon le Chananéen, et Judas Iscariot qui trahit Jésus. Il donna à Simon le surnom de Pierre, en lui disant : Tu es Pierre, et sur cette pierre je bâtirai mon Eglise, et je te donnerai les clefs du Royaume des Cieux.

Demande. Où alla Jésus après son Baptême?

Réponse. Dans le désert.

D. Qu'y fit-il?

R. Il y jeûna quarante jours.

D. Qu'y souffrit-il?

R. D'être tenté par le démon.

D. Comment appela-t-il ses Disciples?

R. Il leur dit de le suivre; et aussitôt ils quittèrent tout.

D. Qu'est-ce que des Disciples?

R.

ka miał liczbę uczniów, to jest ludzi z przywiązaniem słuchających go i z pilnością uczących się nauki jego. Z tych wszystkich obrał sobie dwunastu, których nazwał Apostołami, to jest Posłańcami: albowiem ich rozesłał na opowiadanie nauki swojej. Pierwszy był Szymon Piotr, potem Andrzej brat jego, Jakób i Jan synowie Zebedeuszowi, Filip, Bartłomiej, Mateusz, Tomasz, Jakób syn Alfeusza, Tadeusz, Szymon Chananeyczyk, i Judasz Iskaryot który zdradził Jezusa. Szymona przezwiał Piotrem, to jest opoką, mówiąc mu: Na téj opoce zbuduję Kościół mój, i tobie dam klucze do Królestwa niebieskiego.

Pytanie: Po Chrzcie swoim gdzie się udał Jezus?

Odpowiedź. Udał się na puszcza.

P. Co tam robił?

O. Pościł tam dni czterdzieści.

P. Co tam cierpiał?

O. Dopuszczał się kusić od czarta.

P. Jakim sposobem powołał Uczniów swoich?

O. Rzekł im, poydźcie za mną, i natychmiast porzucili wszystko.

P. Co to byli Uczniowie?

*R. Des gens qui écoutent un maître,
et s'appliquent à sa doctrine.*

D. Que veut dire le nom d'Apôtres?

R. C'est-à-dire, des Envoyés.

D. Combien Jésus en choisit-il?

R. Douze.

D. Dites leurs noms?

*R. S. Pierre et S. André son frère,
S. Jacques et S. Jean fils de Zébédée,
S. Philippe, S. Barthélemi,
S. Matthieu, S. Thomas, S. Jacques
et S. Jude ou Thadée fils d'Alphée,
S. Simon, et Judas Iscariot
le traître,*

*D. Pourquoi S. Pierre est-il nommé
le premier?*

*R. Parce que Jésus lui dit qu'il se-
roit la pierre fondamentale de son
Eglise.*

D. Que lui dit-il de plus?

*R. Qu'il lui donneroit les clefs du
Royaume des Cieux.*

O. Byli ludzie, którzy słuchali iednego Nauczyciela, i na iego przestawali nauce.

P. Co znaczy to imie Apostoł?

O. Znaczy postaniec, ponieważ Chry-stus ich rozesał, aby opowiadali naukę iego.

P. Wiele ich obrał sobie Jezus?

O. Dwunastu.

P. Powiedz imiona ich?

O. Piotr Święty, Święty Jędrzély brat iego, Święty Jakób i Święty Jan synowie Zebedeusza, Święty Filip, Święty Barłomiey, Święty Mateusz, Święty Tomasz, Święty Jakób i Święty Judasz synowie Alfeusza, Święty Szymon, i Judasz Iskaryot zdrajca.

P. Czemu naypierwéy był mianowany Piotr Święty?

O. Ponieważ Jezus rzekł, że będzie kamieniem fundamentalnym Kościoła iego.

P. Co mu powiedział więcéy?

O. Ze mu da klucze do Królestwa niebieskiego.

LEÇON XVIII.

Prédication de Jésus-Christ.

Jésus alloit par les Villes et par les Villages, prêchant par-tout l'Évangile du Royaume des Cieux, c'est-à-dire, la bonne nouvelle, que le temps étoit venu où tous les hommes étoient appelés à la connoissance de Dieu; qu'il étoit le Messie ou le Christ, attendu et souhaité par les Patriarches, et prédit par les Prophètes, le fils de Dieu envoyé pour sauver le monde; que ceux qui croiroient en lui et feroient pénitence, obtiendroient le pardon de leurs péchés, et ensuite la vie éternelle. Pour montrer qu'il parloit de la part de Dieu, il faisoit une infinité de miracles; il guérissoit toutes sortes de maladies en un moment, et d'une parole. Il rendoit la vue aux aveugles, la parole aux muets, l'ouïe aux sourds: il délivroit les possédés du démon, il ressuscitoit les morts. En même temps sa vie étoit l'exemple de toutes sortes de vertus. Il étoit humble de coeur; il étoit doux; il souffroit patiemment les incommodités de la pauvreté, et les importunités des hommes. Il étoit
plein

NAUKA XVIII.

Nauczanie Jezusa Chrystusa.

Jezus chodził po miastach i wsiach opowiadając wszędy królestwo niebieskie, to jest nowinę dobrą, że już czas przyszedł, gdzie lud wszystek powołany jest do poznania Boga: że on był Messyaszem, albo Chrystusem, którego oczekiwali i żądali Patryarchowie, i przepowiedzieli Prorocy: Synem Bożym posłanym dla zbawienia ludzkiego; że wszyscy ci, którzyby uwierzyli w niego, i czynili pokutę, otrzymają odpuszczenie grzechów, a potem żywot wieczny. Aby zaś pokazał, że nauczał mocą Boga, czynił niezliczone cuda. Leczył rozmaite choroby w jednym momencie i słowem jednym. Przywracał wzrok ślepym, mowę niemém, słuch głuchym, uwalniał opętanych od czartów, wskrzeszał umarłych. Przytém życie iego było przykładem cnót wszystkich. Był pokornego serca, był cichym, ponosił cierpliwie przykrości ubóstwa i niewczasy życia. Pełnym był użalenia się nad grzesznikami, którzy się nawracać chcieli, oraz pełnym żarliwości ku grzesznym zakamie-

plein de compassion pour les pécheurs qui vouloient se convertir ; mais plein de zèle contre les pécheurs endurcis. Il ne cherchoit en toutes ses actions que la gloire de Dieu son père , et passoit souvent les nuits à le prier. Il enseigna à ses Disciples cette forme de Prière : Notre Père , qui êtes aux Cieux , que votre nom soit sanctifié ; que votre règne arrive ; que votre volonté soit faite en la terre comme au ciel. Donnez-nous aujourd'hui notre pain quotidien ; et nous pardonnez nos offenses , comme nous pardonnons à ceux qui nous ont offensés. Et ne nous induisez point en tentation ; mais délivrez nous du mal. Ainsi soit-il

Demande. A quoi s'occupoit Jésus ?

Réponse A prêcher par les Villes et par les Villages.

D. Que prêchoit-il ?

R. L'Evangile du Royaume des Cieux.

D. Que veut dire Evangile ?

R. Bonne nouvelle.

D. Qu'est-ce que le Royaume des Cieux ?

R. La jouissance de Dieu , et la vie éternelle.

D.

mieniałym. Saméy tylko we wszystkich sprawach swoich szukał chwały Boga Oycy swojego, i całe nocy trawił częstokroć na modlitwach do niego. Nauczył Uczniów swoich tego sposobu modlenia się: Oycze nasz, któryś jest w Niebiesiech, święć się Imię twoje, przyjdź Królestwo twoje, bądź się wola twoja, jako w Niebie tak i na ziemi; chleba naszego powszedniego daj nam dzisiay, i odpuść nam nasze winy, iako i my odpuszczamy naszym winowaycom, i nie wódź nas na pokuszenie (to jest nie daj nam upadać w pokusach) ale nas zbaw odezłego. Amen.

Pytanie: Czém się bawił Jezus?

Odpowiedź: Nauczaniem po miastach, miasteczkach i wsiach.

P. Czego nauczał?

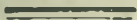
O. Ewangelii o Królestwie niebieskiém.

P. Co się ma rozumieć przez to słowo Ewangelia?

O. Nowina dobra.

P. Co to jest Królestwo niebieskie?

O. Poznanie Boga, i żywot wieczny.

D. Que disoit Jésus de lui-même?

R. Qu'il étoit le Christ et le Fils de Dieu.

D. Que disoit-il qu'il falloit faire?

R. Croire en lui, et faire pénitence.

D. Pourquoi faire pénitence?

R. Pour obtenir la rémission des péchés.

D. Comment montrait-il que Dieu l'avoit envoyé?

R. Par les miracles qu'il faisoit.

D. Quels miracles faisoit-il?

R. Il guérissoit toutes sortes de maladies.

D. Que faisoit-il encore?

R. Il chassoit les démons, il ressuscitoit les morts.

D. De quelle vertu nous a-t-il montré l'exemple?

R. De toutes; mais principalement de l'humilité, de la douceur, de la patience, de la compassion, de la bonté et du zèle.

D. A quoitendoient toutes ses actions?

R. A faire la volonté de son Père, et à le glorifier.

D. Prioit-il beaucoup?

R. Il passoit souvent les nuits en prière.

D.

P. Co Jezus mówił o sobie samym?

O. To, że był Chrystusem i Synem Bożym.

P. Co mówił, potrzeba czynić?

O. Wierzyć w niego, i czynić pokutę.

P. Dlaczego czynić pokutę?

O. Dla otrzymania odpuszczenia grzechów.

P. Jak to pokazał, że go Bóg posłał?

O. Przez cuda, które działał.

P. Jakież on cuda czynił?

O. Leczył wszelkiego rodzaju choroby.

P. Co jeszcze więcej czynił?

O. Czartów wyganiał, i wskrzeszał umarłych.

P. Których cnót nam dał z siebie przykład?

O. Wszystkich, osobliwie pokory, cichości, cierpliwości, politowania, dobroci i żarliwości.

P. Do czego ściągały się wszystkie jego sprawy?

O. Do wykonania woli Ojca jego i wielbienia go.

P. Modlił się też wiele?

O. Całe nocy często trawił na modlitwie.

P.

D. Quelle prière nous a-t-il enseignée?

R. Le Vater.

D. Dites-le en Français!

*R. Notre Père, qui êtes aux Cieux,
etc.*

LEÇON XIX.

Des Ennemis de Jésus-Christ.

Jésus se faisoit admirer de tout le monde, et attiroit après lui de grandes troupes, qui le suivoient jusque dans les déserts. Non-seulement les Juifs, mais les Gentils, s'empressoient pour le voir et pour l'entendre. Les Scribes et les Pharisiens en furent envieux, et s'offensèrent de la liberté avec laquelle il reprenoit leurs vices. Les Scribes étoient les Docteurs des Juifs, dont il faisoit voir l'ignorance et la mauvaise foi. Les Pharisiens étoient ceux qui prétendoient observer la Loi plus exactement que les autres; mais la plupart n'étoient que des hypocrites, superbes et avares, qui trompoient le peuple par une apparencce de dévotion. Jésus n'étoit pas moins haï des Sacrificateurs et des Sénateurs qui
gou-

P. Co za modlitwy nas nauczył?

O. Pacierza.

P. Powiedz ten pacierz?

O. Oycze nasz, któryś jest w niebieszech, i t. d.

N A U K A XIX.

O Nieprzyjaciółach Jezusa Chrystusa.

Wszystek lud dziwował się sprawom Jezusa, który pociągał za sobą wielkie rzesze, a te chodziły za nim, aż na puszcza. Nie tylko Żydzi, ale poganie cisnęli się, aby go widzieli, i nauki jego słuchali. Piśmienni i Faruzowie zayrzyli mu tego, i wolność jego w strofowaniu siebie mieli za urazę. Ci Piśmienni byli to Doktorowie Żydowscy, którym na oczy wyrzucał niewiadomość, i złą ich wiarę; Faryzeuszowie byli to ci, którzy chlubilili się, iż lepiéy nad innych prawo zakonne zachowywali; lecz większa ich część była obłudnymi, pysznymi i łakomymi, którzy zwodzili lud przez zmyślone nabożenstwo: niemniéy Jezusa Pana nienawidzili Kapłani i Senat Żydowski, którzy Żydami rządzili, dlatego iż po-

wiadali,

gouvernoient les Juifs, parce qu'il prédisoit que dans peu Jérusalem seroit ruinée avec le Temple. En un mot, tous les Juifs charnels ne pouvoient croire qu'il fût le Messie, le voyant si pauvre, si humble et si doux. Sa doctrine leur étoit odieuse, parce qu'il prêchoit le mépris des richesses, des plaisirs et de tous les biens de cette vie; et disoit que qui veut le suivre, doit porter sa croix, renoncer à tout, et à soi-même. Les ennemis de Jésus lui dirent souvent des injures, prirent des pierres pour les lui jeter, et résolurent enfin de le faire mourir. Ils gagnèrent un de ses Disciples, Judas Iscariot, qui promit de le leur livrer moyennant trente pièces d'argent, de la valeur de quinze écus.

Demande. Jésus étoit-il fort suivi?

Réponse. On venoit en foule de tous côtés pour le voir et pour l'entendre.

D. Eut-il des ennemis?

R. Oui, les Juifs charnels.

D. Pourquoi le haïssoient-ils?

R. Parce qu'il prêchoit l'humilité et la pauvreté.

wiadał, że wkrótce będzie zniszczona Jerozolima i Kościół. Słowem, wszyscy Żydzi cielesni nie mogli temu dać wiary, żeby on był Messyaszem, widząc go tak ubogim, pokornym i cichym. Nauki jego także nienawidzili, iż opowiadał wzgardę bogactw, uciech i wszelkich dóbr świata tego, i mówił, że kto chce iść za nim, ma nosić krzyż swój, wyrzec się wszystkiego, i zaprzeć się samego siebie. Nieprzyjaciele Jezusa często mu obelgi czynili, porywali się do kamieni, aby na niego rzucali, naostatek przedsięwzięli go zgubić. Ujęli sobie jednego z uczniów jego Judasza Iskaryotę, który go im wydać obiecał za trzydzieści srebrników sobie danych, ważących piętnaście talarów bitych.

Pytanie: Czy wiele chodziło ludzi za Jezusem?

Odpowiedź: Zgromadzały się ze wszystkich stron liczne rzesze, aby go widziały, i jego słuchały.

P. Miałże nieprzyjaciół?

O. Miał Żydów cielesnych.

P. Za co go nienawidzili?

O. Ze nauczał pokory i ubóstwa.

D. Qui furent ses plus grands ennemis?

R. Les Scribes, les Pharisiens, les Prêtres, et les Sénateurs.

D. Qui étoient les Scribes?

R. Les Docteurs de la Loi.

D. Qui étoient les Pharisiens?

R. Ceux qui faisoient profession d'observer la Loi mieux que les autres.

D. Ne vivoient-ils pas bien?

R. Non, la plupart n'étoient que des hypocrites.

D. Jusqu'où alla la haine des ennemis de Jésus?

R. Jusqu'à résoudre sa mort.

D. Qui fut celui qui promit de le leur livrer?

R. Judas Iscariot, l'un des douze Apôtres.

D. Pour combien?

R. Pour trente pièces d'argent.

LEÇON XX.

De la passion de Jésus-Christ.

Ce fut au temps de la Pâque, que les ennemis de Jésus résolurent de le prendre et de le faire mourir. La veille, qui étoit

P. Którzy byli iego naygłównieysi nie-przyiaciele?

O. Piśmienni, Faryzeuszowie, Kapłani i Senat.

P. Co to byli piśmienni?

O. Doktorowie prawa.

P. Co to byli Faryzeuszowie?

O. Ci, którzy się obowiązywali zachować prawo lepiéy nad innych.

P. Nie żyliż to oni dobrze?

O. Nie, bo po większéy części tylko obłudnikami byli.

P. Na czémże się skończyła nienawiść ku Jezusowi Chrystusowi?

O. Na tém, że przedsięwzięli go zgubić.

P. Kto to był, co im go wydać obiecał?

O. Judasz Iskaryot, ieden z dwunastu Apostolów.

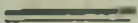
P. Za wiele?

O. Za trzydzieści srebrników.

NAUKA XX.

O Męce Jezusa Chrystuśa.

Okolo święta Paschy nieprzyiaciele Jezusa postanowili poimać go, i o śmierć przypawić. Dniem przedtem, który był

étoit un Jeudi, il alla faire la Cène, c'est-à-dire, souper avec ses Disciples. Comme il mangeoit, il prit du pain, le bénit, le rompit, et le leur distribua, disant: Prenez et mangez, ceci est mon corps, qui sera livré pour vous. Puis il prit du vin dans la coupe, le bénit et le leur donna, en disant: Buvez-en tous, ceci est mon sang, le sang de la nouvelle alliance, qui sera répandu pour vous: faites ceci en mémoire de moi. Ensuite il sortit avec eux, et alla au Mont des Olives, en un jardin où il avoit coutume de prier; là, il pria son Père de détourner de lui ses souffrances, ajoutant toutefois: Que votre volonté soit faite. Cependant Judas amena une grande troupe de gens armés, qui le prirent et le menèrent chez Caïphe, le souverain Pontife, où il fut condamné à mort sur de faux témoignages. Tous les Disciples de Jésus l'abandonnèrent, et Pierre même le renia trois fois, comme Jésus avoit prédit. De chez Caïphe, on le mena chez Ponce-Pilate, qui gouvernoit la Judée pour les Romains. Pilate trouvant Jésus innocent, chercha plusieurs moyens pour le délivrer. Là, Jésus fut fouetté, puis couronné d'épines par les sol-

Czwartek, sprawił on wieczerzą, to iest iadł z Uczniami swymi. Pod czas iedzenia, wziął chleb, pobłogosławił go, połamał, i rozdał im mówiąc: Bierzcie i iedzcie, to iest Ciało moje, które będzie wydane za wszystkich; potem wziął wino z kielichem, pobłogosławił ie, i podał im mówiąc: Pijcie z niego wszyscy, to iest krew moja, krew nowego przymierza, która będzie wylana za was: czynćcie to na pamiątkę moją. Wyszedł potem z nimi, i poszedł na górę Oliwną do pewnego ogrodu, gdzie miał zwyczaj modlić się: tam prosił Oyca swego, aby oddalił od niego przyszłe męki, przydaiac iednak, niech sie wola twoja stanie. Tym czasem Judasz przywiódł wielką zgraię ludzi zbroynych, którzy go poimali, i zaprowadzili do Kaifasza najwyższego Kapłana, gdzie był na śmierć osądzony za fałszywemi świadectwami. Wszyscy Uczniowie Jezusowi opuścili go. Piotr nawet trzyrazy zaparł się go, iako mu był Jezus przepowiedział. Od Kaifasza zaprowadzono go do Poustkiego Piłata, który zarządzał Judzką krainą w imieniu Rzymian. Piłat znalazłszy Jezusa niewinnym, szukał rozmaitych sposobów, aby go uwolnił. Tam Jezus był

*soldats, en dérision de ce qu'il se disoit
Roi des Juifs.*

*Demande. En quel temps mourut
Jésus?*

Réponse Au temps de la Pâque.

*D. Que fit il au dernier souper avec
ses Apôtres?*

*R. Il leur donna son corps et son
sang*

*D Comment leur donna-t-il son
corps?*

*R. Il prit du pain, le bénit et le leur
donna, disant: ceci est mon corps.*

*D. Comment leur donna-t-il son
sang?*

*R. Il prit la coupe avec du vin, et
leur dit: ceci est mon sang, le sang
de la nouvelle alliance.*

D. Que fit Jésus après la Cène?

R. Il alla prier au Jardin des Olives.

D. Que fit alors Judas?

*R. Il amena des gens armés, pour
prendre Jésus.*

D. Où le menèrent-ils?

R. Chez Caïphe, le grand Pontife.

D. Que devinrent les Apôtres?

R.

był biczowany, potem cierniową koroną
ukoronowany od żołnierzy na pośmiech,
przeto że się nazwał Królem Żydowskim,
i na reszcie na krzyż skazany.

Pytanie: Którego czasu umarł Jezus?

Odpowiedź: Podczas Paschy.

P. Co uczynił przy ostatniej wieczerzy
z Apostołami swymi?

O. Dał im ciało swoje i krew swoją.

P. Jak im dał ciało swoje?

O. Wziął cbleb, pobłogosławił go, i
dał im, mówiąc: To jest ciało moje.

P. Jak im dał krew swoją?

O. Wziął kielich z winem i rzekł im:
Ta jest krew moja, krew nowego
przymierza.

P. Co uczynił Jezus po wieczerzy?

O. Poszedł modlić się Bogu do ogro-
du Oliwnego.

P. Co na ten czas uczynił Judasz?

O. Przyprowadził ludzi zbrojnych na
poimanie Jezusa.

P. Dokąd go zaprowadzili?

O. Do Kaifasza Arcykapłana.

P. Co się stało z Apostołami?

O.

R. Ils s'ensuient tous.

D. Que fit S. Pierre?

R. Il renia trois fois Jésus.

D. De Caïphe où mena-t-on Jésus?

R. Chez Pilate.

D. Que lui fit-on-là?

R. Il fut fouetté et couronné d'épines.

LEÇON XXI.

De la mort de Jésus-Christ.

Pilate condamna enfin Jésus, quoiqu'à regret, et le fit conduire chargé de sa croix en un lieu nommé Golgotha ou Calvaire. Là, Jésus fut crucifié entre deux voleurs. La croix étoit le plus infâme supplice qui fut alors en usage: on n'y condamnoit que des esclaves et d'autres misérables, et encore pour les plus grands crimes. Jésus y demeura jusqu'à ce que toutes les prophéties fussent accomplies. A sa mort le soleil s'obscurcit, la terre trembla, les tombeaux s'ouvrirent, les morts ressuscitèrent. C'étoit un vendredi, le jour de la Pâque, lorsque l'on immoloit l'Agneau, qui étoit la figure

O. Wszyscy pouciekali.

P. Co uczynił Piotr Święty?

O. Zaparł się trzy razy Jezusa.

P. Dokąd zaprowadzono Jezusa od
Kaifasza?

O. Do Pilata.

P. Co mu tam uczyniono?

O. Był tam biczowany, i cierniem
ukoronowany.

NAUKA XXI.

O śmierci Jezusa Chrystusa.

Piłat skazał nakoniec Jezusa na śmierć lubo niechętnie, i kazał go zaprowadzić krzyżem swoim obciążonego na miejsce zwane Głgota, albo Kalwarya, tam był Jezus między dwoma łotrami ukrzyżowany. Krzyż karą był najzelszywszą, która w ten czas była w zwyczaju: skazywano na nie niewolników tylko, i nędzne osoby, i to za naywiększe zbrodnie. Na tym krzyżu wisiał Jezus póty, póki się wszystkie prorocstwa nie spełniły. Przy śmierci iego zaćmiło się słońce, ziemia się trzęsła, groby się otworzyły, umarli zmartwychwstali. Działo się to w Piątek, w dzień Paschy, kiedy ofiarowano
baran-

figure de Jésus-Christ. Aussi sa mort fut le véritable sacrifice, dont tous les autres n'avoient été que des images. Cette mort satisfit pleinement à la justice de Dieu pour les péchés de tous les hommes. Jésus innocent paya pour les coupables; il les racheta par son sang, de l'esclavage du démon, et leur ouvrit par sa mort le chemin de la vie éternelle.

Demande. Comment mourut Jésus-Christ?

Réponse. Il fut attaché à une croix entre deux voleurs.

D. Quel étoit le supplice de la croix?

R. Le plus infame qui fut alors.

D. Qu'arriva-t-il à sa mort?

R. Le soleil fut obscurci, la terre trembla, les morts ressuscitèrent.

D. Pourquoi Jésus-Christ mourut-il lorsque l'on immoloit l'Agneau Pascal?

R. Parce que cet Agneau étoit la figure de Jésus-Christ.

D. Comment sa mort fut-elle un sacrifice?

R. Parce qu'elle satisfit à la justice de Dieu pour les péchés de tous les hommes.

D.

baranka, który był figurą Jezusa Chrystusa. A tak śmierć jego była prawdziwą ofiarą, której wszystkie inne wyobrażeniem tylko były. Śmierć ta zadosyć uczyniła sprawiedliwości Bożej za grzechy wszystkich ludzi. Jezus niewinny zapłacił za lud winny, odkupił go krwią swoją z niewoli czartowskiej i grzechu, i otworzył mu drogę przez swoją śmierć do żywota wiecznego.

Pytanie: Jak umarł Jezus Chrystus?

Odpowiedź: Był przybity do Krzyża między dwoma łotrami.

P. Cóżto była ta kara krzyżowa?

O. Kara najzelszywsza, iaka na ten czas być mogła.

P. Co się stało przy jego śmierci?

O. Słońce się zaćmiło, ziemia się trzęsła, umarli powstałi.

P. Czemu Jezus umarł w ten czas, kiedy ofiarowano baranka wielkanocnego?

O. Bo ów baranek był figurą Jezusa Chrystusa.

P. Jaką śmierć jego była ofiarą?

O. Taką, że uczyniła zadosyć sprawiedliwości Boskiej za grzechy wszystkich ludzi.

P.

D. A quoi servoient donc les autres sacrifices?

R. Ce n'étoit que des figures de celui de Jésus-Christ.

D. Pourquoi dit-on que Jésus-Christ nous a rachetés par son sang?

R. Parce qu'il nous a délivrés de l'esclavage du démon.

D. Pourquoi dit-on qu'il a détruit la mort?

R. Parce qu'il nous a ouvert le chemin de la vie éternelle.

LEÇON XXII.

De la Résurrection de Jésus-Christ.

Jésus étant mort, son corps fut embaumé et mis dans un sépulcre, que ses ennemis firent garder, sachant qu'il avoit promis de ressusciter. Mais le troisième jour, qui étoit le Dimanche, Jésus sortit vivant et glorieux de son sépulcre, et les gardes demeurèrent comme morts. Les Apôtres eurent bien de la peine à croire sa Résurrection, et ils n'en furent persuadés qu'après avoir vu Jésus de leurs yeux, l'avoir touché de leurs mains, et avoir mangé avec lui. Il leur apparut

P. Na cóż się tedy przydały insze ofiary?

O. Na to, że znaczyły ofiarę Jezusa Chrystusa.

P. Czemu mówią, że Jezus Chrystus odkupił nas krwią swoją?

O. Bo nas wybawił z niewoli czarta i grzechu, krew swoją przelawszy.

P. Czemu mówią, że śmierć zwyciężył?

O. Bo nam otworzył drogę do życia wiecznego.

N A U K A X X I I.

O Zmartwychwstaniu Jezusa Chrystusa.

Skoro Jezus umarł, ciało iego balsamem namaszczone było, i pochowane w grobie, którego nieprzyjaciele iego strzedz kazali, wiedząc, że obiecał był zmartwychwstać. Lecz trzeciego dnia, który był Niedzielnny, Jezus wyszedł żyjący i z chwałą z grobu swego, a stróże iak umarli zostali. Apostołowie z trudnością wierzyli zmartwychwstaniu iego, i nie mogli się w tém przekonać, aż póki oczyma swemi nie uyrzeli Jezusa, rękami własnemi nie dotknęli się go, i póki

rut plusieurs fois pendant quarante jours, leur donna plusieurs instructions, et leur ordonna d'aller prêcher l'Evangile à toutes les Nations, et de les baptiser au nom du Père, et du Fils, et du Saint-Esprit. Il leur donna aussi le pouvoir de remettre les péchés, et leur promit d'être avec eux jusqu'à la fin des siècles. Toutefois il monta au Ciel en leur présence, et il demeura assis à la droite de Dieu le Père tout puissant, élevé au-dessus de toutes les créatures; mais il ne cesse point d'offrir à Dieu ses mérites pour nous, et d'assister son Eglise, jusqu'à ce qu'il descende du Ciel encore une fois pour venir juger les vivans et les morts.

Demande. Après la mort de Jésus, que fit-on de son corps?

Réponse. On le mit dans un sépulcre.

D. Que firent ses ennemis?

R. Ils y mirent des gardes.

D. Quel jour ressuscita Jésus?

R. Le troisième jour après sa mort, qui fut un Dimanche

D. Les Apôtres crurent-ils aisément sa résurrection?

R. Ils ne la crurent qu'après l'avoir vu et touché.

D.

z nim nie iedli. Pokazywał się on im wiele razy przez dni czterdzieści; dał im wiele nauk, i kazał im iść na opowiadanie Ewangelii wszelkim narodom, i chrzcić ie w Imie Oycy, i Syna, i Ducha Świętego. Do tego dał im moc odpuszczania grzechów, i obiecał się bydź z nimi aż do skonczenia świata. Potem wstąpił do nieba w ich obecności, i siedzi na prawicy Boga Oycy wszechmogącego, wyniesiony nad wszystkie stworzenia; lecz nie przestaje ofiarować Bogu zasług swoich za nas, wspomagać Kościoła swojego; póki nie zstąpi jeszcze raz z Nieba, sądzić żywych i umarłych.

Pytanie: Po śmierci Jezusa co z ciałem jego uczyniono?

Odpowiedź: Pochowano ie w grobie.

P. Co uczynili nieprzyjaciele jego?

O. Postawili u grobu jego stróże.

P. Którego dnia zmartwychwstał Jezus?

O. Trzeciego dnia po swoiéy śmierci, który był Niedzielnny.

P. Czy łatwo uwierzyli Apostołowie zmartwychwstaniu jego?

O. Póty nie uwierzyli, że zmartwychwstał Chrystus, póki go nie obaczyli, i nie dotknęli się go.

P.

D. Pendant combien de temps leur apparut-il ?

R. Pendant quarante jours.

D. Que leur ordonna-t-il ?

R. D'aller prêcher et baptiser par tout le monde.

D. En ordonnant le baptême, que nous a-t-il enseigné ?

R. Que Dieu est Père, Fils et Saint-Esprit.

D. Quel pouvoir donna-t-il à ses Apôtres ?

R. De remettre les péchés.

D. Comment les quitta-t-il ?

R. Il monta au Ciel en leur présence.

D. En quel état est-il depuis ce jour là ?

R. Il est au-dessus de toutes les créatures, assis à la droite de Dieu.

D. Mais n'avoit-il pas promis à ses Apôtres d'être avec eux jusqu'à la fin du monde ?

R. Aussi le fait-il, car il assiste toujours son Eglise.

D. Comment l'assiste-t-il ?

R. En offrant à Dieu ses mérites pour notre salut.

D.

P. Przez ile czasu pokazywał się im?

O. Przez dni czterdzieści.

P. Co im rozkazał?

O. Iść opowiadać Ewangelia, i chrzcić po wszystkim świecie.

P. Postanawiając chrzest, czego nas nauczył?

O. Nauczył nas, iż Bóg jest Oyciec, Syn i Duch Święty.

P. Co za moc dał Apostołom swoim?

O. Moc odpuszczania grzechów.

P. W jaki sposób ich zostawił?

O. Wstąpił do nieba w ich obecności.

P. W jakim stanie jest od owego dnia?

O. Jest wyniesiony nad wszystko stworzenie, i siedzi na prawicy Bożej.

P. Nie obiecałże Apostołom swoim, iż będzie zostawał z nimi aż do skończenia świata?

O. Tak jest, obiecał, i tak czyni, bo nie opuszcza nigdy Kościoła swojego wspomagając go.

P. Jakimże go sposobem wspomaga?

O. Ofiarując Bogu swoje zasługi za zbawienie nasze.

D. Ne reviendra-t-il plus sur la terre?

R. Il reviendra juger les vivans et les morts au dernier jour.

LEÇON XXIII.

De la descente du St. Esprit sur les Apôtres.

Le cinquantième jour après la Pâque, les Juifs faisoient une grande Fête, appelée Pentecôte, en mémoire de ce que la Loi leur avoit été donnée ce jour-là. Ce même jour, qui étoit le cinquantième après la résurrection de Jésus-Christ, comme tous les Disciples étoient dans un même lieu, tout d'un coup il vint du Ciel un grand bruit, comme d'un vent impétueux, qui remplit toute la maison; et il leur parut comme des langues de feu, qui s'arrêtèrent sur chacun d'eux. Alors ils furent tous remplis du Saint Esprit, et commencèrent à parler diverses langues; ce qui montrait qu'ils devoient prêcher l'Évangile à toutes les Nations. Les Juifs en furent extrêmement surpris, et St. Pierre, à la tête des Apôtres, leur rendit raison de cette
mer-

P. Nie powróciż się już więcej na ziemię?

O. Powróci sądzić żywych i umarłych w dzień ostatniego Sądu.

NAUKA XXIV.

O Zstąpieniu Ducha Świętego na Apostołów.

Pięćdziesiątego dnia po Wielkiénocy Żydzi obchodzili wielkie święto nazwane Świątki, na pamiątkę, że tego dnia prawo im było dane. W tenże dzień, który był pięćdziesiąty po Zmartwychwstaniu Jezusa Chrystusa, kiedy Uczniowie wszyscy znajdowali się na iednymże miejscu, zewsząd dał się słyszeć szelest wielki, iakoby gwałtownego wiatru, który napęłnił dom cały, i zdało się im, iakoby języki ogniste zstąpiły, i zatrzymały się nad każdym z nich. Na ten czas wszyscy napęlnieni byli Duchem Świętym, i poczęli mówić różnemi językami, co znaczyło, iż mieli opowiadać Ewanielia wszystkim Narodom. Żydzi mocno się temu dziwowali, ale Piotr Święty głowa Apostołów dał im sprawę tego cudu tłumacząc im prorocтва, i

merveille, leur expliquant les prophéties, et leur déclarant que Jésus, qu'ils avoient crucifié, étoit ressuscité, et avoit envoyé le Saint-Esprit, suivant sa promesse; qu'il étoit le Seigneur et le Christ, et que l'on ne pouvoit être sauvé qu'en son nom, et en faisant pénitence. Il y en eut trois mille qui se convertirent à ce discours, et qui furent baptisés. Les Apôtres et les autres qui reçurent le Saint-Esprit, se trouvèrent tous changés. Ils furent éclairés pour entendre les Ecritures. Ils comprirent que tous les hommes sont pécheurs, et ont besoin de la grace de Dieu, qui ne s'obtient que par la foi en Jésus-Christ, et que son règne est tout spirituel. En même temps ils furent embrasés de l'amour de Dieu, qui leur donnoit du plaisir à accomplir ses commandemens, et une force invincible pour rendre témoignage à la vérité.

Demande. Qu'étoit-ce que la Pentecôte chez les Juifs?

Réponse. La Fête du jour où la Loi avoit été donnée.

D. Qu'arriva-t-il aux Apôtres ce jour-là?

R. Ils furent remplis du S. Esprit.

D.

świadcząc, że Jezus, którego ukrzyżowali zmartwychwstał, i zesał Ducha Świętego według swojego przyobiecania; i że zbawionym żaden byđź nie może, tylko w Imie iego i czyniąc pokutę. Trzy tysiące ludzi w ten czas nawróciło się na tę mowę, którzy też ochrzczeni byli. Apostołowie i inni, którzy odebrali Ducha Świętego, cale odmienionymi się byđź postrzegli: Byli oświeceni na zrozumienie Pisma Świętego: poznali, że wszyscy ludzie są grzesznymi, i potrzebują łaski Bożej, której nikt nie otrzymuje tylko przez wiarę w Jezusa Chrystusa, i że Królestwo iego cale iest duchowne. Tegoż samego czasu miłością Bożą pałac zaczęli, która im dodawała ochoty do łwypelnienia przykazań iego, i mocy niezwyciężonéy na oddanie świadectwa prawdzie.

Pytanie: Co to było święto Pentecostes, albo Świątki u Żydów?

Odpowiedź: Święto dnia tego, którego dane im było prawo.

P. Co się przytrafiło Apostołom dnia tego?

O. Napelnieni byli Duchem Świętym.

P.

D. Quels effets fit-il en eux?

R. Ils furent éclairés, et entendirent les Ecritures.

D. Que sentirent-ils encore?

R. Un grand amour de Dieu.

*D. Que firent-ils sitôt qu'ils eurent ,
recu le S. Esprit?*

R. Ils parlèrent diverses langues.

D. Que signifioit ce miracle?

*R. Qu'ils devoient prêcher l'Evangile
à toutes les Nations.*

D. Que dit alors S. Pierre?

*R. Il déclara devant tout le peuple
que Jésus étoit le Christ, et qu'il
avoit envoyé le St. Esprit.*

*D. Combien en convertit-il par ce
premier discours?*

R. Trois mille.

*D. Pourquoi le S. Esprit fut-il en-
voyé le jour de la Pentecôte?*

*R. Afin que la Loi nouvelle fut pu-
bliée le même jour que l'ancienne,*

P. Co za skutek w nich sprawił?

O. Oświecił ich Duch Święty, i zrozumieli Pisma.

P. Czego więcéy ieszcze doznali?

O. Wielką miłość Pana Boga w sobie uczuli.

P. Co uczynili natychmiast skoro odebrali Ducha Świętego?

O. Różnemi mówili językami.

P. Co znaczył ten cud?

O. Znaczył to, że mieli opowiadać Ewanielia wszystkim Narodom.

P. Co w ten czas powiedział Piotr Sty?

O. Oświadczył przed wszystkim ludem, że Jezus jest Chrystusem, i że zesał Ducha Swietego.

P. Wieleż z nich nawrócił tą pierwszą mową swoia?

O, Trzy tysiące.

P. Czemu Duch Święty był zesłany w dzień Pentecostes, czyli Świątek?

O. Ażeby nowy Zakon był tegoż dnia ogłoszony, którego przedtem stary.

LEÇON XXIV.

De la Vocation des Gentils.

Il y eut un grand nombre de Juifs qui se convertirent ; mais il y en eut encore plus qui rejetèrent la Doctrine des Apôtres, et même les persécutèrent cruellement. Ils firent mourir S. Etienne, l'un des sept Diacres que les Apôtres avoient établis pour servir l'Eglise. Ce fut le premier Martyr, c'est-à-dire, le premier qui souffrit la mort pour le témoignage de la doctrine de Jésus-Christ. Alors les Samaritains schismatiques reçurent la parole de Dieu ; plusieurs se convertirent et furent baptisés, et les Apôtres vinrent leur imposer les mains, afin qu'ils reçussent le Saint-Esprit, leur donnant ainsi la confirmation. Les Gentils commencèrent peu de temps après à entrer dans l'Eglise. Le premier fut un Capitaine Romain, nommé Corneille, qui reconnoissoit déjà le vrai Dieu, le prioit sans cesse, et faisoit de grandes aumônes. Dieu lui ordonna, par un Ange, d'envoyer quérir S. Pierre, qui de son côté fut averti par révélation de ne point faire difficulté d'y aller. Et
lors-

NAUKA XXIV.

O powołaniu Narodów.

Wielka liczba Żydów była, którzy się nawrócili, ale większa ich ieszcze została, którzy odrzucili naukę Apostolską, a nawet ich prześladowali okrutnie. Zamordowali Świętego Szczepana jednego z siedmiu Dyakonów, których postanowili byli Apostołowie do usług kościelnych. Ten to był pierwszy Męczennik, to jest pierwszy, który podjął śmierć za świadectwo nauki Jezusa Chrystusa. W ten czas Samarytani odszczepieńcy przyjęli słowo Boże; wiele się ich nawróciło i ochrzciło; Apostołowie kładli na nich ręce swoje, aby odebrali Ducha Świętego, dając im tym sposobem Bierzmowanie. ↑ Paganie też w krótkim czasie poczęli przystępować do Kościoła. Między innymi pierwszy był Setnik Rzymski imieniem Korneliusz, który już nieco poznawał prawdziwego Boga, modlił się bez przestanku do niego, wielkie czyniąc iałmużny; Bóg też rozkazał mu przez Anioła, aby sobie posłał szukać Świętego Piotra, który wzajem o tymże był upewniony przez objawienie, aby bez

lorsqu'il fut venu et qu'il eut commencé à parler, Corneille et tous ceux qu'il avoit assemblés, reçurent le Saint-Esprit et le don des langues. S. Pierre les fit aussi-tôt baptiser, et alors commença à s'accomplir le mystère de la vocation des Gentils. Il consiste en ce que Dieu, par sa pure bonté, a appelé les Païens à la foi et à la grace de Jésus-Christ, aussi bien que les Juifs, et qu'ils ont pris la place des Juifs rebelles. Jésus-Christ appela exprès un treizième Apôtre après son Ascension, pour travailler à la conversion des Gentils, et c'est l'Apôtre S. Paul.

Demande. Qui fut le premier Martyr?

Réponse. Saint Etienne.

D. Que veut dire Martyr?

R. C'est-à-dire, témoin.

D. Quel témoignage les Martyrs ont-ils rendu?

R. Que la doctrine de l'Evangile est vraie.

D. Qui furent les premiers qui reçurent l'Evangile après les Juifs?

R. Les Samaritains.

D. Qui fut le premier des Gentils qui reçut l'Evangile?

R.

żadnéy trudności tam poszedł: i skoro przyszedł, a począł mówić, Korneliusz i wszyscy, których był zgromadził, przyieli Ducha Świętego, i dar iego ięzyków. Piotr Święty natychmiast kazał ich pochrzcić, i na ten czas poczęła się pełnić tajemnica powołania pogan. A ta zawisła na tém, że Bóg przez iedyną dobroć swoją powołał pogan do prawdziwéy wiary i do łaski Jezusa Chrystusa, iako i Żydów, i oni wzięli miejsce Żydów niewiernych i krnąbrnych. Jezus Chrystus powołał wyraźnie trzynastego Apostoła po Wniebowstąpieniu swoim, aby pracował w nawróceniu pogan, a ten Apostoł był Paweł Święty.

Pytanie: Kto był naypierwszym Męczennikiem?

Odpowiedź: Szczepan.

P. Co znaczy to słowo Męczennik?

O. Znaczy toż samo co świadek.

P. Co za świadectwo dali Męczennicy?

O. Że nauka Ewangelii iest prawdziwa.

P. Którzy pierwsi przyieli Ewangelia po Żydach?

O. Samarytani.

P. Kto był pierwszy z pogan, który przyjął Ewangelia?

O.

R. Le Centenier Corneille.

D. Dites-en l'histoire.

R. Corneille étoit un homme craignant Dieu, qui faisoit beaucoup de prières et d'aumônes. Il fut averti par un Ange de faire venir S. Pierre, et S. Pierre fut averti de ne point faire difficulté d'y aller.

D. Qu'arriva-t-il quand il y fut?

R. Comme il commençoit à l'instruire avec sa famille, ils reçurent le S. Esprit.

D. Que fit Saint Pierre?

R. Il les fit baptiser aussi-tôt.

D. Quel mystère commença-t-on à connoître alors?

R. Le mystère de la vocation des Gentils.

D. En quoi consiste-t-il?

R. En ce que Dieu a appelé les Gentils pour remplir la place des Juifs incrédules.

D. Pourquoi Dieu les a-t-il appelés?

R. Par sa pure bonté.

D. Qui fut l'Apôtre des Gentils?

R. S. Paul.

D.

O. Korneliusz Setnik.

P. Powiedz historią o nim?

O. Korneliusz był to człowiek bojący się Boga, który czynił wiele modlitw i jałmużn. Tego przestrzegł Anioł, aby sprowadził do siebie Świętego Piotra; a Świętego Piotra wzajemnie przestrzegł, aby bez czynienia trudności tam poszedł.

P. Cóż się stało, kiedy tam był?

O. Skoro począł go nauczać z domowemi jego, przyjęli Ducha Świętego.

P. Cóż uczynił Piotr Święty?

O. Natychmiast kazał ich ochrzcić.

P. Co za tajemnicę w ten czas poczęto poznawać?

O. Tajemnicę powołania pogan.

P. Na czém tajemnica ta zawisała?

O. Na tem, że Bóg powołał pogan na miejsce Żydów niewiernych.

P. Dla czego ich Bóg powołał?

O. Dla iedynéy dobroci swoiéy.

P. Kto był Apostolem Narodów?

O. Paweł Święty.

D. Quand notre Seigneur l'appela-t-il?

R. Après son Ascension.

LEÇON XXV.

De la Fondation des Eglises.

Les Apôtres se dispersèrent par tout le monde pour instruire toutes les Nations, suivant l'ordre qu'ils en avoient reçu de Jésus-Christ; mais avant de se séparer, ils composèrent le Symbole, c'est-à-dire, la marque pour reconnoître les véritables Fidèles. C'est un sommaire de toute la Doctrine Chrétienne en ces termes. Je crois en Dieu le Père tout-puissant, Créateur du Ciel et de la Terre; et en Jésus-Christ son fils unique notre Seigneur, qui a été conçu du Saint-Esprit, est né de la Vierge Marie, a été crucifié, est mort, a été enseveli: il est descendu aux enfers: le troisième jour il est ressuscité des morts: il est monté aux cieux, et est assis à la droite de Dieu le Père tout puissant; de là il viendra juger les vivans et les morts. Je crois au Saint-Esprit, la sainte Eglise Catholique, la communion des Saints, la

P. Kiedy go Pan nasz powołał?

O. Po Wniebowstąpieniu swoim.

N A U K A XXV.

O fundowaniu Kościołów.

Apostołowie rozeszli się na wszystkie świat dla nauczania wszystkich Narodów, według rozkazu Jezusa Chrystusa, który od niego wzięli. Lecz nim się rozłączyli, złożyli *Symbolum*, albo skład Wiary, to jest znak do poznania prawdziwych Chrystusa wiernych. Jest to zbiór całej nauki Chrześcijańskiej, w te słowa: Wierzę w Boga Ojca wszechmogącego, Stworzyciela nieba i ziemi, i w Jezusa Chrystusa Syna iego iedyngo Pana naszego, który się począł z Ducha Świętego, narodził się z Maryi Panny; umęczon pod Pontskim Piłatem, ukrzyżowan, umarł i pogrzebion; zstał do piekieł, trzeciego dnia zmartwychwstał, wstał na niebiosy, siedzi na prawicy Boga Ojca wszechmogącego. Znamtąd przyydzie sądzić żywych i umarłych Wierzę w Ducha Świętego, Święty Kościół powszechny, Świętych obcowanie,

la rémission des péchés, la résurrection de la chair, la vie éternelle. Ainsi soit-il. Les Apôtres, en fondant les églises, établissoient dans chaque Ville un Evêque, des Prêtres et des Diacres pour gouverner le peuple fidèle. Ce fut Saint Pierre qui fonda les trois principales Eglises, et il établit son siège à Rome, qui étoit la capitale de l'empire, et qui devint ainsi le Siège Apostolique, et la première de toutes les Eglises. S. Paul y vint aussi, et ils y souffrirent tous deux le martyre sous l'Empereur Néron. Comme Saint Pierre étoit le Chef des Apôtres, établi par Jésus-Christ même, son successeur, l'Evêque de Rome, que nous appelons Pape, a toujours été regardé comme le premier de tous les Evêques par institution de Dieu, étant le Vicaire de Jésus-Christ, et le Chef visible de l'Eglise.

Demander. Que firent les Apôtres avant que de se disperser par tout le monde?

Réponse. Ils firent le Symbole.

D. Qu'est-ce que le Symbole?

R. Une marque pour reconnoître les vrais fidèles.

D.

wanie, grzechów odpuszczenie, ciała zmartwychwstanie, żywot wieczny, Amen. Fundując tedy Kościoły Apostołowie, postanawiali w każdym mieście Biskupa, Kapłanów i Dyakonów, dla rządzenia ludem wiernym. Święty Piotr naprzód fundował trzy osobliwsze Kościoły i ustanowił Stolicę swoją w Rzymie, która była stolicą Cesarstwa, i która stała się potem Stolicą Apostolską, i najpierwszym Kościołem; Święty Paweł tamże też był przyszedł, i obadwa ponieśli męczeństwo pod Cesarzem Neronem. Ponieważ zaś Piotr Święty był głową Apostolów, postanowiony od samego Jezusa Chrystusa, iego następcą każdy Biskup, Rzymski, którego my zowiemy Papieżem, zawsze był miany za pierwszego nad inne Biskupy, przez ustawę Boską będąc Namiestnikiem Jezusa Chrystusa, i Głową widomą Kościoła.

Pytanie: Co uczynili Apostołowie wprzód nim się rozeszli po całym świecie?

Odpowiedź: Złożyli Skład Apostolski.

P. Co jest ten Skład Apostolski?

O. Jest to znak, przez który poznać można prawdziwych wiernych.

D. Dites le Symbole.

R. Je crois en Dieu, etc.

D. Que faisoient les Apôtres pour fonder de nouvelles Eglises?

*R. Ils établissoient en chaque ville un Evêque, des Prêtres et des Dia-
cres.*

D. Qui fonda les trois principales Eglises?

R. Ce fut S. Pierre.

D. Où établit-il son Siège?

R. A Rome.

D. Pourquoi?

*R. Parce que c'étoit la capitale de
l'Empire.*

D. Que s'ensuit-il de-là?

*R. Que le Pape est le chef visible de
l'Eglise.*

D. Pourquoi?

*R. Parce qu'il est le Successeur de
S. Pierre.*

D. Qui est le chef invisible?

R. Jésus-Christ, qui est au Ciel.

P. Powiedz mi ten Skład, czyli znak?
 O. Wierzę w Boga Oycę wszechmogącego, i t. d.

P. Co czynili Apostołowie, aby ufundowali nowe Kościoły?

O. Stanowili w każdym mieście Biskupa, Kapłany i Dyakony.

P. Kto ufundował trzy najpierwsze Kościoły?

O. Piotr Święty.

P. Gdzie ustanowił Stolicę swoją?

O. W Rzymie.

P. Czemu?

O. Bo Rzym był stolicą Cesarstwa.

P. Co zatem poszło?

O. Ze Papież jest Głową widomą Kościoła.

P. Czemu?

O. Bo jest następcą Piotra Świętego.

P. Kto jest Głową niewidomą?

O. Jezus Chrystus, który jest w Niebiesiech.

LEÇON XXVI.

De la Tradition et de l'Écriture.

Jésus-Christ n'avoit enseigné que de vive voix, sans rien écrire; les Apôtres firent de même au commencement, et plusieurs d'entr'eux n'ont rien écrit du tout. Mais ils curent toujours grand soin d'instruire des disciples, et de les rendre capables d'en instruire d'autres. Ainsi leur doctrine a passé aux premiers Evêques, et de ceux-là à leurs successeurs et aux autres Prêtres, jusqu'à ceux qui enseignent aujourd'hui. Et c'est cette suite de Doctrine qui s'appelle Tradition. La parole de Dieu est donc de deux sortes, écrite et non écrite. La parole non écrite est la Tradition, qui seule a conservé la vraie Religion depuis le commencement du monde jusqu'à Moïse, et qui a conservé encore depuis, plusieurs vérités qui n'étoient pas écrites. La parole écrite sont les Livres de l'ancien et du nouveau Testament, qui tous ensemble s'appellent la Bible. L'ancien Testament comprend les Ecrits de Moïse et des Prophètes. Le nouveau comprend les Ecrits des Apôtres et des Evangélistes.

NAUKA XXVI.

O tradycyi, czyli Podzniu i Pismie.

Jezus Chrystus ustnie tylko nauczał, nie pisząc: Apostołowie toż czynili z początku, i wielu z pomiędzy nich cale nic nie pisali. Lecz usilnie starali się, aby nauczili swych uczniów, i sposobnymi ich uczynili do nauczania innych. A tak nauka ich przeszła do pierwszych Biskupów, od tych do ichże następców, i innych Kapłanów, aż do tych, którzy po dziś dzień nauczają. I ten ci to nauki nieprzerwany ciąg, nazywa się 'Tradycją czyli podaniem: Slovo tedy Boże jest dwoiakięgo rodzaju, pisane i niepisane. Slovo niepisane jest podanie, które samo zachowało prawdziwą Religiją od początku świata aż do Moyżesza, i które zachowało ieszcze dotąd wiele prawd, które nie były pisane. Slowem pisanem są Xiegi starego i nowego Testamentu, które społem wszystkie zowią się Biblią. Stary Testament zamyka w sobie pisma Moyżeszowe i Proroków; nowy zamyka pisma Apostołów i Ewanielistów. Wiara nas obowiązue, abyśmy wierzyli cokolwiek te Xiegi

tes. La foi nous oblige à croire tout ce que ces livres contiennent, parcequ'ils ont été écrits par inspiration du S. Esprit; et elle nous oblige aussi à croire les Traditions qui viennent de la même source, c'est-à-dire, celles qui sont reçues du consentement de tous les fidèles, depuis le commencement, principalement celles dont l'Eglise a fait des décisions.

Demande. De combien de sortes est la parole de Dieu?

Réponse. De deux sortes, écrite et non écrite.

D. Qu'est-ce que la parole non écrite.

R. La Tradition.

D. Qu'appellez vous Tradition?

R. La suite de Doctrine qui a passé des Apôtres aux premiers Evêques, et ainsi jusqu'à nous.

D. Qu'est-ce que l'Ecriture?

R. La Bible, qui comprend les Livres de l'ancien et du nouveau Testament.

D. De qui sont les Livres de l'ancien Testament?

R. De Moïse et des Prophètes.

gi w sobie zamykają, ponieważ pisane były z natchnienia Ducha Świętego: także obowiązują nas do wierzenia Podaniem, które z tego pochodzą źródła, to jest tym, które są przyjęte za zgodą wszystkich wiernych od początku, osobliwie tym, które nam Kościół do wierzenia podał.

Pytanie: Wielorakiego rodzaju jest Słowo Boże?

Odpowiedź: Dwoiaki, pisane, i niepisane.

P. Co jest Słowo Boże niepisane?

O. Jest podanie Ojców Świętych.

P. Co zowiesz podaniem?

O. Podaniem nazywam nieprzerwany ciąg nauki, która przeszła od Apostołów do pierwszych Biskupów, a tak aż do nas.

P. Co jest Pismo Święte?

O. Jest to Biblia, która zamyka z sobą Xiegi starego i nowego Testamentu.

P. Od kogo pisane są Xiegi starego Testamentu?

O. Od Mojżesza i Proroków.

D. Comment s'étoit conservé la Religion avant Moïse?

R. Par Tradition.

D. Par qui les Livres du nouveau Testament ont-ils été écrits?

R. Par les Apôtres et les Evangélistes.

D. Pourquoi est-on obligé à croire l'Ecriture?

R. Parce qu'elle a été dictée par le Saint-Esprit.

D. Est-on aussi obligé à croire la Tradition?

R. Oui, puisqu'elle vient de la même source.

LEÇON XXVII.

De la ruine de Jérusalem.

La Ville de Jérusalem et la République des Juifs subsista encore quelque temps après la publication de l'Evangile, jusqu'à ce que la nouvelle Eglise des Gentils fut formée, car celle des anciens Israélites devoit en être la souche et la racine. Enfin le temps vint où Jérusalem devoit être ruinée, suivant la prophétie de Jésus-Christ. Les Juifs se révolterent contre les Romains. Il y eut
une

P. Jak się zachowała Religia przed Mojszeszem?

O. Przez podanie.

P. Kto Xiegi nowego Testamentu napisał?

O. Apostołowie i Ewanielistowie.

P. Dla czego obowiązani jesteśmy wierzyć Pismu?

O. Bo jest dyktowane od Ducha Świętego.

P. Czy powinniśmy też wierzyć podaniu?

O. Powinniśmy, ponieważ z tegoż pochodzi źródła.

! NAUKA XXVII.

O spustoszeniu Jerozolimy.

Miasto Jerozolima i Rzeczpospolita Żydowska trwała jeszcze do pewnego czasu po rozgłoszeniu Ewangelii, póki się nowy Kościół Narodów nie ufundował: Kościół bowiem dawnych Izraelitów miał być jego początkiem i fundamentem. Nakoniec czas przyszedł, którego Jerozolima miała być spustoszona, według proroctwa Jezusa Chrystusa. Żydzi powstałi przeciwko Rzymianom; wszczęła się

une guerre très-cruelle. Jérusalem fut assiégée, et la famine y fut si horrible, qu'il y eut des mères qui mangèrent leurs propres enfans. Dans ce siège seul il périt onze cents mille personnes. La ville fut prise et ruinée par Titus, fils de l'Empereur Vespasien, et le Temple fut brûlé. Dieu punit ainsi cette malheureuse ville, où avoit été répandu le sang de tant de Prophètes, et sur-tout celui de Jésus-Christ, son Roi et son Sauveur. Les Juifs qui ne l'avoient pas voulu reconnoître pour leur Libérateur, devinrent esclaves des Romains, furent chassés de leur pays, et réduits au misérable état où ils sont depuis dix-huit cents ans. Les cérémonies de l'ancienne Loi furent alors entièrement abolies: car il avoit été libre jusques-là, même aux fidelles, de les pratiquer.

Demande. Pourquoi la ville de Jérusalem subsista-t-elle encore quelque temps après la publication de l'Evangile?

Réponse. Afin que l'Eglise des Gentils fût bâtie sur le fondement de celle des Juifs.

D. Par qui fut ruinée Jérusalem?

się wojna okrutna. Jeruzalem było obleżone, i tak wielki w nim był głód, że matki znależły się takie, które iadły ciało własnych dzieci swoich. W samem tém stoleczném mieście zginęło milion sto tysięcy ludzi. Miasto wziął i spustoszył Tytus syn Wespazjana Cesarza, i Kościół spalił. Tak skarał Bóg to niešťeśliwe miasto, w którém wielu Proroków krew była wylana, a nadewszystko krew Jezusa Chrystusa, Króla iego i Zbawiciela. Żydzi, którzy go uznać nie chcieli za swojego Wybawiciela, zostali niewolnikami Rzymian, i rozproszeni byli z kraiu swojego, i obróceni w nędzny stan, w którym zostają przez ośmnaście wieków. Obrządki starego Zakonu cale na ten czas były zniesione. Bo dotąd wolno ieszcze było, wiernym nawet, one zachowywać.

Pytanie: Dlaczego miasto Jerozolima trwało przez czas nieiaki po ogłoszeniu Ewangelii?

Odpowiedź; Aby Kościół Narodów wybudowany był na fundamencie Kościoła Żydowskiego.

P. Kto spustoszył Jerozolimę?

R. Par Titus, fils de l'Empereur Vespasien.

D. Y périt-il beaucoup de monde?

R. Onze cents mille ames.

D. La famine y fut-elle grande?

R. Il y eut des femmes qui mangèrent leurs enfans.

D. Pourquoi cette ville fut-elle traitée de la sorte?

R. Pour avoir fait mourir Jésus-Christ.

D. Que devinrent les Juifs?

R. Ils furent réduits en servitude, et dispersés par tout le monde.

D. Que leur est-il arrivé depuis?

R. Ils sont encore au même état.

D. Depuis combien de temps?

R. Depuis dix-huit cents ans.

LEÇON XXVIII.

Des Persécutions.

Tous les Apôtres souffrirent le martyre; et tous leurs Disciples, comme les premiers Papes et les premiers Evêques, donnèrent aussi leur vie pour le témoignage de l'Evangile. L'Eglise continua d'être persécutée pendant trois cents ans:
et

O. Tytus syn Wespazyana Cesarza.

P. Wieleż tam ludzi zginęło?

O. Milion sto tysięcy dusz.

P. Wielkiż był głód?

O. Tak wielki, iż znajdowały się matki, które jadły dzieci swoje.

P. Za co tym sposobem to miasto było zniszczone?

O. Że Jezusa Chrystusa zamordowało.

P. W co się obrócili Żydzi?

O. Stali się niewolnikami, i rozproszeni są po całym świecie.

P. Coż się im potem przytrafiło?

O. W tymże dotąd zostają stanie.

P. Od jak dawnego czasu?

O. Od ośmnastu wieków.

NAUKA XXVIII.

O prześladowaniu.

Wszyscy Apostołowie podigli męczeństwo, i Uczniowie ich wszyscy, iako to pierwsi Papieże i pierwsi Biskupi, którzy położyli życie swoje na świadectwo Ewangelii. Przez trzysta lat nieustannie Kościół cierpiał prześladowanie; stad bez

et il y eut une multitude innombrable de Martyrs de tout sexe et de tout âge. Quoique les Chrétiens ne fissent que du bien à tout le monde, tout le monde les haïssoit parce qu'ils détestoient l'idolâtrie, et les vices de toutes sortes, qui règnoient parmi les Païens. Les Empereurs et les Magistrats prirent à tâche plusieurs fois de les exterminer. On les bannissoit, on leur otoit leurs biens, on les mettoit en prison, on les faisoit mourir. Mais ils ne craignoient point la mort; c'est pourquoi on employoit contre eux les supplices les plus cruels, des chevalets et des poulies pour les étendre, des dents de fer pour les déchirer; du feu, des grils, de l'huile bouillante, du plomb fondu. Les uns étoient exposés aux bêtes cruelles, pour en être dévorés; d'autres étoient écorchés, éventrés, sciés en deux. On leur coupoit les pieds et les mains; on leur arrachoit les yeux, les dents, les ongles. Ceux qui souffroient constamment étoient nommés Martyrs, comme Saint Laurent, Saint Vincent, Saint Sébastien, Sainte Agnès, Sainte Apollonie, et une infinité d'autres. Les Fidèles s'assembloient à leurs tombeaux pour louer Dieu, et se recommander à leurs prières.

bez liczby było Męczenników oboiędzy płci i różnego wieku. I chociaż Chrześcijanie wszelkie dobro wyświadczały ludowi wszystkiemu, jednak wszystek lud ich nienawdził, iż brzydzili się bałwochwalstwem, i wszelkiego rodzaju zbrodniami które górze brały między pogaństwem. Cesarze i Urzędy usiłowali nieraz koniecznie ich wykorzenieć. Wyganiano ich, wydzierano im dobra, wtrącano do więzienia, o śmierć przyprawowano; lecz oni nic się śmierci nie bali: dlaczego zadawano im nayokrutniejsze męki: ciągniono na torturach i kołowrotach, zębami żelaznymi szarpano, ogniem, różkami, olejem wrzącym, i ołowiem roztopionym trapieno. Jednych okrutnym bestyom na pożarcie dawano, innych ze skóry łupiono, w pół przeryniano. Ucinano nogi ręce, oczy wylupiano, zęby wybijano, za paznokcie kolce zabijano. Ci którzy cierpieli statecznie aż do śmierci, nazwani byli Męczennikami, iako to Sty Wawrzyniec, Sty Wincenty, Sty Sebastian, Święta Agnieszka, Sta Apollonia, i inni niezliczeni. Wierni zaś zgromadzali się do grobów ich, i chwalili Boga polecając się ich modlitwom.

Pyta-

Demande. Comment moururent les Apôtres et les premiers Disciples?

Réponse. Presque tous souffrirent le martyre.

D. Combien durèrent les persécutions contre les Chrétiens?

R. Trois cents ans.

D. Quel mal faisoient-ils pour se rendre si odieux?

R. Ils ne faisoient que du bien.

D. Pourquoi donc les haïssoit-on?

R. Parce qu'ils condamnoient l'idolâtrie et les vices des Païens.

D. Que leur faisoit-on?

R. On confisquoit leurs biens; on les faisoit mourir.

D. Se contentoit-on de les faire mourir?

R. Non, parce qu'ils méprisoient la mort.

D. Dites quelques-uns de leurs supplices?

R. On les étendoit sur des chevalets; on les déchiroit avec des pointes de fer; on les faisoit griller; on leur arrachoit les dents.

D. Quels honneurs les Chrétiens rendoient-ils aux Martyrs?

R.

Pytanie: Jak pomarli Apostołowie i wszyscy ich Uczniowie?

Odpowiedź: Wszyscy prawie podieli męczeństwo.

P. Jak długo trwało prześladowanie przeciw Chrześcianom?

O. Trzysta lat.

P. Cóż złego oni uczynili, że tak ich w nienawiści miano?

O. Nic złego nie uczynili, owszem wszystko czynili dobrze.

P. Dlaczegoż ich tedy nienawidziano?

O. Ze potępiali bałwochwalstwo, i występki pogan.

P. Co im za to robiono?

O. Odbierano im dobra, i śmiercią karano.

P. Przestawanoż na tém, że ich śmiercią karano?

O. Nie, bo oni za nic sobie śmierć mieli.

P. Powiedz niektóre ich męki?

O. Wyciągano ich na kolcach żelaznych, pieczono na kratkach, zęby wyrywano, i. t. d.

P. Co za cześć oddawali Chrześcianie Meczennikom?

R. Ils s'assembloient à leurs tombeaux pour louer Dieu et le prier.

L E Ç O N XXIX.

De la liberté de l'Eglise, et des Moines.

Plus l'on faisoit mourir de Chrétiens, plus leur nombre se multiplioit; et toutefois ils n'entreprirent jamais de se défendre par la force contre les Princes qui leur faisoient tant de mal. Enfin, après trois cents ans de souffrances, Dieu donna la paix à son Eglise, sous l'Empereur Constantin, qui embrassa la Religion Chrétienne. On commença à servir Dieu avec une entière liberté; mais en même temps, la vertu du commun des Chrétiens commença à se relâcher. Plusieurs faisoient profession de l'être, sans être bien touchés du mépris des plaisirs et des richesses, et de l'espérance du Ciel. Ainsi ceux qui voulurent pratiquer l'Evangile plus fidèlement, trouvèrent plus sûr de se séparer du monde. On les appella Moines, c'est-à-dire, seuls ou solitaires. Les plus parfaits furent en Egypte, où ils furent institués par Saint Antoine. Ils vivoient
fort

O. Zgromadzali się do grobów ich,
na chwalenie Boga, i modlenie się
do niego.

N A U K A X X I X.

O Wolności Kościoła i o Zakonnikach.

Im więcej zabijano Chrześcian, tém się
większa liczba ich mnożyła; nigdy iednak
nie przedsięwzięli bronić się mocą, i
opierać się Królom, którzy im tak wiele
złego czynili. Nakoniec po trzystu la-
tach prześladowania i cierpienia, dał
Bóg pokóy Kościołowi swojemu pod
Cesarzem Konstantynem, który przy-
jął wiarę Chrześcijańską. W ten czas
poczęto służyć wolnie Bogu; ale tegoż
samego czasu cnota u większey części
Chrześcian poczęła stygnąć. Wielu
szczyliło się z Chrześcijańskiego imienia,
nie mając w sobie szczeręy wzdardy
roskoszy i dostatków świata tego, ani
prawdziwéy nadziei zbawienia. A tak
ci którzy mieli wolą wiernie wykonać
Ewanieliā, za bezpieczniejszą rzecz uzna-
li oddalić się od świata. Zwano ich
Mnichami, to jest ludźmi odosobnio-
nymi, albo pustelnikami. Naydoskonalsi

fort pauvrement, jeûnant toujours au pain et à l'eau, travaillant de leurs mains continuellement, gardant un grand silence, dormant peu, priant Dieu très-souvent, et méditant l'Ecriture sainte. Cette manière de vie s'étendit par toute la Chrétienté, et Saint Benoît fit une règle qui a été la plus suivie en Occident.

Demande. Les persécutions diminuèrent-elles beaucoup le nombre des Chrétiens?

Réponse. Au contraire, plus on en faisoit mourir, plus il s'en convertissoit.

D. Que ne se défendoient-ils contre les Païens?

R. Dieu défend de se révolter contre son Prince, sous quelque prétexte que ce soit.

D. Qui fut le premier Empereur Chrétien?

R. Constantin.

D. Quel changement arriva-t-il alors?

R. On eut toute liberté de servir Dieu.

si byli w Egipcie, którzy od Świętego Antoniego byli wyćwiczeni. Żyli w wielkiem ubóstwie poszcząc zawsze o chlebie i wodzie, i pracując rękami swoimi nieustannie, zachowując wielkie milczenie, mało sypiając, często modląc się Bogu, i rozmyślając Pismo Święte. Ten sposób życia rozszerzył się po wszystkiem Chrześcijaństwie, a Benedykt Święty napisał regułę, której bardzo wielu ludzi chwyciło się na zachodzie.

Pytanie: Umnieyszałyż liczby Chrześcian prześladowania?

Odpowiedź: Owazem przeciwnie, im ich więcej mordowano, tém ich więcej przybywało.

P. Czemu się poganom nie bronili?

O. Bo Pan Bóg zakazał powstawać przeciw zwierzchnościom swoim pod wszelkim pozorem.

P. Kto był pierwszym Cesarzem Chrześciańskim?

O. Konstantyn.

P. Co za odmiana stała się w ten czas?

O. Wolno zupełnie było służyć Bogu.

P.

D. Quand le commun des Chrétiens a-t-il commencé à se relâcher?

R. Vers ce même temps.

D. Que firent ceux qui voulurent vivre plus chrétiennement que le commun?

R. Ils se retirèrent en solitude.

D. Comment les nomma-t-on?

R. Moines, c'est-à-dire, Solitaires.

D. Comment vivoient-ils?

R. Ils jeûnoient tous les jours, travailloient de leurs mains, et prioient sans cesse.

FIN DE LA PREMIERE PARTIE.

P. Kiedy pospolicie Chrześcianie poczęli w cnotach słabieć?

O. Około tegoż samego czasu.

P. Co zrobili ci, którzy chcieli lepiej żyć po Chrześcijańsku nad innych?

O. Udali się na puszczą, czyli osobność.

P. Jak ich nazywano?

O. Mnichami, to jest Pustelnikami.

P. Jak oni żyli?

O. Pościli codziennie, rękami własnymi pracowali, i modlili się bez przestanku.

KOŃIEC CZĘŚCI PIERWSZEJ.

C A T É C H I S M E

HISTORIQUE.

SECONDE PARTIE.

*Contenant
en abrégé la Doctrine chrétienne.*

LEÇON PREMIERE.

De la Foi, de l'Espérance et de la Charité.

La Doctrine Chrétienne se rapporte à quatre parties: le Symbole des Apôtres, l'Oraison Dominicale, les Commandemens de Dieu, les Sacremens. Le Symbole comprend ce que nous devons croire, par la Foi; l'Oraison Dominicale, ce que nous devons demander avec espérance; les Commandemens de Dieu nous montrent ce que nous devons faire par charité, c'est-à-dire, par l'amour de Dieu, et par sa grace, que nous recevons par les Sacremens. Ainsi toute la Religion se rapporte à ces trois vertus, la Foi, l'Espérance, et la Charité. Nous ne pouvons les avoir do
nous-

KATECHIZMU

HISTORYCZNEGO

CZĘŚĆ WTORA.

Zawierająca w sobie krótko Naukę
Chrześcianańską.

NAUKA I.

O Wierze, Nadziei i Miłości.

Nauka Chrześcijańska ściąga się do czterech części, które są: Skład Apostolski, Modlitwa Pańska, Przykazania Boże i Sakramenta. Skład Apostolski zawiera w sobie to, co mamy wierzyć, przez Wiarę: Modlitwa, o co mamy prosić z Nadzieją: Przykazania Boskie pokazują nam, co mamy czynić przez Miłość, to jest z miłości Bożej, i jego łaski, którą odbieramy przez Sakramenta. A tak cała Religia zamyka się w tych trzech cnotach, w Wierze, w Nadziei i Miłości. Nie możemy ich mieć z siebie samych, potrzeba, aby nam je Bóg dał z dobroci swojej. Przez wiarę, wierzymy statecznie
wszy•

nous-mêmes, il faut que Dieu nous les donne par sa bonté. Par la Foi, nous croyons fermement tout ce que Dieu a révélé à son Eglise, c'est-à-dire, à cette Assemblée de Fidèles qui a subsisté depuis le commencement du monde jusqu'à nous: tout ce qu'ont enseigné les Patriarches, les Prophètes, et les Apôtres, et que Dieu a attesté par des miracles, soit qu'il ait été écrit, ou non. Dieu ne peut se tromper, ni nous tromper; c'est pourquoi nous croyons tout ce qu'il a dit, quoique souvent nous ne le comprenions pas. Par l'Espérance, nous attendons avec confiance les biens que Dieu nous promet, qui sont sa grace en cette vie, et ensuite la vie éternelle. Par la Charité, nous aimons Dieu sur toutes choses, et notre prochain comme nous-mêmes. C'est la plus excellente de ces trois vertus, et la seule qui demeure éternellement.

Demande: A combien de parties se rapporte toute la Doctrine Chrétienne?

Réponse: A quatre.

D. Dites-les?

R. Le Symbole des Apôtres, l'Oraison Dominicale, les Commandemens de Dieu et les Sacremens.

D.

wszystko, co Bóg objawił Kościołowi swojemu, to jest temu zgromadzeniu wiernych, które trwało od początku świata aż do nas; wszystko, czego nau czali Patryarchowie, Proroci i Apostołowie, i co Bóg potwierdził cudami, czyli to było napisane, czyli nie. Bóg nie może się omylić, ani nas oszukać, dla tego wierzymy wszystko, co mówił, lubo częstokroć tego nie poymniemy. Przez nadzieję oczekujemy z ufnością dóbr, które nam Bóg obiecuje, które są łaska iego w tym życiu, a potem żywot wieczny. Przez Miłość kochamy Boga nad wszystkie rzeczy, a bliźniego naszego iako nas samych. Ta jest najzacniejsza z tych trzech cnót, i ta sama trwa wiecznie.

Pytanie: Do wielu części ściąga się Nauka Chrześcijańska?

Odpowiedź: Do czterech.

P. Do których?

O. Do Składu Apostolskiego: Modli twy Pańskiej: Przykazań Boskich i Sakramentów.

D. A combien de Vertus se rapporte toute la Religion?

R. A trois.

D. Dites-les.

R. La Foi, l'Espérance, et la Charité.

D. Pouvons-nous avoir ces vertus de nous-mêmes?

R. Non, il faut que Dieu nous les donne.

D. Que fait la Foi?

R. Elle nous fait croire fermement à tout ce que Dieu a révélé à son Eglise.

D. Comment savons-nous que Dieu a parlé aux hommes?

R. Par ses miracles.

D. Pourquoi croyons-nous ce qu'il nous a dit?

R. Parce qu'il ne peut se tromper, ni nous tromper.

D. Que fait l'Espérance?

R. Que nous attendons avec confiance les biens que Dieu nous promet.

D. Quels sont ces biens?

R. La grace en cette vie, et la gloire en l'autre.

D. Qu'est-ce que la Charité?

R. L'amour de Dieu et du prochain.

P. Do wieluż cnót ściąga się cała Religia?

O. Do trzech.

P. Wylicz je?

O. Te są: Wiara, Nadzieja i Miłość.

P. Możemyż mieć te cnoty z nas samych?

O. Nie, trzeba żeby ie nam Bóg sam dał.

P. Co w nas sprawuje Wiara?

O. To sprawnie, iż wierzymy mocno temu wszystkiemu, cokolwiek Bóg objawił swojemu Kościołowi.

P. Jak wiemy, że Bóg mówił do ludzi?

O. Przez ich cuda.

P. Dla czegoż wierzymy temu, co nam opowiedział?

O. Bo on ani się może omylić, ani nas oszukać.

P. Co sprawuje Nadzieja?

O. To, iż czekamy z ufnością dóbr, które nam obiecuje.

P. Które to są te dobra?

O. Łaska w tém życiu, a chwała wieczna w przyszłym.

P. Co jest Miłość?

O. Jest to kochanie Boga i bliźniego.

D. Quelle est la plus grande de ces trois Vertus?

R. La Charité.

LECON II.

De la Trinité.

Voici le Symbole: Je crois en Dieu le Père tout-puissant, Créateur du Ciel et de la Terre, et en Jésus-Christ son fils unique, notre Seigneur, qui a été conçu du Saint-Esprit, est né de la Vierge Marie, a souffert sous Ponce-Pilate, a été crucifié, est mort, a été enseveli; il est descendu aux enfers; le troisième jour il est ressuscité des morts; il est monté aux Cieux, est assis à la droite de Dieu le Père tout-puissant; de-là il viendra juger les vivans et les morts. Je crois au Saint Esprit, la sainte Eglise Catholique, la Communion des Saints, la rémission des péchés, la résurrection de la chair, la vie éternelle. Ainsi soit-il. Nous croyons un seul Dieu, souverain Seigneur de toutes choses, qui a tout fait, qui conserve tout, et qui gouverne tout; qui peut faire tout ce qu'il veut. Il est le Père de toutes ses créatures, puis

P. Która jest cnota największa z tych trzech?

O. Miłość

NAUKA II.

O Troycy Świętej.

Oto Skład Apostolski: Wierzę w Boga Oycę wszechmogącego, Stworzyciela nieba i ziemi; i w Jezusa Chrystusa Syna iego iedynego Pana naszego, który się począł z Ducha Świętego, narodził się z Maryi Panny: umęczon pod Pontskim Piłatem, ukrzyżowan, umarł i pogrzebion; zstąpił do piekłów; trzeciego dnia zmartwychwstał, wstąpił na niebiosy, siedzi na prawicy Boga Oycę wszechmogącego. Stamtąd przyidzie sądzić żywych i umarłych, Wierzę w Ducha Świętego, Święty Kościół powszechny; Świętych obcowanie, grzechów odpuszczenie, ciała zmartwychwstanie, żywot wieczny, Amen. Wierzymy tedy w iednego Boga i najwyższego Pana wszystkich stworzonych rzeczy, który wszystko stworzył, który zachowuje wszystko i rządzi wszystkiemi, który może uczynić wszystko co chce. Jest on Oycem wszystkiego

qu'il les a produites, et les entretient avec une bonté paternelle. Mais à proprement parler, il n'est Père que de son Fils unique, qui est son Verbe et sa Parole intérieure, la sagesse qu'il a engendrée en lui-même avant toutes les créatures, et par laquelle il a tout fait. Ce Fils est égal au Père, qui se connoît aussi parfait qu'il est. Le Père aime son Fils, le Fils aime son Père, et cet amour du Père et du Fils est le Saint-Esprit qui procède de l'un et de l'autre, et est égal à l'un et à l'autre. Il y a donc en Dieu un Père, un Fils, et un Saint-Esprit; l'un des trois n'est point l'autre, et chacun des trois est Dieu comme les deux autres; mais tous les trois ne sont que le même Dieu: car il ne peut y avoir qu'un Dieu, autrement il ne seroit pas souverain.

Demande. Dites le Symbole.

Réponse. Je crois en Dieu, etc.

D. Qu'est-ce que Dieu?

R. C'est le souverain Seigneur de toutes choses.

D. Pourquoi l'appellez-vous tout-puissant?

R.

atkiego stworzenia, ponieważ ie z niczego wyprowadził, i zachowuje one oycowską dobrocią; ale właściwie mówiac, jest Oycem tylko Syna swojego iedyne-
go; który Słowem iego jest, i mową iego wewnętrzną, mądrością, którą zrodził w sobie samym przed wszystkiem stworzeniem: i przez którą wszystko stworzył. Syn ten równy jest Oycu, który się poznaie tak doskonałym, iako jest. Oyciec miłuje Syna, Syn miłuje Oyca, i ta miłość Oyca i Syna jest Duchem Świętym, który pochodzi od obudwóch, i jest równym obudwom. Jest tedy w Bogu, Oyciec, Syn i Duch Święty: ieden z nich nie jest drugim, a każdy ze trzech jest Bogiem, iako i inni dway, lecz wszyscy trzey iednym tylko są Bogiem. Albowiem nie może być tylko ieden Bóg; inaczej nie byłby naywyższym i wszechwładnym.

Pytanie: Powiedz Skład Apostolski?

Odpowiedź: Wierzę w Boga Oyca i t. d.

P. Co to jest Bóg?

O. Jest Pan naywyższy wszystkich rzeczy.

P. Czemu zowiesz go Wszechmocnym?

R. Parce qu'il a tout fait, et qu'il peut tout ce qu'il veut.

D. Pourquoi l'appellez-vous Père?

R. Parce qu'il nous a tous produits, qu'il nous conserve et nous gouverne comme ses enfans.

D. Qui est le véritable Fils de Dieu?

R. C'est son Verbe, sa Sagesse, qu'il a engendrée en lui-même.

D. Ce Fils de Dieu est-il égal au Père?

R. Oui, il est aussi grand et aussi parfait que lui.

D. Dieu le Père n'aime-t-il pas son Fils?

R. Oui, et le Fils de Dieu aime son Père.

D. Comment s'appelle cet amour du Père et du Fils?

R. C'est le Saint-Esprit.

D. De qui procède-t-il?

R. Il procède de l'un et de l'autre.

D. Le Saint-Esprit est-il égal au Père et au Fils?

R. Oui, ils sont tous trois égaux.

D. Chacun des trois est-il distingué de l'autre?

O. Bo wszystko stworzył, i wszystko może co chce.

P. Dlaczego nazywasz go Oycem?

O. Bo nas wszystkich stworzył, nas zachowuje, nami rządzi iako dziećmi swemi.

P. Który jest prawdziwy Syn Boży?

O. Syn Boży prawdziwy, jest iego Słowo, iego mądrość, którą zrodził w sobie samym.

P. Ten Syn Boży iestże równy Oycu?

O. Jest, bo iest tak wielki i tak doskonały, iako i on.

P. Bóg Ojciec miłuje Syna swego?

O. Tak iest, i Syn Boży miłuje Oyca swego.

P. Jak się zowie miłość ta Oyca i Syna?

O. Duch Święty.

P. Od kogoż pochodzi?

O. Od obudwóch.

P. Jestże Duch S. równy Oycu i Synowi?

O. Tak iest, wszyscy trzej są sobie równi.

P. Każdy ze trzech różni się od drugiego?

R. Oui, un des trois n'est pas l'autre.

D. Chacun est-il Dieu ?

R. Oui, chacun des trois est Dieu.

D. Ne sont-ce point trois Dieux ?

R. Non, le Père, le Fils et le Saint-Esprit sont tous trois le même Dieu.

D. Peut-il y avoir plus d'un Dieu ?

R. Non, il est impossible.

LEÇON III.

De l'Incarnation du Verbe, et de la Rédemption du genre humain.

Le Fils unique de Dieu est Jésus-Christ notre Seigneur, c'est-à-dire, que le Verbe qui étoit en Dieu au commencement, s'est fait chair, et a habité avec nous. Il étoit Dieu de toute éternité, et il s'est fait homme dans le temps, sans cesser d'être Dieu, mais prenant de nouveau un corps et une ame comme nous. C'est toutefois une seule personne : le Verbe incarné, Jésus-Christ, vrai Dieu et vrai homme. Il a été conçu du S. Esprit, est né de la Vierge Marie.

O. Tak iest, bo ieden ze trzech nie iest tym co drugi.

P. Jestże każdy z nich Bogiem?

O. Tak iest, każdy ze trzech iest Bogiem.

P. Nie sąż trzény Bogowie?

O. Nie; Oyciec, Syn i Duch S. wszyscy trzény są iednym Bogiem.

P. Możeż bydż więcéy Bogów, niż ieden?

O. Nie może; bo to iest rzecz niepodobna.

NAUKA III.

O Wcieleniu Słowa Bożego, i Odkupieniu Narodu ludzkiego.

Jedyny Syn Boski iest Jezus Chrystus Pan nasz; to iest, że Słowo, które było na początku u Boga, stało się ciałem, i mieszkało z nami. Było Bogiem od wieków, i stało się Człowiekiem w czasie, nie przestając bydż Bogiem, lecz biorąc na nowo na siebie ciało i dusze, iako i my. Jest atoli iedną osobą, Słowem wcielonym, Jezusem Chrystusem, prawdziwym Bogiem i prawdziwym człowiekiem. Począł się zaś z Ducha Świętego,

Marie, c'est-à-dire, que sa naissance a été un miracle; sa sainte Mère, le mettant au monde, est demeurée toujours Vierge, et Jésus-Christ dès le premier moment a été rempli du S. Esprit et de la grace; incapable de tout péché, et saint par lui-même. C'est pour nous autres hommes, et pour notre salut, que le Fils de Dieu s'est fait homme. C'est pour nous qu'il a souffert sous Ponce-Pilate, qu'il a été crucifié, qu'il est mort et a été enseveli. Il nous a tant aimé, qu'il a bien voulu donner son sang et sa vie pour nous racheter de la captivité du démon.

Demande. Qui est notre Seigneur Jésus-Christ?

Réponse. C'est le Verbe qui s'est fait chair.

D. Qu'est-ce que le Verbe?

R. C'est le Fils de Dieu.

D. Que veut dire qu'il s'est fait chair?

R. C'est-à-dire, qu'il s'est fait homme.

D. S'est-il changé?

R. Non, il est demeuré Dieu comme auparavant.

D. A-t-il un corps et une ame comme nous?

R.

tego, narodził się z Maryi Panny; to jest, że jego Narodzenie było cudem. Święta bowiem jego Matka rodząc go na świat, została zawsze Panną; i Jezus Chrystus tegoż momentu napełniony był Duchem Świętym, łaską, niesposobnym do grzechu żadnego, i Świętym był przez siebie samego. Ten Syn Boży dla nas ludzi i dla zbawienia naszego stał się człowiekiem. Dla nas umęczon pod Pontskim Piłatem, ukrzyżowan i umarł; tak nas umiłował, że raczył wylać krew swoje, i życie swoje dać, aby nas wykupił z niewoli szatańskiéy i grzechu.

Pytanie: Kto jest Pan nasz Jezus Chrystus?

Odpowiedź: Jest Słowo, które się stało ciałem.

P. Co to jest Słowo?

O. Jest to Syn Boży.

P. Co się przez to ma rozumieć, iż się stało Ciałem?

O. To, iż się stało Człowiekiem.

P. Odmieniłże się przez to?

O. Nie, tak Bogiem jest, iako i przedtém.

P. Czyli ma Ciało i dusze iako i my?

O.

R. Oui, il est homme parfait.

D. De qui est-il Fils comme homme?

R. De la sainte Vierge Marie.

D. De qui est-il Fils comme Dieu?

R. De Dieu seul.

D. Sont-ce deux, le Fils de Dieu et le Fils de Marie?

R. Non, c'est un seul J. C.

D. Pourquoi dit-on qu'il a été conçu du Saint-Esprit?

R. Pour montrer qu'il est venu au monde par miracle, d'une Vierge.

D. Que veut-on dire encore en cela?

R. Qu'il est saint par nature et incapable de péché.

D. Pour qui le Fils de Dieu s'est-il fait homme?

R. Pour nous et pour notre salut.

D. A quoi ont servi sa passion et sa mort?

R. A nous racheter de la servitude du démon.

O. Ma, i jest człowiekiem doskonałym.

P. Czym jest Synem, ile jest człowiekiem?

O. Najświętszý Maryi Panny.

P. Czymże jest Synem iako Bóg?

O. Samego Boga.

P. Dwóchże ich jest, Syn Boży, i Syn Maryi?

O. Nie, ieden tylko jest Jezus Chrystus.

P. Czemu mówią, że się począł z Ducha Świętego?

O. Na pokazanie, że przyszedł na świat cudownie z Panny.

P. Co się więcý przez to ma rozumieć?

O. Ze jest świętým z natury i do grzechu niesposobnym.

P. Dla kogo Syn Boży stał się człowiekiem?

O. Dla nas i dla zbawienia naszego.

P. Na co się przydała męka i śmierć jego?

O. Przydała się na odkupienie nasze z niewoli czartowskiéy i grzechu.

LECON IV.

*De la descente de Jésus-Christ aux enfers,
de sa Résurrection, et de son Ascension.*

Jésus-Christ étant mort, son corps fut mis dans le sépulcre, et son ame descendit aux enfers, c'est-à-dire, au lieu de repos où étoient les Saints depuis le commencement du monde. Le Fils de Dieu les en tira pour les faire entrer dans le Paradis. Quoique son ame fut séparée de son corps, la Divinité ne quitta ni le corps, ni l'ame, c'est le Fils de Dieu qui a été enseveli, et qui est descendu aux enfers. Il ressuscita le troisième jour, suivant les Ecritures, c'est-à-dire, suivant les prédictions de David et des autres Prophètes. Il est monté au Ciel, et est assis à la droite de Dieu, le Père tout-puissant. On dit qu'il est assis pour montrer qu'il est dans un repos parfait, et qu'il a toute puissance au ciel et en la terre, comme vrai Roi et Juge souverain de tous les Anges et de tous les hommes. La droite de Dieu marque la suprême dignité de J. C. qui, même comme homme, est au-dessus de toutes les créatures.

NAUKA IV.

O Zstąpieniu Jezusa Chrystusa do Piekieł; o jego Zmartwychwstaniu i Wniebowstąpieniu.

Gdy umarł Jesus Chrystus, ciało jego włożone było do grobu, dusza zaś jego zstąpiła do piekieł, to jest do miejsca pokoju, gdzie byli Oycowie Święci od początku świata. Stamtąd Syn Boży ich wybawił, aby ich wprowadził do chwwały niebieskiej. A lubo dusza jego odłączyła się od ciała, Bóstwo jednak nie opuściło ani ciała, ani duszy; i tenże sam Syn Boży był pogrzebion, co i zstąpił do piekieł. Trzeciego dnia zmartwychwstał według Pisma, to jest według proroctwa Dawidowego, i innych Proroków. Wstąpił do Niebios, i siedzi na prawicy Boga Ojca Wszechmogącego. Mówimy, że siedzi na pokazanie, że jest w pokoju doskonałym, i że jest wszechmocny, w niebie i na ziemi, iako Król prawdziwy, i najwyższy Sędzia Aniołów i wszystkich ludzi. Prawica Boża znaczy najwyższą godność Jezusa Chrystusa, który nawet iako człowiek jest nad wszystko stworzenie.

Demande: Après la mort de Jésus-Christ, où alla son ame?

Réponse: Elle descendit aux enfers.

D. Quoi! au lieu où les damnés sont tourmentés?

R. Non, au lieu de repos où étoient les Saints.

D. N'y avoit-il encore personne dans le Ciel?

R. Non, ils attendoient J. C. pour les y faire entrer.

D. Le corps mort de J. C. dans le sépulcre étoit-il séparé de sa divinité?

R. Non, c'étoit toujours le corps du Fils de Dieu.

D. Pourquoi dit-on que J. C. a souffert, et est ressuscité, suivant les Ecritures?

R. Parce que les Prophètes avoient prédit tout ce qui lui est arrivé.

D. En quel état J. C. est-il dans le ciel?

R. Il est assis à la droite de Dieu tout-puissant.

D. Est-ce que Dieu a une main droite et une main gauche?

R. Non, c'est pour montrer la grande dignité de J. C.

D. Pourquoi dit-on qu'il est assis?

R.

Pytanie: Po śmierci Jezusa Chrystusa, gdzie się podziła dusza jego?

Odpowiedź: Zstąpiła do piekieł.

P. Jakto! tam gdzie potępionych męczą?

O. Nie, ale na miejsce spokojne, gdzie byli Oycowie święci.

P. Byłże już kto do tego czasu w Niebiesiech?

O. Nie, czekali na Jezusa Chrystusa, aby ich tam wprowadził.

P. Ciało martwe Jezusa Chrystusa w grobie, byłoż oddzielone od Bóstwa?

O. Nie, zawsze było ciałem Syna Boskiego.

P. Czemż mówią, że Jezus Chrystus cierpiał i zmartwychwstał według pisma?

O. Albowiem Prorocy przepowiedzieli wszystko, cokolwiek mu się zdarzyło.

P. W jakim stanie Jezus Chrystus jest w Niebiesiech?

O. Siedzi na prawicy Boga Ojca Wszechmogącego.

P. Czy ma Bóg jedną rękę, prawą, a drugą lewą?

O. Nie, to się mówi dla pokazania wielkiej godności Jezusa Chrystusa.

P. Dlaczego mówią, że siedzi?

O.

R. Pour montrer qu'il est en repos.

D. Pourquoi encore?

R. Pour montrer qu'il est Juge, et qu'il est Roi.

L E Ç O N V.

Du Jugement.

Le repos de Jésus-Christ dans le Ciel n'empêche pas qu'il n'agisse pour nous, puisque c'est par lui que nous recevons toutes les graces de Dieu. Il est le souverain Pontife, qui intercède pour nous, et qui présente à Dieu sans cesse le sacrifice de sa mort et de sa passion, qu'il a offert une fois sur la croix: il gouverne son Eglise par les Pasteurs, par les Docteurs et par les autres Ministres qu'il assiste de son Saint-Esprit. De-la il viendra juger les vivans et les morts. Tout ce monde visible finira un jour. Tout ce qui est sur la terre sera consumé par le feu; le soleil et la lune perdront leur lumière; les étoiles tomberont du ciel; toute la nature sera renversée; les Anges sonneront de la trompette et assembleront de tous côtés les morts, qui ressusciteront et sortiront de leurs tombeaux.

O. Dla pokazania, że jest w pokoju.

P. Dlaczego jeszcze?

O. Dla pokazania, że jest Sędzią i Królem.

N A U K A V.

O Sądzie.

Odpozynek Jezusa Chrystusa w Niebie nie czyni mu przeszkody w staraniu się o nas, ponieważ przez niego odbieramy wszystkie łaski Boże. On jest naywyższym Kapłanem, który przyczynia się za nami, i wystawia Bogu Ojcu bez przestanku ofiarę męki i śmierci swojej, którą raz na Krzyżu uczynił. Sprawuje Kościół swój przez Pasterzów, Doktorów, i przez innych Przełożonych, których wspomaga Duchem swoim Świętym. Stamtąd przyjdzie sądzić żywych i umarłych. Wszystek świat ten widomy kiedykolwiek się skończy. Wszystko, co jest na ziemi, ogniem będzie zniszczone. Słońce i Kiezye utracą światło swoje, gwiazdy z nieba padać będą: natura wszystka wywrócona będzie: Aniołowie zatrąlą i sprowadzą ze wszystkich stron umarłych, którzy zmartwychwstaną, i

wy-

beaux. Jésus-Christ descendra du Ciel sur les nues avec une grande majesté; les bons seront mis à sa droite; les méchants à sa gauche; il les jugera tous selon leurs oeuvres; il appellera les bons à sa gloire, et chassera les méchants au feu éternel. On ne sait point quand ce jugement arrivera, mais il est certain qu'il surprendra tout le monde.

Demande: Jésus-Christ dans le ciel n'agit-il pas pour son Eglise?

Réponse: Oui, il la gouverne par les Pasteurs et par les Prêtres.

D. N'est-il pas Prêtre lui-même?

R. Oui, il est le souverain Pontife, qui intercède pour nous.

D. Quel sacrifice offre-t-il?

R. Le même qu'il a offert sur la croix.

D. Ne reviendra-t-il pas sur la terre?

R. Il viendra juger les vivans et les morts au dernier jour.

D. Qu'arrivera-t-il à ce dernier jour?

R. Tout ce qui est sur la terre sera consumé.

D. Et au ciel?

R.

wynidą z grobów swoich. Jezus Chrystus zstąpi z Nieba na obłokach w majestacie wielkim. Dobrzy staną po prawicy, a źli po lewicy, których wszystkich sądzić będzie podług ich uczynków; dobrych wezwie do chwały wiecznej, a złych pošle na ogień wieczny. Wiedzieć nikt nie może, kiedy ten Sąd będzie, ale to jest pewna, że będzie nad spodziewanie ludzkie.

Pytanie: Jezus Chrystus w Niebieszech czy ma staranie o swoim Kościele?

Odpowiedź: Pewnie że ma, sprawuje go przez Pasterzów i Kapłanów.

P. Nie jestli sam Kapłanem?

O. Jest najwyższym Kapłanem, który się przyczynia za nami.

P. Co za ofiarę sprawuje?

O. Tęż, którą sprawował na krzyżu.

P. Czy nie wróci się znowu na ziemię?

O. Przyjdzie sądzić żywych i martwych w dzień ostateczny.

P. Co się stanie w ten dzień ostateczny?

O. Wszystko co jest na ziemi, ogniem będzie spalone.

P. A na Niebie?

R. Les étoiles tomberont, le soleil et la lune seront obscurcis.

D. Que seront les Anges?

R. Ils assembleront tous les hommes au son de la trompette.

D. Comment viendra J. C.?

R. Il descendra sur une nuée en grande Majesté.

D. Comment jugera-t-il les hommes?

R. Il les jugera selon leurs oeuvres.

D. Quand arrivera ce jugement?

R. Personne n'en sait rien.

LEÇON VI.

D u S a i n t - E s p r i t .

Le Saint-Esprit est l'amour ou la charité, qui est Dieu même, c'est-à-dire, l'amour substantiel par lequel le Père éternel s'aime et aime son fils, et par lequel le fils aime son père, et s'aime soi-même. Il procède donc du père et du fils, il est égal à eux, quoiqu'il soit une personne distincte du père et du fils. Il est Dieu et Seigneur comme eux, digne d'être adoré et glorifié avec eux, et nous lui rendons cet honneur, en disant: gloire soit au Père, et au fils et au Saint-Es-

O. Gwiadzy padać będą, Słońce i
Kiezyć zaćmia się.

P. Aniołowie co robić będą?

O. Zgromadzą ludzi wszystkich głosem
trąb swoich.

P. Jako przyjdzie Jezus Chrystus?

O. Zstąpi w obłoku, w wielkim ma-
jestacie.

P. Jako będzie ludzi sądził?

O. Sądzić ich będzie z ich uczynków.

P. Prędkoż ten Sąd będzie?

O. Nikt o tém nie wie.

NAUKA VI.

O Duchu Świętym.

Duch Święty jest to jedyna miłość, któ-
ra jest Bogiem samym. Ta to jest mi-
łość istotna, którą Oyciec Przedwieczny
kocha siebie samego, i kocha Syna
swego, i przez którą Syn kocha Oycę
swego, i kocha siebie samego. Pochodzi
tedy od Oycy i Syna, i jest równy
obudwom, lubo jest osobą różną od
Oycy i od Syna. Jest Bogiem i Panem,
jako i oni, godny pokłonu i chwały z
nimi; i my oddajemy mu tę chwałę,
mówiąc: Chwała Oycu i Synowi i Du-
chow

Esprit; comme elle étoit au commencement, et maintenant et toujours, dans les siècles des siècles. Ainsi soit-il. C'est lui qui a parlé par les Prophètes, par les Apôtres, par les Evangélistes, et par tous les autres qui ont été inspirés de Dieu. Nous l'appelons Saint-Esprit, parce que c'est lui qui donne la vie spirituelle, la sainteté et la grace, qui nous rend justes et agréables à Dieu: ce don du Saint-Esprit est l'amour de Dieu répandu dans nos coeurs, qui fait que nous prenons plaisir à nous conformer à sa volonté. Et quand ce plaisir l'emporte sur celui de faire notre volonté, nous faisons de bonnes oeuvres, qui nous font mériter la vie éternelle. Il est impossible naturellement, que nous prenions plaisir à autre chose qu'à ce qui flatte nos sens, et à ce qui se rapporte à nous: c'est pourquoi nous ne pouvons faire aucun bien, sans ce secours de Dieu, qui est la grace et le don du Saint-Esprit.

Demande. Qu'est-ce que le Saint-Esprit?

Réponse. C'est l'amour, qui est Dieu même.

D. De qui procède-t-il?

R.

chowi Świętemu, iak była na początku i teraz, i zawsze, i na wieki wieków. Amen. On to iest, który mówił przez Proroków, przez Apostołów, przez Ewangelistów, i przez innych wielu, których był Bóg natchnął. Zowiemy go Duchem Świętym, albowiem on daie żywot duchowny, światobliwość i łaskę, która nas usprawiedliwia, i czyni przyjemnymi Bogu. Ten dar Ducha Świętego, iest miłość Boża, rozlana w sercach naszych, która sprawia, że z ochotą stosujemy się do woli iego. I kiedy ta ochota zwycięża naszą własną wolą, czynimy, dobre uczynki, któremi zasługujemy na żywot wieczny. Naturalnym sposobem nie podobna iest, żebyśmy do czego innego bardziej się mieli skłaniać, iak do tego, co iest przyjemne zmysłom naszym, i co się do nas ściaga. Dlatego nie możemy czynić nic dobrze bez tej pomocy Boskiej, która iest łaską i darem Ducha Świętego.

Pytanie: Co iest Duch Święty?

Odpowiedź: Jest miłość, która iest Bogiem samym.

P. Od kogo pochodzi Duch Święty?

O.

R. Il procède du Père et du Fils.

D. Est-il égal à eux?

R. Oui, il est Dieu et Seigneur comme eux.

D. Comment l'adorons-nous avec le Père et le Fils?

R. En disant : Gloire soit au Père, etc.

D. Pourquoi l'appelons-nous Saint-Esprit?

R. Parce qu'il nous donne la sainteté, qui est la vie spirituelle.

D. Qu'est-ce que ce don du Saint-Esprit?

R. C'est l'Amour de Dieu, que nous recevons par sa grace.

D. Que fait en nous cet amour?

R. Il fait que nous prenons plaisir à faire la volonté de Dieu.

D. Ce plaisir nous est-il naturel?

R. Point du tout.

D. A quoi prenons-nous plaisir naturellement?

R. A faire notre volonté, et à contenter nos sens.

D. Comment donc pouvons-nous faire de bonnes oeuvres?

R. Par la grace de Dieu, et par le don du Saint-Esprit.

O. Pochodzi od Oycy i od Syna.

P. Jestże im równy?

O. Tak iest, bo iest Bogiem i Panem, iak i oni.

P. Jak uwielbiamy go z Oycem i z Synem?

O. Mówiąc, Chwała Oycu, i Synowi, i Duchowi Świętemu, i t. d.

P. Czemu go zowiemy Duchem Świętym?

O. Bo w nas wlewa świętobliwość, która iest życiem duchownem.

P. Co iest ten dar Ducha Świętego?

O. Jestto miłość Boża, którą odbieramy przez łaskę iego.

P. Co w nas sprawuie ta miłość?

O. Sprawuie, że miłą chęcią pełnimy wolą Boską.

P. Jestże nam ta chęć przyrodzona?

O. Cale nie iest.

P. Do czego przyrodzonym sposobem chęć mamy?

O. Do wykonania woli naszej, i kontentowania zmysłów naszych.

P. Jakże tedy czynić możemy dobre uczynki?

O. Przez łaskę Bożą, i przez dar Ducha Świętego.

LEÇON VII.

De l'Eglise.

L'Eglise est l'assemblée des Fidèles, c'est-à-dire, de ceux qui sont profession de servir le vrai Dieu, suivant la vraie Religion, que lui-même a enseignée. L'Eglise est une, Sainte, Catholique, Apostolique. Elle est une, parce que c'est une compagnie bien ordonnée, et un corps dont Jésus-Christ est le Chef. Elle ne peut donc pas être divisée; ceux qui s'en séparent, comme les Hérétiques et les Schismatiques, demeurent dehors; mais ils ne font pas une autre Eglise. C'est comme un bras ou un autre membre séparé de la tête. L'Eglise est sainte, par sa Doctrine, par ses Sacremens, par son Chef qui est Jésus-Christ, et par plusieurs de ses membres, car ils ne le sont pas tous; l'Eglise est mêlée sur la terre d'un grand nombre de méchans; et ce ne sera qu'au Jugement dernier que s'en fera la séparation. L'Eglise est Catholique, c'est-à-dire universelle, parce qu'elle s'étend à tous les temps et à tous les lieux. C'est la même

NAUKA VII.

O Kościele.

Kościół jest zgromadzenie Wiernych, to jest tych, którzy z namysłu postanowili służyć prawdziwemu Bogu, trzymając się prawdziwej wiary, której sam Bóg nauczył. Kościół ten jest jeden, święty, powszechny, Apostolski. Jest jeden, bo jest zgromadzeniem porządnym, jednym ciałem, którego Chrystus jest Głową. Nie może tedy być rozdwojonym: ci którzy się od niego odłączają, jako to heretycy i szematycy nie są w nim; ale innego nie czynią Kościoła; tak właśnie, jako kiedy ramię, albo inny członek oddziela się od głowy. Kościół ten jest święty przez swoje Naukę, przez Sakramenta, przez swoje Głowę, którą jest Jezus Chrystus, i przez wiele swoich członków, bo nie wszyscy niemi są. Kościół albowiem jest pomieszany na ziemi z wielą złemi, i tylko na sądnym dniu stanie się onychże rozłączenie: Kościół jest Katolicki, to jest powszechny, albowiem się rozciąga po wszystkie czasy, i po wszystkich miejscach. Ten to jest sam Kościół, który trwa począwszy od

même Eglise qui a continué depuis Adam, Noé, Abraham et les autres Patriarches, jusqu'à Moïse. Depuis Moïse, les souverains Pontifes, descendus de son frère Aaron, ont continué jusques à Jésus-Christ; et depuis Jésus-Christ, nous avons toute la suite des Papes, successeurs de Saint-Pierre. L'Eglise s'étend à tous les pays du monde, et par-tout elle professe la même foi, et use des mêmes Sacremens. On la nomme Apostolique, parce qu'elle conserve la Doctrine des Apôtres, et que la suite de ses Pasteurs remonte jusqu'aux Apôtres, particulièrement dans l'Eglise Romaine, où préside le Chef visible de l'Eglise universelle.

Demande. Qu'est-ce que l'Eglise?

Réponse. L'assemblée des fidelles sous un même Chef.

D. Qui sont les Fideïles?

R. Ceux qui professent la vraie Religion.

D. Quelle est la véritable Religion?

R. Celle que Dieu même a enseignée.

D. Quelles sont les marques de la vraie Eglise?

R. Qu'elle est Une, Sainte, Catholique et Apostolique.

D.

od Adama, Noego, Abrahama, i innych Patryarchów, aż do Mojżesza. Od Mojżesza zaś, Arcykapłani, począwszy od brata iego Aarona, ieden po drugim następowali aż do Jezusa Chrystusa: a od Jezusa Chrystusa wiemy wszystek porządek Papieżyów, następców Piotra Sgo. Kościół ten ieszcze rozciąga się na wszystkie kraie świata, a wszędy iednęż wyznaie wiarę, i używa iednychże Sakramentów. Nazywa się Apostolskim, bo zachowuie Naukę Apostolską, i porządek Pasterzów iego zasięga aż do Apostolów, mianowicie w Kościele Rzymskim, gdzie zostaje widoma Głowa Kościoła powszechnego.

Pytanie: Co jest Kościół?

Odpowiedź: Jest zgromadzenie Wiernych pod iedną głową.

P. Którzy są wierni?

O. Ci, którzy wyznaia prawdziwą Wiare.

P. Która jest prawdziwa Wiara?

O. Ta, której Bóg sam nauczył.

P. Któreż są znaki prawdziwego Kościoła?

O. Te, że jest ieden, Święty, Katolicki i Apostolski.

P.

D. Comment est-elle une ?

R. Parce qu'elle est unie sous un seul Chef.

D. Qui est son Chef ?

R. Jésus-Christ.

D. N'a-t-elle pas aussi un Chef visible sur la terre ?

R. Oui, le Pape, successeur de Saint-Pierre.

D. Qui sont les Hérétiques ?

R. Ceux qui enseignent une autre Doctrine que celle de l'Eglise.

D. Qui sont les Schismatiques ?

R. Ceux qui veulent faire une nouvelle Eglise à part.

D. Comment l'Eglise est-elle Sainte ?

R. Par sa Doctrine, ses Sacrements, et son Chef, qui est Jésus-Christ.

D. Tous ses membres sont-ils Saints ?

R. Non ; elle est mêlée de bons et de mauvais jusques au jour du Jugement.

D. Que veut dire l'Eglise Catholique ?

R. C'est-à-dire l'Eglise universelle.

D. Comment est-elle universelle ?

R. Parce qu'elle s'étend à tous les temps, depuis la création du monde.

D. S'étend-elle aussi à tous les lieux ?

R.

P. Jakóż iest iednym?

O. Bo iest zjednoczony pod iedną Głową.

P. Kto iest iego Głową?

O. Jezus Chrystus.

P. Jest też widoma Głowa iego na ziemi?

O. Jest, to iest Papież, Następca Piotra S.

P. Którzy są heretykami?

O. Ci, którzy nauczaia innéy nauki, nie téy co Kościół.

P. Którzy są Syzmatykami?

O. Ci którzy sobie osobny Kościół tworzą.

P. Jako Kościół iest Świętym?

O. Przez swoje naukę, Sakramenta i Głowę, którą iest Jezus Chrystus.

P. Sąli wszystkie członki świętymi?

O. Nie, bo pomieszane są w nim członki dobre z złemi, aż do dnia sądnego.

P. Co rozumiesz przez Kościół Katolicki?

O. Rozumiem Kościół powszechny.

P. Jakóż Kościół iest powszechnym?

O. Bo się rozciąga na wszystkie czasy od stworzenia świata.

P. Rozciąga się też na wszystkie miejsca?

O.

R. Oui, c'est la même Eglise par tout le monde.

D. Que veut dire Apostolique?

R. C'est pour montrer quelle conserve la Doctrine des Apôtres.

D. Et quoi encore?

R. Que ses Pasteurs sont les successeurs des Apôtres.

LEÇON VIII.

De la Communion des Saints.

La Communion des Saints n'est pas seulement la participation de la sainte Eucharistie, mais généralement la communion de tous les biens spirituels, entre tous les membres de l'Eglise. Nous ne faisons tous qu'un même corps, quoique nous ayons diverses fonctions, comme d'instruire, de gouverner, de servir, ainsi que les parties du corps humain ont différens usages. Tous ceux qui sont dans l'Eglise, en état de grace, profitent de toutes les prières et des bonnes oeuvres qui s'y font. Ceux qui sont hors de l'Eglise, c'est-à-dire, les excommuniés, n'y ont pas plus de part que les Infidèles. Or l'Eglise a droit d'excommunier

O. Rozciąga się, bo tenże Kościół jest po wszystkim świecie.

P. Dlaczego zowie się Apostolski?

O. Na pokazanie, że zachowuje Naukę Apostolską.

P. I cóż jeszcze?

O. Ze jego Pasterze są następcami Apostołów.

NAUKA VIII.

O Społeczności Świętych.

Społeczność Świętych, nie tylko jest uczestnictwem Ciała i Krwi Jezusa Chrystusa, ale ogólnie uczestnictwem dóbr wszystkich duchownych, między wszystkimi członkami Kościoła. Wszyscy my jesteśmy jedno ciało, lubo różne sprawujemy urzędy, iako to, nauczając, rządząc, służąc: tak iako części ciała ludzkiego mają różne powinności. Wszyscy ci, którzy są w Kościele, w stanie łaski, stają się uczestnikami wszystkich modlitew, i dobrych uczynków, które się w nim odprawiają. Ci, którzy odłączeni są od Kościoła, iako to wyklęci, cząstki swojej w nim nie mają tak, iako i niewierni. Kościół zaś ma prawo wy-

munier tous ceux qui ont fait de grands péchés, dont ils ne veulent pas faire pénitence. Il y a communication entre l'Eglise triomphante, qui est dans le Ciel, et l'Eglise militante, qui combat sur la terre. Les Saints nous aident de leurs prières, encore plus après leur mort que devant. Les âmes qui sont en Purgatoire peuvent aussi profiter de la Communion des Saints. C'est pourquoi il est utile de faire pour les morts, des prières, des aumônes et de bonnes oeuvres.

Demande. Qu'est-ce que la Communion des Saints?

Réponse. La Communication de tous les biens spirituels dans l'Eglise.

D. D'où vient cette communioation?

R. De ce que nous sommes tous les membres d'un même corps.

D. Qui sont ceux qui y ont part?

R. Tous ceux qui sont dans l'Eglise.

D. Les excommuniés y peuvent-ils participer?

R. Ils ne le peuvent; non plus que les Infidelles.

D. Qui sont ceux que l'Eglise excommunie?

R.

wyklinać tych wszystkich, którzy wielkie popełnili grzechy, za które pokuty czynić nie chcą. Jest jeszcze uczestnictwo między Kościołem tryumfującym, który jest w niebiesiech, i Kościołem walującym, który walczy na ziemi. Święci ratują nas modlitwami swoimi, więcej jeszcze po śmierci, niż za życia. Dusze także w Czystcu zostające mogą mieć ulgę ze społeczności Świętych. Dla tego pożyteczna jest rzecz modlić się za umarłych, i almużnę dawać, i dobre uczynki czynić.

Pytanie: Co jest społeczność Świętych?

Odpowiedź: Jest to uczestnictwo wszystkich dóbr duchownych w Kościele.

P. Na czém się funduje ta społeczność?

O. Na tém, że jesteśmy wszyscy członkami jednegoż ciała.

P. Którzy są co do niego należący?

O. Wszyscy ci, którzy są w Kościele.

P. Wykleci, czy mogą być jego uczestnikami?

O. Nie mogą, tak właśnie i niewierni.

P. Którzy są, których Kościół wyklina?

R. Ceux qui ont fait de grands péchés, et n'en veulent pas faire pénitence.

D. La Communion des Saints s'étend-elle jusqu'au Ciel ?

R. Oui; les Bienheureux nous assistent de leurs prières.

D. S'étend-elle aussi en Purgatoire ?

R. Oui; nous pouvons soulager les âmes qui y sont.

D. Comment les pouvons-nous secourir ?

R. Par les prières, les aumônes et les bonnes oeuvres.

LEÇON IX.

De la Rémission des péchés.

Il n'y a de rémission des péchés que dans l'Eglise Catholique: c'est une suite de la communion des Saints. Etant membres de Jésus-Christ, nous participons à ses mérites infinis: et comme il est Dieu, il a le pouvoir de remettre les péchés. Il l'a communiqué à ses Apôtres; en disant: Recevez le Saint-Esprit, ceux dont vous aurez remis les péchés, ils leur seront remis; et ceux dont vous les auez

O. Są ci, którzy popełnili wielkie grzechy, a za nie pokuty czynić nie chcą.

P. Rozciągaż się społeczność Świętych aż do Nieba?

O. Tak jest, bo Święci ratują nas swoimi modlitwami.

P. Rozciąga się też do Czyśca?

O. Tak jest, bo możemy ratować dusze, które sam zostają.

P. Jako możemy je ratować?

O. Przez modlitwy, jałmużnę i dobre uczynki.

NAUKA IX.

O Odpuszczeniu grzechów.

Nie masz odpuszczenia grzechów, tylko w Kościele Katolickim, i idzie to ze społeczności Świętych. My albowiem będąc członkami Jezusa Chrystusa, staemy się uczestnikami nieskończonych jego zasług; a że jest Bogiem, ma moc odpuszczania grzechów. Udzielił mocy téj Apostołom swoim mówiąc: Bierzcie Ducha Świętego, którym odpuscicie grzechy, będą im odpuszczone, a którym

retenus, ils seront retenus. Des Apôtres, ce pouvoir a passé à ceux qu'ils ont ordonné Prêtres, et ainsi il s'est continué jusqu'à nous. La rémission des péchés se fait premièrement au Baptême, qui les efface tous, soit le péché originel, dans lequel nous naissons comme enfans d'Adam, soit les péchés que chacun commet, et que l'on nomme actuels. Après le Baptême il y a encore un remède, qui est le Sacrement de Pénitence, nécessaire pour les péchés mortels, et toujours utile pour les péchés véniels. Le péché mortel est celui qui fait perdre la grace de Dieu et rend digne de la mort éternelle, comme l'homicide, l'adultère, le larcin. Le péché véniel est celui qui n'éteint pas entièrement la charité, comme un mensonge léger qui ne nuit à personne, un petit excès dans le manger, une petite distraction dans la prière. Il est plus facile d'obtenir le pardon de ces sortes de péchés ; mais le moindre péché est toujours un très-grand mal.

Demande. Peut-on obtenir la rémission des péchés hors l'Eglise Catholique?

Ré-

zatrzymanie, będą zatrzymane. Moc ta od Apostołów przeszła na tych, których poświęcono na Kapłanów, a tak przeszła aż do nas. Odpuszczenie grzechów staie się pierwéy na Chrzcie, który gładzi wszystkie, czyli to będzie grzech pierworodny, z którym się rodzimy iako synowie Adamowi, czyli grzechy, które każdy z nas popełnia, i które się nazywają uczynkowe. Po chrzcie iest ieszcze iedno lekarstwo, to iest Sakrament pokuty, potrzebny dla grzechów śmiertelnych, a pożyteczny zawsze dla grzechów powszednich zgładzenia. Grzech śmiertelny iest ten, który traci nam łaskę Boską, i zasługuie na śmierć wieczną, iako to zabóystwo, cudzoloztwo, łupieztwo. Grzech powszedni iest ten, który w nas nie gasi zupełnie miłości Boskiéy; iako to lekkie kłamstwo, które nikomu nie szkodzi, małe przebranie miary w iedzeniu, małe roztargnienie myśli na modlitwie. Łatwiéy iest otrzymać odpuszczenie grzechów tych, iednakże najmniejszy grzech iest wielkie zło.

Pytanie: Czy można otrzymać odpuszczenie grzechów gdzie indziéy prócz Kościoła Katolickiego?

Od-

Réponse. Non, car on ne l'obtient que par Jésus-Christ.

D. A qui a-t-il communiqué ce pouvoir ?

R. A ses Apôtres.

D. Des Apôtres à qui a-t-il passé ?

R. Aux Evêques et aux Prêtres.

D. Par quels Sacremens les péchés sont-ils remis ?

R. Par le Baptême et la Pénitence.

D. Qu'est-ce que le péché originel ?

R. Celui que nous avons en venant au monde.

D. Et le péché actuel ?

R. Celui que nous commettons nous-mêmes.

D. Qu'est-ce que le péché mortel ?

R. Celui qui mérite l'enfer.

D. Qu'est-ce que le péché véniel ?

R. Celui qui ne fait pas perdre entièrement la grace de Dieu.

D. Comment obtient-on le pardon du péché actuel ?

R. Par le Sacrement de Pénitence.

D. Et du péché originel ?

R. Par le Baptême, qui remet toutes sortes de péchés.

D. Le péché véniel est-il fort à craindre ?

R.

Odpowiedź: Nie, bo ich odpuszczenia dostąpić nie można, tylko przez Jezusa Chrystusa.

P. Komu udzielił téj mocy?

O. Apostołom swoim.

P. Od Apostołów do kogo przeszła?

O Do Biskupów i do Kapłanów.

P. Przez które Sakramenta gładzą się grzechy?

O. Przez Chrzest i Pokutę.

P. Co jest grzech pierworodny?

O. Jest ten, który z sobą przynosimy rodząc się na świat.

P. A grzech uczynkowy?

O. Ten jest, któren my popełniamy sami.

P. Co jest grzech śmiertelny?

O Jest ten, który zarabia na piekło.

P. Co jest grzech powszedni?

O. Jest ten, który nas nie ogołaca całkiem z łaski Bożej.

P. Jak otrzymujemy odpuszczenie grzechu uczynkowego?

O. Przez Sakrament pokuty.

P. A grzechu pierworodnego?

O. Przez Chrzest, który gładzi wszystkie grzechy.

P. Potrzebaż się bać grzechu powszedniego?

O.

R. Oui, le moindre péché est un fort grand mal.

LEÇON X.

De la Résurrection et de la Vie éternelle.

Nous ne devons pas servir Dieu dans l'espérance d'être heureux en cette vie, où souvent les méchans sont dans la prospérité, et les gens de bien dans la souffrance. Toute notre espérance est après la mort. Nous croyons que nos âmes ne meurent point, et que nos corps mêmes, après avoir été corrompus et dissipés, seront un jour rétablis par la toute-puissance de Dieu, et rejoints à nos âmes, pour n'en être plus séparés. C'est ce que nous appelons la résurrection de la chair. Au dernier jour les morts ressusciteront, pour comparoître au Jugement avec leur propre corps; la vie éternelle sera la récompense des bons; la mort éternelle sera la peine des méchans. La vie éternelle est comparée dans l'Ecriture à un banquet, ou à des noces, pour en représenter la joie. Elle est aussi nommée Royaume, pour montrer que les Saints sont bien plus heureux dans le Ciel,

O. Tak jest, bo najmniejszy grzech jest wielkie zło.

N A U K A X.

O Zmartwychwstaniu i o żywocie wiecznym.

Nie powinniśmy służyć Bogu w nadzieję szczęścia w tém życiu, w którem źli częstokroć są szczęśliwi, a dobrym utrapienie dokucza. Wszystkie nadzieia nasza jest dopiero po śmierci. Wierzymy, że dusze nasze są nieśmiertelne, że ciała nasze w prochu się obróciwszy, znowu do swojej przyjdą zupełności przez wszechmocność Boską, i złączą się z duszami naszymi, aby się nigdy więcej nie odłączały: i to jest, co zwiemy zmartwychwstanie ciała. W ostatni dzień powstaną umarli, aby z ciałami swoimi stawili się na Sąd Boży, a tak żywot wieczny będzie nagrodą dobrym, a śmierć wieczna będzie karą złych. Żywot wieczny Pismo święte przyrównywa do bankietu albo wesela, aby przez to pokazała się wieczna radość. Zowie się też Królestwem, na pokazanie, że Święci daleko są szczęśliwsi w Niebie, niżeli Królowie na ziemi: słowo to Ray, zna-
czy

Ciel, que les Rois ne le sont sur la terre. Le nom de Paradis signifie un Jardin délicieux; mais le vrai bonheur des Saints est de voir à découvert Dieu, qui est la beauté et la bonté souveraine. Au contraire, les damnés sont dans l'enfer, qui est une prison horrible, un lieu de ténèbres, où ils sont brûlés d'un feu qui ne s'éteindra point, et rongés d'un ver qui ne mourra point, c'est-à-dire, du remords de leur conscience. Là sont les pleurs et les grincemens de dents, c'est-à-dire, la tristesse, le désespoir et la rage.

Demande. Est-ce en cette vie que nous devons espérer d'être heureux?

Réponse. Non, ce n'est qu'après la mort.

D. Nos ames meurent-elles avec nos corps?

R. Non, elles sont immortelles.

D. Et nos corps meurent-ils pour toujours?

R. Ce n'est que jusqu'à la résurrection.

D. Comment se fera la résurrection?

R. Tous les morts reprendront les mêmes corps qu'ils avoient pendant leur vie pour être présentés au jugement de Dieu.

D.

czy ogród rokoszy. Lecz prawdziwe błogosławieństwo Świętych, jest widzieć Boga twarz w twarz, który jest pięknością i dobrocią najwyższą. Przeciwnym zaś sposobem potępieni zostaną w piekle, które strasznem jest więzieniem; miejscem ciemności, gdzie ich pali ogień, który nigdy nie gaśnie; gryzie ich robak, który nigdy nie umrze, to jest gryzienie własnego ich sumienia. Tam jest płacz i zgrzytanie zębów, to jest smutek, rozpacz i zaiadłość.

Pytanie: Czy możemy się spodziewać na tém świecie być szczęśliwymi?

Odpowiedź: Nie, ale aż po śmierci.

P. Dusze nasze czy razem z ciałem umierają?

O. Bynajmniej, bo są nieśmiertelne.

P. A ciała nasze czy na wieki umierają?

O. Nie, bo tylko do zmartwychwstania umarłe będą.

P. Jak się stanie zmartwychwstanie?

O. Wszyscy umarli znowu wezmą swoje ciała, które mieli, gdy żyli, aby się stawili na Sąd Boski.

P.

D. Que deviendront-ils après le jugement?

R. La fin des bons sera la vie éternelle.

D. Et la fin des méchans?

R. La mort éternelle.

D. Qu'est-ce que la vie éternelle?

R. C'est le repos et la joie du Paradis.

D. Qu'est-ce que le royaume des cieux?

R. C'est la même chose.

D. Qu'est-ce qui fait le bonheur des Saints?

R. C'est de voir Dieu.

D. Qu'est-ce que la mort éternelle?

R. C'est le supplice de l'enfer.

D. Quels en sont les tourmens?

R. Les ténèbres, le feu, les remords de la conscience.

LEÇON XI.

De l'Oraison Dominicale.

L'oraison Dominicale est telle: Notre Père qui êtes aux Cieux, que votre nom soit sanctifié; que votre règne arrive: que votre volonté soit faite en la terre comme au ciel: donnez-nous aujourd'hui

P. Co się stanie z niemi po sądzie?

O. Koniec dobrych będzie żywot wieczny.

P. A złych co za koniec będzie?

O. Śmierć wieczna.

P. Co jest żywot wieczny?

O. Jest pokój i wesele wieczne.

P. Co jest Królestwo Niebieskie?

O. Toż jest, co i żywot wieczny.

P. Co sprawuje szczęśliwość Świętym?

O. Widzenie Boga.

P. Co jest śmierć wieczna?

O. Jest męka piekielna.

P. Jakie tam są męki?

O. Ciemność, ogień, gryzienie sumienia.

NAUKA XI.

O Modlitwie Pańskiéy.

Modlitwa Pańska jest ta: Ojcze nasz, któryś jest w niebiesiech, święć się Imię twoie, przyjdź Królestwo twoie, daj nam chleba naszego powszedniego daj nam

d'hui notre pain quotidien, et nous pardonnez nos offenses, comme nous pardonnons à ceux qui nous ont offensés; et ne nous induisez point en tentation; mais délivrez-nous du mal. Ainsi soit-il. Nous ne disons pas: Mon Père.... donnez-moi, etc. pour montrer que nous ne prions pas seulement pour nous, mais pour l'Eglise. Nous nommons Dieu notre Père, parce que c'est de lui que nous tenons la vie, tout ce que nous sommes, et tout ce que nous avons, et parce que sa grace nous rend les frères de Jésus-Christ, son Fils unique. Il est par-tout, mais ce sont les cieux principalement qui nous déclarent sa gloire. Son nom est sanctifié quand les créatures lui rendent l'honneur qui lui est dû; au contraire, il est déshonoré par les péchés, et principalement des Chrétiens, qui rendent la vraie Religion méprisante aux Infidèles. Le royaume de Dieu est la vie éternelle, que nous espérons après la mort, et la grace qui nous y conduit et qui empêche que le péché ne règne en nous. La volonté de Dieu seroit faite en la terre comme au ciel, si nous ne suivions point notre volonté propre, et si nous étions soumis à Dieu comme les Anges et les

Bien-

nam dzisiaj; i odpuść nam nasze winy,
iako i my odpuszczamy naszym wino-
waycom. I nie wodź nas na pokusze-
nie, ale nas zbaw odezłego. Amen.
Nie mówimy Oycze mój, day mi, abyś-
my pokazali, iż się nie tylko za siebie
modlimy, ale za cały Kościół. Nazy-
wamy Pana Boga Oycem naszym, bo od
niego mamy życie, wszystko czém ie-
steśmy i cokolwiek mamy, i że iego
łaska uczyniła nas bracią Jezusa Chry-
stusa, Syna iego iedynego. On iest
wszędę, ale Niebiosa osobiwiéy opo-
wiadaia nam chwałę iego. Imie iego
uwielbione bywa, kiedy mu stworzenia
należyta cześć oddaia. Przeciwnym zaś
sposobem lżą go grzechy, osobiwie
Chrześcianańskie, które prawdziwą wiarę
w pogardę niewiernym podaia Królestwo
Niebieskie, iest żywot wieczny, którego
się spodziewamy po śmierci, i łaska
która nas tam wiedzie, i broni, aby w
nas grzech nie panował. Wola Boska
pełniłaby się tak na ziemi iako i w nie-
bie, gdybyśmy nie szli za naszą własną
wola,

Bienheureux: car notre volonté est toujours mauvaise, quand elle n'est pas conforme à la volonté de Dieu.

Demande. Dites l'Oraison Dominicale.

Réponse. Notre Père, etc.

D. Pourquoi ne dites-vous pas: Mon Père, etc.?

R. Parce que je ne prie pas Dieu pour moi seul.

D. Comment Dieu est-il votre père?

R. Parce qu'il m'a fait tout ce que je suis.

D. N'êtes-vous pas son enfant d'une autre manière?

R. Oui, par sa grace, étant frère de Jésus-Christ.

D. Pourquoi dites-vous qu'il est au ciel plutôt qu'ailleurs?

R. Parce que sa gloire nous y paroît mieux.

D. Comment le nom de Dieu est-il sanctifié?

R. Par l'honneur que lui rendent ses créatures.

D. Qu'est-ce que le royaume de Dieu?

R. La vie éternelle.

D.

wolą, i gdybyśmy Bogu się tak poddawali, iako Aniołowie i Święci. Albowiem zawsze iest zła wola nasza, gdy się nie stosuje do woli Boskiéy.

Pytanie: Mów Modlitwę Panską?

Odpowiedź: Oycze nasz, któryś iest
i t. d.

P. Czemu nie mówisz Oycze mój?
i t. d.

O. Bo się do Pana Boga nie modłę
za siebie samego.

P. Jak iest Pan Bóg Oycem naszym?

O. Bo mię stworzył tém, czém iestem.

P. Czy iesteś też synem iego inszym
sposobem?

O. Tak iest, przez iego łaskę, będąc
bratem Jezusa Chrystusa.

P. Czemu mówisz, że bardziey iest
w Niebie, niżeli gdzie indziéy?

O. Bo tam iego chwała bardziey się
wydaje.

P. Jak się Imie Boskie wielbi?

O. Przez cześć, którą mu oddają
stworzenia.

P. Co iest Królestwo Boże?

O. Jest żywot wieczny.

P

P.

D. Comment sa volonté s'accomplit-elle sur la terre?

R. Lorsque sa grace règne en nous.

D. Notre volonté est-elle bonne sans être conforme à la volonté de Dieu?

R. Non, elle ne peut être que mauvaise.

D. Par qui la volonté de Dieu est-elle accomplie dans le ciel?

R. Par les Anges et les Bienheureux.

L E Ç O N XII.

Suite de l'Oraison Dominicale.

Le pain quotidien signifie la nourriture de chaque jour et toutes les choses nécessaires pour l'entretien de la vie. Tous les hommes doivent reconnoître que c'est de Dieu qu'ils tiennent leur subsistance, les riches aussi-bien que les pauvres; et nous devons tous les jours recommencer à demander notre pain, parce que notre besoin recommence toujours. Ce pain signifie encore la nourriture spirituelle de nos âmes: la parole de Dieu, la grace, l'Eucharistie. Nous demandons à Dieu la rémission de nos péchés, parce que nous sommes tous pécheurs, et nous
con-

P. Jak się pełni wola jego na ziemi?

O. Kiedy łaska jego w nas panuje.

P. Czy wola nasza dobra jest, kiedy się nie stosuje do woli Boskićy?

O. Nie może być dobra, tylko zła.

P. Kto pełni wolą Boską w niebie?

O. Aniołowie i Błogosławieni.

NAUKA XII.

Dalsza nauka o Modlitwie Pańskiej.

Powszedni chleb znaczy posiłek codzienny, i wszystkie rzeczy potrzebne dla zachowania życia. Wszyscy ludzie powinni wyznawać, iż od Boga swoje mają pożywienie, tak bogaci iako i ubodzy: i powinniśmy codziennie odnawiać prośbę tę o chleb, bo nasza potrzeba codziennie się odnawia. Ten chleb znaczy też posiłek duchowny dusz naszych: Słowo Boże, łaskę, i Przenajświętszy Sakrament. Prosimy Pana Boga o odpuszczenie grzechów naszych, bo iesteśmy wszyscy grzesznicy, i wpadamy codziennie przynajmniéj w lekkie grzechy, które

commettons tous les jours au moins des fautes légères, qui ne laissent pas d'être très-dangereuses. Nous consentons que Dieu ne nous pardonne point, si nous ne pardonnons aux autres. Pour prévenir les péchés, nous prions Dieu de détourner les tentations qui nous y portent, et enfin de nous délivrer de toutes sortes de maux, et principalement des attaques du démon, qui est le plus mauvais.

Demande. Qu'est-ce que notre pain quotidien?

Réponse. Toutes les choses nécessaires à la vie.

D. Que veut dire quotidien?

R. Dont nous avons besoin tous les jours.

D. Que signifie encore ce pain?

R. La nourriture spirituelle.

D. Quelle est-elle?

R. La parole de Dieu, la grace, le Corps de Jésus-Christ.

D. Tous les hommes sont-ils des péchés?

R. Oui, nous sommes tous pécheurs.

D. Devons-nous pardonner aux autres?

R.

iednak są bardzo niebezpieczne. Zezwalamy, aby nam Bóg nie odpuścił, jeśli my nie odpuszczamy innym. Abyśmy zapobiegli grzechom, prosimy Pana Boga, aby od nas odwrócił pokusy, które nas do nich ciągną, a na koniec aby nas uwolnił od wszystkiego złego, a osobiwie od natarczywości czarta, który pospolicie nazywa się złym duchem.

Pytanie: Co jest Chleb nasz powszedni?

Odpowiedź: Są wszystkie rzeczy potrzebne do życia.

P. Co się rozumie przez chleb powszedni?

O. To czego codziennie potrzebuujemy.

P. Co jeszcze znaczy ten chleb?

O. Pokarm duchowny.

P. Któryż jest ten pokarm?

O. Słowo Boże, łaska, Ciało i Krew Chrystusa Pana.

P. Czy wszyscy ludzie grzeszą?

O. Tak jest, wszyscy jesteśmy grzesznicy.

P. Czy powinniśmy innym odpuszczać?

O.

R. Oui, si nous voulons que Dieu nous pardonne.

D. Qu'est-ce qui nous porte au péché?

R. La tentation.

D. Comment pouvons-nous y résister?

R. Par la grace de Dieu.

D. Qui est le mauvais?

R. C'est le démon.

LEÇON XIII.

Des autres Prières.

*Après le Pater, les prières les plus ordinaires des Chrétiens sont le Credo, pour honorer Dieu, en témoignant notre Foi; le Confiteor, pour lui demander pardon de nos péchés; et l'Avé Maria, pour honorer la sainte Vierge et lui demander ses prières. Tous les Chrétiens doivent savoir ces prières, et les dire au moins tous les jours, le matin et le soir. Ils doivent aussi assister, autant qu'ils peuvent, à l'Office public de l'Eglise, qui est composé principalement des Pseaumes de David, et divisé en sept heures différentes, Vêpres, Complies, Matines, Prime, Tierce, Sexte, et None. Il faut encore s'appliquer aux prières
que*

O. Tak jest, powinniśmy, jeżeli chcemy, aby nam Bóg odpuszczał.

P. Co nas wiedzie do grzechu?

O. Pokusa.

P. Jak się iéy możemy oprzeć?

O. Przez łaskę Boską.

P. Co to jest złe?

O. Jest to grzech i zły duch.

NAUKA XIII.

O innych Modlitwach.

Po Pacierzu najzwyczajniejsze modlitwy Chrześcijańskie są *Credo*, albo wyznanie wiary, którym czcimy Boga, wyznawając naszą Wiarę; *Confiteor* albo spowiedź powszechna, abyśmy sobie uprosili odpuszczenie grzechów naszych, i *Pozdrowienie Anielskie*, abyśmy czcili Najświętszą Pannę i iéy na pomoc wzywali. Wszyscy Chrześcianie powinni umieć te modlitwy, i one mówić codzien, przynajmniej rano i w wieczor. Powinni też znajdować się ile możności, na godzinach Kapłańskich w Kościele się odprawiających, które osobliwie złożone są z Psalmów Dawidowych, i dzielą się na siedm godzin różnych, to jest: na Nieszpory, Komplete, Jutrznia, Pry-

que disent les Prêtres en célébrant la Messe, en donnant le Baptême, et les autres Sacremens, en faisant l'eau bénite, et à toutes les autres bénédictions Ecclésiastiques. Or ce n'est pas prier Dieu qu'écouter et prononcer des paroles, si l'esprit n'y est appliqué. L'abrégé de toutes les prières, et de toute la doctrine chrétienne est le signe de la croix. Nous invoquons Dieu en disant : Au nom. En nommant le Père, le Fils, et le Saint-Esprit, nous confessons le mystère de la Trinité; et en figurant la croix avec la main, nous marquons le mystère de notre Rédemption, et par conséquent celui de l'incarnation.

Demande. Quelles sont les prières les plus ordinaires des Chrétiens?

Réponse. Pater, Avé, Crédo, Confiteor.

D. Dites l'Avé et le Confiteor.

R. Avé, etc.

D. Est-ce prier Dieu, que de dire le Crédo?

R. Oui, c'est sanctifier son nom.

Prymę, Tercyą, Sextę i Nonę. Potrzeba także mieć uwagę na modlitwy, które Kapłani mówią Mszą świętą odprawiając, Chrzest i inne Sakramenta dając, wodę święcąc, i inne święcenia Kościelne odprawiając. Bo nie jest to chwalić Boga, gdy słuchamy, albo mówimy słowa, jeśli umysłu naszego do nich nie przykładamy. Zbiór wszystkich modlitew i całej nauki Chrześcijańskiej jest znak krzyża Świętego. Wzywamy Boga mówiąc: w imię, mianując Oyca, Syna, i Ducha Świętego, wyznawamy tajemnicę Troycy Świętej; a czyniąc krzyż ręką, wyrażamy Tajemnicę odkupienia naszego, a zatém i Wcielenia.

Pytanie: Które są najzwyczajniejsze u Chrześcian Modlitwy?

Odpowiedź: Modlitwa Pańska, Pozdrowienie Anielskie, Skład Apostolski, i Spowiedź powszechna.

P. Mów Pozdrowienie Anielskie i Spowiedź powszechną?

O. Bądź pozdrowiona i t. d. Spowiadam się Panu Bogu i t. d.

P. Czy chwalimy Boga, gdy mówimy Skład Apostolski?

O. Tak jest, bo przez to wielbi się Imię jego.

P.

D. Qu'est-ce que le Confitéor ?

R. Une reconnoissance de nos péchés.

D. A quoi sert-elle ?

R. A en obtenir le pardon.

D. A quoi sert l'Avé ?

R. A demander les prières de la sainte Vierge.

D. Quand doit-on dire ces quatre prières ?

R. Tous les jours , matin et soir.

D. De quoi est composé l'Office de l'Eglise ?

R. Des Pscaumes de David principalement.

D. En quelles heures est-il distribué ?

R. Vêpres , Complies , Matines , Prime , Tierce , Sexte et None.

D. Pour prier Dieu , est-ce assez de dire des paroles ?

R. Non , il faut que l'esprit soit attentif.

D. Quel est l'abrégé de toutes les prières et de toute la doctrine Chrétienne ?

R. Le signe de la croix.

D. Que marquent les paroles ?

R.

P. Co jest powszechna Spowiedź?

O. Jest wyznanie grzechów naszych.

P. Jakiż pożytek jest z tego wyznania?

O. Ten, że się otrzymuje grzechów odpuszczenie.

P. Na co potrzebne Anielskie pozdrowienie?

O. Na uproszenie przyczyny Najświętszey Panny.

P. Kiedy powinniśmy odmawiać te cztery modlitwy?

O. Codzień rano i wieczor.

P. Z czego się składa officyum, albo godziny Kapłanskie?

O. Z Psalmów Dawidowych nayosobliwiey.

P. Na jakie się godziny dzieli?

O. Na Nieszpor, Kompletę, Jutrznia, Prymę, Tercyą, Sextę i Nonę.

P. Do chwalenia Boga, czy dosyć jest wymawiać słowa?

O. Nie dosyć, potrzeba aby i myśl do tego się przykładala.

P. Które jest krótkie zebranie wszystkich modlitw, i całej nauki Chrześcijańskiéy?

O. Jest znak Krzyża Świętego.

P. Co znaczą te słowa?

R. Que nous croyons la Trinité, et que nous l'invoquons.

D. Que marque le mouvement de la main?

R. Que nous croyons l'incarnation et la rédemption par la croix de Jésus-Christ.

LEÇON XIV.

D u D é c a l o g u e.

Le Décalogue, ou les dix commandemens que Dieu donna aux Israélites dans le désert, sont :

- 1. Tu n'auras point d'autre Dieu que moi ; tu ne feras point d'idole, ni d'image pour l'adorer.*
- 2. Tu ne prendras point le nom de Dieu en vain.*
- 3. Souviens-toi de sanctifier le jour du repos.*
- 4. Honore ton père et ta mère, afin que tu vives long-temps.*
- 5. Tu ne tueras point.*
- 6. Tu ne commettras point d'adultère.*
- 7. Tu ne déroberas point.*
- 8. Tu ne diras point de faux témoignage contre ton prochain.*
- 9. Tu ne désireras point sa femme.*
- 10. Tu ne désireras point ses biens.*

Tous ces Commandemens se réduisent à deux, aimer Dieu sur toutes choses,

O. Znaczą, że wierzymy i wzywamy
Troycy Świętej.

P. Co znaczy ruszenie ręki?

O. Znaczy wiarę o Wcieleniu i Odku-
pieniu przez krzyż Jezusa Chrystusa.

NAUKA XIV.

O Dziesięciu Przykazaniach Boskich.

Dekalog, albo Dziesięcioro Przykaza-
nia, które Bóg dał Izraelitom na pu-
szczy, są te: 1. Nie będziesz miał Bo-
gów cudzych przedemną: Nie będziesz
robił posągu, ani obrazu, abyś go czcił.
2. Nie będziesz brał Imienia Pana Boga
twego nadaremno. 3. Pamietaj, abyś
dzień Święty święcił. 4. Czcij Ojca
twego i Matkę, jeżeli chcesz żyć długo
na świecie. 5. Nie będziesz zabijał.
6. Nie będziesz cudzołożył. 7. Nie be-
dziesz kradł. 8. Nie będziesz mówił
przeciw bliźniemu twemu fałszywego
świadcstwa. 9. Nie będziesz pragnął
żony bliźniego twego. 10. Nie będziesz
żądał dóbr jego.

Te wszystkie przykazania we dwóch
się zamykają: *Miluj Pana Boga nade-
wszy.*

*ses, et le prochain comme soi-même.
Or tout homme est notre prochain.*

Demande. Qu'est-ce que le Décalogue?

Réponse. Les dix Commandemens de Dieu.

D. Dites-les.

R. Un seul Dieu, etc.

D. Quel est le premier Commandement?

R. Adorer Dieu et n'adorer que lui seul.

D. Le second Commandement?

R. Ne point jurer en vain.

D. Le troisième?

R. Sanctifier le Dimanche.

D. Le quatrième?

R. Honorer son père et sa mère.

D. Le cinquième?

R. Ne point tuer.

D. Le sixième?

R. Ne point commettre d'adultère.

D. Le septième?

R. Ne point dérober.

D. Le huitième?

R. Ne point porter faux témoignage.

D.

wszystko, a bliźniego twego iak siebie samego. Każdy zaś człowiek iest bliźnim naszym.

Pytanie: Co to iest Dekalog?

Odpowiedź: Jest Dziesięcioro Bożego przykazania.

P. Powiedz ie?

O. Nie będziesz miał Bogów i t. d.

P. Które iest pierwsze przykazanie?

O. Pokłon oddawać Bogu, i iemu samemu tylko cześć wyrządzać.

P. Drugie przykazanie?

O. Nie będziesz brał imienia Pana Boga twego nadaremno.

P. Trzecie?

O. Pamiętaj, abyś dzień Święty święcił.

P. Czwarte?

O. Czcij Oycę twego i Matkę twoię.

P. Piąte?

O. Nie zabijaj.

P. Szóste?

O. Nie cudzołoż.

P. Siodme?

O. Nie kradnij.

P. Osme?

O. Nie będziesz mówił przeciw bliźniemu twemu fałszywego świadectwa.

P.

D. Le neuvième?

R. Ne point désirer la femme de son prochain.

D. Le dixième?

R. Ne point désirer son bien.

D. Qui est notre prochain?

R. Tous les hommes.

D. A combien peut-on réduire ces Commandemens?

R. A deux.

D. Quels sont-ils?

R. Aimer Dieu sur toutes choses, et le prochain comme soi-même.

LECON XV.

Des trois premiers Commandemens.

Le premier Commandement nous ordonne d'honorer Dieu comme notre Créateur et notre souverain Maître; et c'est ce qui s'appelle adorer. Nous l'honorons par la Foi, en croyant fermement ce qu'il a enseigné à son Eglise; par l'Espérance, attendant avec confiance les biens qu'il nous a promis; par la Charité, l'aimant de tout notre coeur, et gardant ses Commandemens. Il faut donc obéir à Dieu, et le prier souvent,
ne

P. Dziewiąte?

O. Nie będziesz pożądał żony bliźniego twego.

P. Dziesiąte?

O. Nie będziesz pożądał dobra iego.

P. Kto jest bliźnim naszym?

O. Wszyscy ludzie.

P. Do wielu ściągnąć się mogą te przykazania?

O. Do dwóch.

P. Któreż to są?

O. Kochać Boga nadewszystko, a bliźniego jak siebie samego.

NAUKA XV.

O trzech pierwszych przykazaniach.

Pierwsze przykazanie nakazuje nam, abyśmy czcili Boga jako Stworzyciela i najwyższego Pana naszego; ta zaś cześć zowie się pokłon. Czciemy więc Boga wiarą; wierząc mocno w to wszystko, czego nas przez Kościół swój nauczył: Nadzieia oczekiwając dóbr tych, które nam obiecał: Miłością, miłując go z całego serca, i zachowując iego przykazania. Posłusznymi tedy nam trzeba być Bogu, często się mu modlić, żadnemu

Q

in.

ne rendre honneur à aucune créature que par rapport à lui, et ne l'honorer lui-même que de la manière qu'il l'a commandé dans la vraie Religion. Le second Commandement défend de jurer aucunement, si ce n'est en Justice, ou pour prêter quelque autre serment solennel. Il défend encore plus de blasphémer, c'est-à-dire, de parler avec mépris de Dieu ou des Saints. Le troisième Commandement ordonne de sanctifier le jour du repos, c'est-à-dire, le Dimanche, en mémoire de la création du monde, et de la résurrection de Jésus-Christ. Il faut employer ce jour à prier Dieu, à s'instruire de la Religion, à faire de bonnes oeuvres, à fuir tout péché et tout travail qui n'est pas absolument nécessaire.

Demande. Qu'est-ce qu'adorer Dieu?

Réponse. C'est l'honorer comme notre souverain Maître.

D. Comment honorons-nous Dieu?

R. Par la Foi, l'Espérance, et la Charité.

D. Comment montrons-nous que nous aimons Dieu?

R. En observant ses Commandemens.

D.

innszemu stworzeniu nie oddawać pokłonu, tylko względnie dla niego samego; ani go innym czcić sposobem, tylko tym, którym rozkazuje, w prawdziwéy Religii. Drugie przykazanie żadną miarą nie każe przysięgać, chyba w sądach, albo dla wypełnienia iakiéy innéy przysięgi publiczney. A bardziey ieszcze zakazuje bluźnierstwa, to iest, mówić ze wzgardą o Bogu, albo o Świętych. Trzecie przykazanie rozkazuje święcić dzień Niedzielný, na pamiątkę stworzenia świata i Zmartwychwstania Jezusa Chrystusa. Dzień ten potrzeba trawzić na modlitwie, na uczeniu się wiary naszéy, na czynieniu dobrych uczynków, a chronieniu się wszelkich grzechów i każdéy roboty, która nie iest koniecznie potrzebna.

Pytanie: Co to iest klaniać się Bogu?

Odpowiedź: Jest to czcić go iako Naywyższego Pana naszego.

P. Jakoż czcimy Boga?

O. Wiara, Nadzieia, i Miłością.

P. Jak pokazujemy, że miłuiemy Boga?

O. Zachowując iego przykazania.

D. Est-il permis de rendre hommage aux créatures ?

R. Oui, par rapport à Dieu.

D. Est-il permis de jurer ?

R. Non, si ce n'est en Justice et solennellement.

D. Qu'est-ce qu'un blasphème ?

R. C'est une parole de mépris contre Dieu ou les Saints.

D. Quel est parmi nous le jour du repos ?

R. C'est le Dimanche.

D. A quoi doit-on l'employer ?

R. A prier Dieu.

D. A quoi encore ?

R. A apprendre sa Religion.

D. Que faut-il éviter ?

R. Le travail et le péché.

LEÇON XVI.

Du quatrième, du cinquième et du sixième Commandement,

Le quatrième Commandement ordonne aux enfans d'honorer leurs pères et leurs mères, écouter leurs instructions, obéir à leurs commandemens, profiter de leurs
cor-

P. Czy godzi się oddawać cześć stworzeniom?

O. Godzi się, ale mając wzgląd na Boga.

P. Czy wolno przysięgać?

O. Nie, tylko w sądach i publicznie.

P. Co jest bluźnierstwo?

O. Jest to mowa pogardzająca Bogiem, albo Świętymi.

P. Jaki jest u nas dzień odpocznienia?

O. Jest dzień Niedzielny.

P. Na czém go powinniśmy trawić?

O. Na modleniu się Bogu.

P. Na czém ieszcze?

O. Na uczeniu się wiary swoiéy.

P. Czego się strzedz potrzeba?

O. Roboty i grzechu.

N A U K A X V I.

O Czwartém, Piątém i Szóstém przykazaniu.

Czwarte przykazanie rozkazuje dzieciom szanować Oyca i Matkę swoię, słuchać ich nauk, rozkazom ich być posłusznymi; słuchać i pożytkować z ich upomnienia,

corrections, les servir et les aider en toutes choses. Les moindres fautes contre les parens sont de grands péchés. Il faut aussi respecter nos pères spirituels, les Evêques, les Prêtres, les Pasteurs, les Maîtres qui nous enseignent. Il faut honorer et craindre le Roi et ses Officiers, considérant que c'est Dieu qui les a établis sur nous. Le cinquième Commandement défend de tuer, de frapper, de dire des injures, de se venger, de haïr quelqu'un, de lui vouloir du mal, et de se laisser emporter à la colère. Le sixième défend toutes sortes d'actions impudiques, d'attouchemens, et les paroles deshonnêtes. Il faut en éloigner même les pensées, fuir les mauvaises compagnies, l'oisiveté et la bonne chère, mépriser les habits magnifiques et la parure. Nos corps sont les temples du Saint-Esprit, il ne faut pas les profaner.

Demande. Comment doit-on honorer son père et sa mère?

Réponse. En profitant de leurs instructions et en leur obéissant.

D. Est-ce un grand mal de les sâcher?

R.

nia, usługiwać im i wspomagać we wszystkim. Naymnieysze występki przeciwko Rodzicom wielkimi są grzechami. Trzeba też szanować i Ojców naszych duchownych, Biskupów, Xieży, Pasterzów, Nauczycielów, którzy nas uczą. Powinniśmy czcić i bać się Króla i iego Urzędników, uważając, iż Bóg ich nad nami postanowił. Piąte przykazanie zakazuje zabijać, bić, zelżywych słów mówić, mścić się, nikogo nie mieć w nienawiści, nikomu złego nie życzyć, i nie dać się gniewowi uwodzić. Szóste zakazuje wszystkich uczynków niewstydlivych, dotykania, słów niewstydlivych: Nawet samych myśli w tém nie potrzeba przypuszczać; potrzeba się chronić złego towarzystwa, próżnowania, i delikatnych potraw, gardzić okazałemi sukniami i zbyteczną ozdobą ciała. Ciała albowiem nasze przybytkiem są Ducha Świętego, nie godzi się ich profanować.

Pytanie: Jak mamy czcić Oyca i Matkę?

Odpowiedź: Biorąc pożytek z ich napomnienia i nauczania.

P. Gniewać ich czy iest wielki występki?

O.

R. Oui, c'est un grand péché.

D. Qui sont nos pères spirituels?

R. Les Evêques, les Prêtres et tous ceux qui nous instruisent.

D. A quoi nous oblige encore ce Commandement?

R. A obéir au Roi et à ses Officiers.

D. Le Commandement qui défend de tuer, défend-il aussi de frapper?

R. Oui, et de dire des injures.

D. Est-il permis de se venger ou de haïr quelqu'un?

R. Non, il ne faut haïr personne.

D. Sous le nom d'adultère qu'est-ce qui est défendu?

R. Toutes les actions déshonnêtes?

D. Les regards impudiques sont-ils aussi défendus?

R. Oui, les regards, les paroles et les pensées.

D. Que faut-il faire pour éviter ce péché?

R. Fuir l'oisiveté et les mauvaises compagnies.

- O. Tak iest, ciężki iest grzech.
- P. Którzy są nasi Oycowie Duchowni?
- O. Biskupi, Kapłani, i inni, którzy nas nauczają.
- P. Do czego nas ieszcze obowiązuje to przykazanie?
- O. Do posłuszeństwa Królowi i jego Urzędnikom.
- P. To przykazanie, które zakazuje zabijać, czy też bić zakazuje?
- O. Tak iest, oraz i łżyć słowami.
- P. Czy się też godzi mścić, albo kogo nienawidzić?
- O. Nie, nikogo nie godzi się mieć w nienawiści.
- P. Pod przykazaniem zakazującym cudzołóstwa, czego nam więcej zakazano?
- O. Wszystkich uczynków nieczystych.
- P. Spóyrzenia niewstydlive czy nam także są zakazane?
- O. Tak iest, są zakazane spoyrzenia, słowa i myśli sprosne.
- P. Co trzeba czynić, aby się ustrzedz tego grzechu?
- O. Trzeba się strzedz próżnowania i złego towarzystwa.

LEÇON XVII.

Des quatre derniers Commandemens.

Le septième Commandement défend de prendre le bien d'autrui, soit en cachette et par artifice, soit par force et à découvert, comme nous ne voudrions pas que l'on nous prit ce qui est à nous. Si nous avons pris quelque chose, il faut le rendre, autrement le péché ne nous seroit point pardonné. Si nous avons besoin de quelque chose, il faut le gagner par notre travail, ou le demander en aumône. Le huitième Commandement défend de porter faux témoignage en justice, d'accuser personne à faux, de publier le mal des autres qui n'est pas connu, s'il n'est nécessaire de le dire pour un plus grand bien. Il défend aussi toutes sortes de mensonges, principalement celui qui porte préjudice à quelqu'un. Le neuvième défend de désirer aucun plaisir deshonnête, hors le mariage; ni même de s'entretenir volontairement de ces sortes de pensées. Le dixième défend de désirer le bien d'autrui, si ce n'est pour l'acquérir légitimement, comme nous ne trouverions bon que l'on désirât le nôtre. Les mauvais desirs sont

NAUKA XVII.

O Czterech ostatnich przykazaniach.

Siódme przykazanie zakazuje brać cudze dobro, czyli to potajemnie i sztucznie, czyli gwałtem i otwarciem: iakbyśmy i my nie chcieli, aby nam brano co jest naszego. Jeżeli wzięliśmy rzecz iaką, potrzeba ją oddać, inaczey grzech nam nie będzie odpuszczony. Jeżeli czego potrzebujemy, pracą rąk swoich trzeba zarobić, albo wyżebrać. Osme przykazanie broni w sądach fałszywego świadectwa, nie każe nikogo fałszywie skrzyć, cudzego grzechu tajemnego głosić, jeżeli nie jest potrzeba dla większego dobra to czynić: zakazuje także wszelkiego kłamstwa, osobliwie tego, które jest ze szkodą drugiego. Dziewiąte zakazuje wszelkiéy brzydkiéy rozkoszy żądać, oprócz małżeństwa: ani się bawić dobrowolnie takiego rodzaju myślami. Dziesiąte zakazuje cudzych dóbr pragnąć, chyba tak, aby ich nabyć sprawiedliwie, iakbyśmy radzi byli, aby naszych nie pragniono. Złe żądze są źródłem wszystkich grzechów, i nie czynimy źle, tylko

sont la source de tous péchés, et nous ne faisons mal que par l'amour déréglé de l'honneur, de l'argent, ou du plaisir.

Demande. Pourquoi n'est-il pas permis de prendre le bien d'autrui?

Réponse. Parce que nous ne voudrions pas que l'on prit le nôtre.

D. Est-ce mal fait de le prendre par adresse?

R. Oui, c'est dérober.

D. Est-il permis de retenir ce qui a été pris?

R. Non, il faut le restituer au plutôt.

D. Le faux témoignage n'est-il défendu qu'en Justice?

R. Il est toujours défendu d'accuser les innocens.

D. Est-il permis de parler du mal que quelqu'un a fait?

R. Non, s'il n'y a grande nécessité d'en parler.

D. Est-il permis de mentir?

R. Non, il faut toujours dire la vérité.

D. Que défend le neuvième Commandement?

R. Le désir des plaisirs deshonnêtes.

D. Le dixième?

R.

ko z nieporządnej miłości honoru, pieniędzy, albo rokoszy.

Pytanie: Czemu nie godzi się cudzego brać dobra?

Odpowiedź: Bo nie chcielibyśmy, aby nasze brano.

P. Czy grzeszy, kto ie sztucznie bierze?

O. Tak iest, bo popelnia kradzież.

P. Czy godzi się zatrzymywać to, co się wzięło?

O. Nie, trzeba to oddać iak nayprędzėj.

P. Czy to tylko w sądach fałszywego świadectwa zakazują?

O. Zawsze zakazują oskarżać niewinnych.

P. Czy godzi się gadać o grzechu, który kto popelnił?

O. Nie, ieżeli nie masz wielkiéy potrzeby o tém mówienia.

P. Czy wolno kłamać?

O. Nie wolno, trzeba zawsze prawdę mówić.

P. Czego zakazuje dziewiąte przykazanie?

O. Pożądania rokoszy nieczystych.

P. Dziesiąte?

O.

R. Le désir du bien d'autrui.

D. Pourquoi ces désirs sont-ils défendus?

R. Parce qu'ils sont la source de la plupart des péchés.

LEÇON XVIII.

Des trois premiers Commandemens de l'Eglise.

L'Eglise est notre mere; c'est pourquoi nous sommes obligés à lui obéir, et à observer les Commandemens qu'elle nous a fait, pour nous faire garder plus aisément les Commandemens de Dieu. On en compte six pour l'ordinaire. Les Dimanches Messe ouïras, et Fêtes de commandement. Tous tes péchés confesseras, à tout le moins une fois l'an. Ton Créateur tu recevras, au moins à Pâques humblement. Les Fêtes tu sanctifieras, qui te sont de commandement. Quatre-temps, Vigiles jeûneras, et le Carême entièrement. Vendredi chair ne mangeras, ni le Samedi mémement. Le premier Commandement est d'entendre la Messe. Si l'on ne peut assister à tout l'Office, ni à la Messe solennelle

les

Q. Zakazuje pożądanie dobra cudzego.
P. Czemu te pożądanie są zakazane?

O. Bo są początkiem największej części grzechów.

N A U K A XVIII.

O Trzech pierwszych przykazaniach,
Kościelnych.

Kościół jest Matką naszą, dlatego powinniśmy mu być posłusznymi, i zachowywać przykazania, które nam przepisał dla łatwiejszego zachowania przykazań Boskich. Zwyczajnie pięć liczy się przykazań Kościelnych. W dzień Niedzielną Mszy słuchać i w Święta uroczyste. Wszystkich się grzechów spowiadać przynajmniej raz w rok; i Ciało Zbawiciela swego przyjmować około Święta Wielkanocnego pokornie. Święta obchodzić, które są z przykazania. Ściechodni, Wigilie pościć, i wielki Post cały. W piątek, także i sobotę mięsa nie jeść. Pierwsze tedy przykazanie jest słuchać Mszy Stęy. Jeżeli nie można być na całych godzinach Kapłańskich, ani na Mszy śpiewanęj we dni Bogu poświę-

les jours consacrés à Dieu, l'Eglise veut que l'on entende au moins une Messe basse toute entière, et avec une grande attention. Le second est de confesser tous ses péchés à son propre Prêtre, au moins une fois l'année. Il est rare que l'on passe un si long temps sans avoir besoin de pénitence: et ceux qui, après avoir fait de grands péchés, ne cherchent point à rentrer en grace avec Dieu, ne méritent point le nom de Chrétiens. Le troisième est de recevoir la sainte Communion du corps de Jésus-Christ, au moins une fois l'année, vers la Fête de Pâques, chacun en sa Paroisse. Ce n'est pas qu'il ne soit très-bon de communier plus souvent, et l'Eglise désireroit qu'à chaque Messe tous les assistans communiasent. Ces deux Commandemens n'obligent point avant l'âge de discrétion, où l'on est capable de discerner le bien et le mal.

Demande. Pourquoi faut-il observer les Commandemens de l'Eglise?

Réponse. Parce que l'Eglise est notre Mère.

D. Dites ses Commandemens.

R.

świecone. Kościół chce, aby przynajmniéy Mszy czytanej słuchać całej i z wielką uwagą. Drugie spowiadać się wszystkich grzechów własnemu swojemu Kapłanowi przynajmniéy raz w rok. Rzadko się to przytrafić może, żeby kto przez tak długi czas nie potrzebował Sakramentu pokuty, i ci którzy wielkie grzechy popełnili, a nie starają się zjednać sobie łaskę u Pana Boga, niegodni są imienia Chrześcijańskiego. Trzecie jest, przyjąć Najsświętszy Sakrament Ciała i Krwi Pańskiéy przynajmniéy raz w rok około Świąt Wielkanocnych każdy w swoiéy Parafii. Nie dla tego, żeby pożytecznie nie miało bydź częściéy przystępować do Stołu Pańskiego, ile że Kościół życzyłby sobie, żeby wszyscy Mszy słuchający przyjmowali Ciało Pańskie. Te jednak obadwa przykazania nie obowiązują nikogo przed wiekiem zupełnego rozeznania, w którym każdy rozeznąć może, co jest dobrego, a co złego.

Pytanie: Czemu trzeba zachować Przykazania Kościelne?

Odpowiedź: Bo Kościół jest Matką naszą.

P. Powiedz te Przykazania?

R

O.

R. Les Dimanches Messe ouïras , etc.

D. A quoi est-on obligé les Dimanches tout au moins?

R. A entendre la Messe.

D. Est-ce assez d'y assister?

R. Non, il faut prier Dieu avec attention.

D. Est-on obligé de se confesser quelquesfois?

R. Oui, au moins une fois l'année.

D. Pourquoi cela?

R. Pour ne pas croupir trop longtemps dans le péché.

D. Faut-il communier souvent?

R. Oui, l'Eglise le désire ainsi.

D. Mais à quoi est on obligé?

R. A communier au moins une fois l'année.

D. En quel temps?

R. A Pâque.

D. A quel âge est-on obligé à ces deux Commandemens?

O. Mszy Świętej w dni Niedzielne i t. d.

P. Do czegośmy przynajmniej obo-
wiązani we dni Niedzielne?

O. Obowiązani jesteśmy Mszy S. słu-
chać.

P. Czy dosyć jest przytomnym być
na Mszy?

O. Nie dość, potrzeba tam modlić
się Bogu z uwagą.

P. Czy powinniśmy czasem się spo-
wiadać?

O. Tak jest, powinniśmy, przynaj-
mniej raz w rok.

P. Dlaczego to?

O. Abyśmy nie leżeli długo w grzechu.

P. Potrzebaż często przyimować Ciało
Panskie?

O. Tak jest, potrzeba, Kościół tego
wielce pragnie.

P. Lecz do czegożemy obowiązani?

O. Przynajmniej raz w rok do Stołu
Panskiego przystępować.

P. Którego czasu?

O. Około Wielkieynocy.

P. W którym wieku obowiązani jeste-
śmy zadosyć czynić tym dwóm Przy-
kazaniom?

R. Quand on commence à discerner
le bien et le mal.

LEÇON XIX.

Des trois autres Commandemens de
l'Eglise.

Outre les Dimanches, il y a plusieurs jours consacrés à Dieu, que nous appelons *Fêtes*. On y fait la mémoire des mystères de la Religion, ou de quelques Saints. Les deux principales Fêtes sont *Pâques* et la *Pentecôte*. *Pâques* est le jour de la Résurrection de Jésus-Christ; et la *Pentecôte* le jour de la descente du Saint-Esprit. *Noël* est le jour de la naissance de J. C. Les *Rois* ou l'*Épiphanie*, le jour qu'il fut adoré par les *Mages*, que nous appelons les trois *Rois*. Il y a aussi plusieurs Fêtes en l'honneur de la sainte *Vierge*, de *Saint-Jean-Baptiste*, des *Apôtres* et de quelques autres Saints, suivant les coutumes des Eglises. Il faut être fort soigneux à chaque Fête de s'instruire du mystère ou de l'histoire du Saint. Le cinquième Commandement de l'Eglise est de jeûner le *Carême* entier, les *Quatre-temps* et les *Vigiles*.

O. W tym, w którym rozeznawać porozumujemy, co jest dobre, a co złe.

N A U K A X I X.

O dwóch innych Przykazaniach Kościelnych.

Oprócz Niedziel, jest innych wiele dni poświęconych Bogu, które zowiemy Świętami. Podczas tych dni odprawia się pamiątka tajemnic Wiary naszej, albo niektórych Świętych. Osobliwsze Święta są dwa, Wielkanoc i Zielone Świątki. Wielkanoc jest dzień Zmartwychwstania Jezusa Pana: Zielone Świątki zaś jest dzień zesłania Ducha Świętego. Boże Narodzenie, jest dzień Narodzenia Jezusa Chrystusa. Trzech Królów, albo Objawienie się, dzień, którego Chrystusowi pokłon oddali Mędrcowie, których my zowiemy Trzema Królami. Jest i innych więcej Świąt na cześć Najsświętszój Panny, Świętego Jana Chrzciciela, Apostolów, i niektórych innych Świętych, według zwyczaju Kościołów. W każde Święto potrzeba wielką mieć pilność, aby się nauczyć tajemnicy, albo historyi o Świętym.

Czwar-

Le Carême est de quarante jours, avant la Fête de Pâque, pour nous y préparer. Les Quatre-temps sont les quatre saisons de l'année, en chacune desquelles nous jeûnons trois jours en une semaine. Les Vigiles sont les veilles de certaines Fêtes. Le jeûne consiste à ne point manger avant midi, et à ne faire qu'un repas. Le sixième Commandement est de ne point manger de chair le Vendredi ni le Samedi, en mémoire de la passion et de la sépulture de notre Seigneur. On observe la même abstinence tous les jours de jeûne.

Demande. Qu'est-ce que les Fêtes?

Réponse. Des jours consacrés à Dieu.

D. A quelle occasion?

R. En mémoire des mystères, ou des Saints.

D. Quelles sont les deux principales?

R. Pâque et la Pentecôte.

D. Qu'est-ce que Pâque?

R. Le jour de la Résurrection de notre Seigneur.

D. Et la Pentecôte?

R.

Czwarte przykazanie Kościelne jest, pościć wielki Post cały, i Wigilie. Wielkiego postu jest czterdzieści dni przed Uroczystością Wielkanocną dla lepszego przygotowania się do tak znacznego Święta. Suchedni bywają co ćwierć roku, w które wszystkie pościmy trzy dni w jednym tygodniu. Wigilie są czuwania przed pewnemi Świętami. Post na tem zależy, aby nie ieść przed południem, i raz tylko na dzień. Piąte przykazanie obowiązuje, aby w Piątek i Sobotę wstrzymać się od mięsa na pamiątkę Męki i Pogrzebu Chrystusa Pana. Taż sama wstrzemięźliwość we wszystkich dniach postnych zachować się powinna.

Pytanie: Co są Święta?

Odpowiedź: Są dni poświęcone Bogu.

P. Z jakiej przyczyny?

O. Na pamiątkę tajemnic Wiary albo Świętych Pańskich.

P. Które są osobliwsze dwa Święta?

O. Wielkanoc i Zielone Świątki.

P. Co jest Wielkanoc?

O. Jest dzień Zmartwychwstania Chrystusa Pana.

P. A Zielone Świątki co są?

O.

R. Le jour de la descente du Saint-Esprit.

D. Qu'est-ce que Noël?

R. La naissance de notre Seigneur.

D. Et l'Epiphanie?

R. L'adoration des Mages ou des Rois.

D. De quoi se doit-on instruire aux jours de Fêtes?

R. Du mystère, ou de l'histoire du Saint.

D. A quoi sert le Carême?

R. A nous préparer à la Pâque.

D. Qu'est-ce que les Quatre-temps?

R. Trois jours de jeûne en chacun des quatre saisons de l'année.

D. Comment doit-on jeûner?

R. En ne faisant qu'un repas, et après midi.

D. Pourquoi garde-t-on l'abstinence de la viande les Vendredis et les Samedis?

R. En mémoire de la passion de notre Seigneur.

O. Jest dzień zstąpienia Ducha Najsświętszego.

P. Co jest Boże narodzenie?

O. Jest dzień Narodzenia się Chrystusa Pana.

P. Co to jest Objawienie się albo Trzech Królów?

O. Jest dzień oddanego pokłonu od Mędrców, albo Trzech Królów Panu Jezusowi.

P. Czego się mamy uczyć w dni Świąte?

O. Tajemnic tychże Świąt, albo historyi o Świętych Pańskich.

P. Na co potrzebny jest post wielki?

O. Na to, aby nas przysposobił do Świąt Wielkanocnych.

P. Co są Suchedni?

O. Jest trzy dniowy post w każdą część czwartą roku.

P. Jak powinniśmy pościć?

O. Raz na dzień iedząc i to po południu.

P. Czemu się wstrzymujemy od mięsa w Piątki i w Soboty?

O. Na pamiątkę Męki Pańskiej.

LEÇON XX.

Des Sacrements.

Nous ne pouvons accomplir les Commandemens de Dieu par nos propres forces; la grace nous est nécessaire, et il nous la donne ordinairement par certains signes sensibles que nous appelons Sacrements. Ainsi, dans le Baptême, en même temps que l'eau lave le corps au dehors, en même temps la grace purifie l'ame au dedans. Quiconque a reçu un Sacrement avec la foi et les autres dispositions nécessaires, est assuré, autant qu'on le peut être en cette vie, qu'il a la grace de Dieu, qui est le plus grand de tous les biens. C'est Jésus-Christ qui a institué tous les Sacrements, afin de nous appliquer à chacun en particulier les mérites de son sang et de sa mort, et il en a institué pour tous les besoins de la vie spirituelle. Le Baptême nous y fait entrer et renaître par l'eau et le Saint-Esprit: la Confirmation nous fait croître et nous fortifie: l'Eucharistie nous nourrit; la Pénitence guérit les maladies spirituelles; l'Extrême-Onction nous fortifie à l'article de la mort;
l'Ordre

NAUKA XX.

O Sakramentach.

Nie możemy przykazań Boskich wypełniać własnymi siłami naszymi, potrzebna nam jest łaska, a tę nam Bóg pospolicie daie pod pewnemi widomemi znakami, które my zowiemy Sakramentami. Tak przy Chrzcie tegoż czasu, którego woda po wierzchu ciało obmywa, łaska Boska wewnątrz duszę oczyszcza. Ktokolwiek Sakrament jaki przyjmuie z wiarą, i z innemi przygotowaniami potrzebnemi, pewny jest (ile na tym świecie być może), iż ma łaskę Boską, która jest dobrem nad wszystkie dobra naywiększém. Jezus Chrystus wszystkie Sakramenta postanowił, aby nas wszystkich i każdego z osobna uczestnikami uczynił zasług Krwi swoiéy i Męki, a postanowił ie na wszystkie potrzeby życia duchownego. Chrzest nam do niego wrota otwiera przez wodę i Ducha Świętego. Bierzmowanie wzrost nam daie i siłę; Nayświętszy Ciała Pańskiego Sakrament nas karmi: Pokuta duszne choroby leczy: Ostatnie Pomaszczenie nas umacnia w godzinę śmierci; Kapłaństwo daie Ko-

ścio-

l'Ordre donne à l'Eglise des Ministres pour la gouverner et la servir ; le Mariage lui fournit des Sujets pour la faire durer autant que le monde. Voilà les sept Sacremens.

Demande. Qu'est-ce que les Sacremens ?

Réponse. Ce sont des signes sensibles de la grace de Dieu.

D. La grace nous est-elle nécessaire ?

R. Oui, sans la grace nous ne pouvons faire aucun bien.

D. C'est donc un grand bien de recevoir dignement les Sacremens ?

R. C'est le plus grand bien de cette vie.

D. Qui a institué les Sacremens ?

R. Notre Seigneur Jésus-Christ.

D. Pourquoi les a-t-il institués ?

R. Pour nous appliquer les mérites de son sang.

D. Combien y a-t-il de Sacremens ?

R. Il y en a sept.

D. Dites-les.

R. Le Baptême, la Confirmation, l'Eucharistie, la Pénitence, l'extrême-Onction, l'Ordre et le Mariage.

ściołowi Kapłanów, którzyby nim rząd-
dzili, jemu służyli: Małżeństwo ludzi
dodaie Kościołowi, aby tak długo trwał
jak świat. Otoż jest siedm Sakramentów.

Pytanie: Co to są Sakramenta?

Odpowiedź: Są znaki widome łaski
Boskiéy.

P. Czy potrzebna nam jest łaska Boska?

O. Tak jest, gdyż bez łaski Boga nic
dobrego uczynić nie możemy.

P. To tedy bardzo dobra rzecz godnie
Sakramenta przyimować?

O. Tak dobra, że nad nie nic nie
może być na świecie lepszego w
tém życiu.

P. Kto postanowił Sakramenta?

O. Chrystus Jezus Pan nasz.

P. Dlaczego ie postanowił?

O. Aby nas zasług Krwi swoiéy ucze-
stnikami uczynił.

P. Wiele jest Sakramentów?

O. Jest ich siedm.

P. Wylicz ie?

O Chrzest, Bierzmowanie, Ciało i
Krew Pańska, Pokuta, Ostatnie Na-
maszczenie, Kapłaństwo i Małżeń-
stwo.

LECON XXI.

D u B a p t é m e.

*Personne ne peut entrer dans le Royaume de Dieu sans renaitre par l'eau et le Saint-Esprit : car tous les hommes sont morts en Adam par le péché originel ; et tous ceux qui sont baptisés reçoivent la vie en Jésus-Christ. Le Baptême est donc nécessaire à tous, même aux enfans qui viennent de naître. Que l'on baptise quelqu'un en âge de raison, tous ses péchés lui sont remis, tant ceux qu'il a commis, que celui qu'il a apporté en naissant ; mais il faut qu'il soit bien instruit de la Religion, qu'il la croie, et en fasse profession publicque, qu'il renonce à Satan, à ses pompes et à ses oeuvres ; qu'il promette de changer de vie, et de garder les Commandemens de Dieu. Si c'est un enfant que l'on baptise, le Parrain et la Marraine qui le présentent au Baptême, répondent et promettent pour lui. Le baptême se fait en versant de l'eau sur celui que l'on baptise, et disant en même temps : je te baptise au nom du Père, et du Fils, et du Saint-Esprit. Il se doit faire, autant
qu'il*

NAUKA XXI.

O C h r z c i e.

Zaden nie może wnieść do Królestwa Bożego, nie odrodziwszy się z wody i Ducha Świętego. Wszyscy albowiem ludzie pomarli w Adamie przez grzech pierworodny; i wszyscy ci, którzy są ochrzczeni, odbierają życie w Jezusie Chrystusie. Chrzest więc jest potrzebny wszystkim, nawet dzieciom nowo narodzonem, Kiedy zaś kto Chrzest przyjmuje w wieku tym, w którym ma rozum dostateczny, wszystkie grzechy jego bywają mu odpuszczone, tak te, które popełnił, iako i ten który z sobą przyniósł rodząc się na świat. Ale potrzeba, aby dobrze był wyuczony w religii, żeby wierzył w nią, i one publicznie wyznawał, żeby wyrzekł się czarta, spraw iego, pompy iego, żeby obiecał życie odmienić, i zachować Przykazania Boskie. Jeśli jest dziecko, które chrzcza, Chrzesny Oyciec i Matka, którzy go na Chrzcie trzymają, odpowiadają, i za nie obiecują. Chrzest się sprawuje lejąc wodę na tego który się chrzci, i oraz mówiąc: Ja ciebie chrzczę, w Imie Oyc

ca

qu'il se peut, à l'Eglise, par un Prêtre, avec toutes les cérémonies; mais en cas de nécessité, toute personne peut baptiser, et en tout lieu: l'eau suffit avec les paroles. On ne réitère point le Baptême, et chacun n'est baptisé qu'une fois.

Demande. Le Baptême est-il nécessaire?

Réponse. Oui, pour entrer au royaume de Dieu.

D. Comment est-ce que l'on baptise?

R. On verse de l'eau sur le baptisé, en disant certaines paroles.

D. Quelles paroles?

R. Je te baptise au nom du Père, et du Fils, et du Saint-Esprit.

D. Que fait ce Sacrement?

R. Il efface tous les péchés.

D. Mais quels péchés peut avoir fait un enfant qui vient de naître?

R. Il a le péché originel.

D. D'où vient ce péché?

R. Du péché d'Adam, qui a passé à toute sa race.

D. Que doit faire celui que l'on baptise en âge de raison?

R.

ca i Syna, i Ducha Świętego. Ile zaś byź może, powinien się odprawować w Kościele przez Kapłana, ze wszelkimi ceremoniami: lecz w potrzebie, każdy może chrzcić, i na każdym miejscu; dosyć jest na wodzie i słowach. Chrzest się nie powtarza, i każdy raz tylko ochrzczoneym byź powinien.

Pytanie: Potrzebnyż jest Chrzest?

Odpowiedź: Jest bardzo potrzebny, dla wejścia do Królestwa Niebieskiego.

P. Jakoż chrzczą?

O. Leją wodę na chrzczącego się mówiąc pewne słowa.

P. Co za słowa?

O. Ja ciebie chrzczę: w Imie Ojca, i Syna, i Ducha Świętego.

P. Co czyni ten Sakrament?

O. Gładzi wszystkie grzechy.

P. Lecz co za grzechy może mieć dziecko, które się dopiero narodziło?

O. Ma grzech pierworodny.

P. Skąd idzie ten grzech?

O. Z grzechu Adamowego, który spadł na wszystko jego plemię.

P. Co ma czynić ten, którego chrzczą w wieku tym, w którym ma rozum dostateczny?

S

O.

R. Croire la Doctrine Chrétienne et la professer.

D. A quoi doit-il renoncer?

R. Au démon, à ses pompes et à ses oeuvres.

D. Que doit-il promettre?

R. De garder les Commandemens de Dieu.

D. Comment les enfans peuvent-ils faire tout cela?

R. Le Parrain et la Marraine le font pour eux.

D. Peut-on rebaptiser?

R. Non, on ne baptise qu'une fois.

LECON XXII.

De la Confirmation.

Les nouveaux baptisés doivent recevoir le Sacrement de Confirmation; mais comme ce Sacrement n'est pas absolument nécessaire, on le diffère jusqu'à ce que les enfans soient suffisamment instruits. Les pères et les mères sont obligés d'instruire avec grand soin leurs enfans de toute la Doctrine Chrétienne, de les envoyer à l'Eglise et aux Ecoles selon

O. Powinien wierzyć Nauce Chrześcijańskiej i one wyznawać.

P. Czego się na wyrzec?

O. Ma się wyrzec Czarta, spraw jego, i pompy jego.

P. Co powinien przyobiecować?

O. Powinien obiecać zachować Przykazania Boskie.

P. Jak mogą to wszystko małe dzieci czynić?

O. Ojciec Chrzestny i Matka to czynią za nich.

P. Możeż się Chrzest powtórzyć?

O. Nie, bo raz tylko każdy powinien być ochrzczoneym.

NAUKA XXII.

O Bierzmowaniu.

Nowo ochrzczeni powinni przyjąć Sakrament Bierzmowania; a że Sakrament ten nie koniecznie jest potrzebny, odkłada się póki dzieci zupełnie w Wierze wyuczone nie będą. Rodzice najbardziej przestregać tego powinni, aby synów swoich w wszelkiéj nauce Chrześcijańskiej z staraniem wielkiem ćwiczyli, i posyłali do Kościoła i do szkół,

S 2

według

lon leur commodité, pour y apprendre le Catéchisme; et si leurs enfans se perdent par ignorance, ils en répondront devant Dieu. Les enfans aussi de leur côté sont obligés de s'appliquer à ces instructions, et de les retenir toute leur vie. Ceux qui sont instruits, doivent être présentés à l'Evêque; car il n'y a que lui qui ait le pouvoir de confirmer; il étend les mains sur eux, en invoquant le Saint-Esprit; puis il marque sur leur front le signe de la Croix avec l'Onction du saint Chrême, qui est composé d'huile et de baume. L'effet de ce Sacrement est de nous rendre parfaits Chrétiens, pour ne point rougir de la Croix de Jésus-Christ, résister courageusement aux tentations, et être prêts à tout souffrir pour Dieu. C'est pour le montrer, que l'Evêque frappe les confirmés sur la joue. On ne donne la Confirmation qu'une fois, non plus que le Baptême.

Demande. Quand doit-on donner aux enfans la Confirmation?

Réponse. Quand ils sont suffisamment instruits.

D. Qui doit prendre soin de les instruire?

R.

według możliwości ich, aby tam nauczyli się Katechizmu; i jeżeli synowie ich dla nieumiejętności gubią się, Rodzice Boga za to oddadzą rachunek. Synowie ze swojej strony powinni się przykładać do tego, aby te nauki poymowali, i one na całe życie pamiętali. Ci, którzy dobrze umieją Katechizm, powinni być stawieni przed Biskupem, bo tylko on sam może bierzmować. Wyciąga nad nimi ręce wzywając Ducha Świętego, potem wyraża na czele ich znak Krzyża, namaszczaiać Krzyżmem Świętym, zrobionem z oliwy i balsamu. Skutek Sakramentu tego jest, że nas czyni doskonałymi Chrześcianami, żebyśmy się nie wstydzieli Krzyża Jezusa Chrystusa, mężnie dawali odpór pokusom, i gotowymi byli cierpieć dla Boga. Na znak tego Biskup policzek daie bierzmuiącym się. Raz tylko Bierzmowanie przyjmować można, tak iak i Chrzest.

Pytanie: Kiedy powinno się dawać bierzmowanie dzieciom?

Odpowiedź: W ten czas, kiedy dostatecznie naukę Chrześcijańską umieć będą.

P. Kto powinien starać się o wyuczenie ich?

O.

R. Les Pères et Mères y sont obligés.

D. Et les enfans à quoi sont-ils obligés?

R. A bien écouter les instructions et à les bien retenir.

D. Qui a le pouvoir de confirmer?

R. Il n'y a que l'Evêque.

D. Comment fait-il?

R. Il étend les mains, en invoquant le Saint-Esprit.

D. Que fait-il encore?

R. Il fait le signe de la Croix sur le front avec le S. Chrême.

D. Que signifie tout cela?

R. Que par ce Sacrement nous recevons le Saint-Esprit pour être parfaits Chrétiens.

D. En quoi consiste cette perfection?

R. A résister aux tentations, et à souffrir tout pour Jésus-Christ.

D. Peut-on recevoir plusieurs fois la confirmation?

R. Non, on ne la reçoit qu'une fois.

O. Rodzice.

P. A synowie do czego są obowiązani?

O. Do słuchania nauk, i pamiętania ich.

P. Kto ma moc bierzmowania?

O. Sam tylko Biskup.

P. Jak to czyni?

O. Ręce kładzie wzywając Ducha Świętego.

P. Co jeszcze czyni?

O. Czyni znak Krzyża na czole nama-
szczając ie Krzyżmem.

P. Co to wszystko znaczy?

O. Znaczy, że przez ten Sakrament odbieramy Ducha Świętego, żebyśmy doskonałymi byli Chrześciana-
nami.

P. Na czém zawisła ta doskonałość?

O. Na sprzeciwianiu się pokusom, i ponoszeniu doglegliwości dla Jezusa Chrystusa.

P. Czy może się kilkakroć brać Bie-
rzmowanie?

O. Bynaymniéy, bo tylko raz wziąć się może.

LEÇON XXIII.

De l'Eucharistie.

LEucharistie est le corps et le sang de Jésus-Christ, qu'il nous donne sous les espèces ou apparences du pain et du vin pour la nourriture de nos âmes. Ce Sacrement est consacré et distribué au saint Sacrifice de la Messe, qui est la représentation du sacrifice de la croix, par lequel Jésus-Christ s'est offert une fois à son Père pour les péchés de tous les hommes. Tous les sacrifices de l'ancienne Loi étoient des figures de celui de la croix; et la Messe que nous célébrons, suivant l'institution de Jésus-Christ, renouvelle tous les jours la mémoire de ce grand sacrifice, et nous en applique la vertu. Le Prêtre raconte comment J. C. institua ce sacrement, la veille de sa Passion, et répète ses paroles, par lesquelles le pain et le vin sont aussitôt changés en son corps et en son sang, sans qu'au dehors il paroisse rien de ce changement, que nous ne connoissons que par la foi. Ainsi, quoique nous ne voyons que du pain et du vin, comme auparavant, nous croyons fermement que
Jésus-

NAUKA XXIII.

O Najświętszym Sakramencie.

Najświętszy Sakrament jest Ciało i Krew Jezusa Chrystusa, które nam dają pod przymiotami chleba i wina na pokarm dusz naszych. Ten Sakrament poświęca i rozdaje przy ofierze Mszy Świętę, która jest wyrażeniem ofiary krzyżowej, przez którą Jezus Chrystus raz się ofiarował Ojcu swemu za grzechy wszystkich ludzi. Wszystkie staroza-konne ofiary były wyobrażeniami ofiary krzyżowej, a Msza, którą odprawuie-my według postanowienia Chrystusa Pana, odnawia codziennie pamiątkę téj wielkiéj ofiary, i dzielności oneyże czyni nas uczestnikami. Kapłan opowiada, iako Chrystus Pan ten Sakrament postanowił w wigilię męki swoiéj: i słowa iego powtarza, przez które chleb i wino zaraz się w Ciało i Krew obracaia, lubo téj odmiany żadnego powierzchownego znaku nie widać, czego my samą tylko Wiarą dochodzimy. A tak chociaż chleb tylko i wino iak przedtem widzimy, wierzymy iednak stale, że Jezus Chrystus jest tam cudownym sposobem,

Jésus-Christ y est d'une manière miraculeuse ; ensorte qu'il est tout entier sous chacune des deux espèces, et sous chaque partie, comme sous le tout, sans être ni divisé, ni multiplié, et sans cesser d'être au ciel.

Demande. Qu'est ce que le Sacrement de l'Eucharistie ?

Réponse. C'est le corps et le sang de notre Seigneur Jésus-Christ, sous les espèces du pain et du vin.

D. Pourquoi nous est-il ainsi donné ?

R. Pour être la nourriture de nos âmes.

D. Où se fait cette merveille ?

R. Au sacrifice de la Messe.

D. Qu'est-ce que la Messe ?

R. C'est la représentation du sacrifice de la croix.

D. Quel miracle y arrive-t-il ?

R. Que le pain et le vin sont changés au corps et au sang de J. C.

D. Comment se fait ce changement ?

R. Par les paroles de J. C. que le Prêtre prononce.

D. Mais nous voyons toujours du pain et du vin comme devant ?

R. C'est que les espèces y demeurent.

D. Comment connoissons-nous donc que J. C. y est ?

R.

bem, tak dalece, że zostaje cały pod każdym z osobna z przymiotów, i pod każdą częścią tak jak pod całością; bez żadnego rozdzielenia, ani rozmnożenia, i nie przestając być w Niebie.

Pytanie: Co jest Najświętszy Sakrament?

Odpowiedź: Jest Ciało i Krew Jezusa Chrystusa Pana naszego pod przymiotami chleba i wina.

P. Czemu go nam tak dał?

O. Aby był pokarminem dusz naszych.

P. Gdzie się ten cud dzieje?

O. Na ofierze Mszy Świętej.

P. Co jest Msza?

O. Jest wyobrażenie ofiary krzyżowej.

P. Co za cud tam się dzieje?

O. Ten, że chleb i wino przemieniają się w Ciało i Krew Jezusa Pana.

P. Jak się dzieje to przemienienie?

O. Przez słowa Jezusa Chrystusa, które Kapłan wymawia.

P. Wszakże widzimy zawsze chleb i wino iako i przedtem?

O. Dlatego się nam tak zdaje, iż przymioty tam zostają.

P. Jak tedy poznamy, że tam jest Jezus Chrystus?

O.

R. Par la Foi, parce qu'il l'a dit.

LEÇON XXIV.

De la Communion.

On ne peut vivre sans manger, ni se bien porter sans manger souvent; ainsi on ne peut avoir la vie spirituelle, qui est la grace, sans recevoir quelquefois la sainte Eucharistie; et plus on communie souvent, plus cette vie est forte et vigoureuse. Mais d'ailleurs les morts ne peuvent prendre de nourriture; et celle qui profite aux personnes saines, nuit aux malades; ainsi, pour communier utilement, il faut être exempt de péché mortel, et dans de bonnes dispositions. Les principales sont, de croire fermement tous les Mystères de la Religion, et particulièrement celui-ci: ne vouloir mal à personne, être parfaitement reconcilié avec tous ses ennemis. Quiconque reçoit indignement ce Sacrement, boit et mange sa condamnation, ne discernant pas le corps du Seigneur d'avec les viandes communes. C'est pourquoi on ne le donne aux enfans qu'après qu'ils ont acquis l'âge de discrétion, et qu'ils sont bien

O. Przez Wiarę, ponieważ Chrystus to powiedział.

NAUKA XXIV.

O Przyjęciu Najświętszego Sakramentu.

Niepodobna żyć bez pokarmu, ani zdrowie komu służyć może bez częstego się posilenia. Podobnie mieć nie można życia duchownego, które zależy na łasce, nie przyjmując czasem Najświętszego Sakramentu; i im kto częściej do stołu Bożego przystępuje, tém mocniejsze i trwalsze jest to życie duchowne. Ale z drugiey strony umarli nie mogą przyjmować pokarmu, i tenże pokarm, który pomaga zdrowym, szkodzi chorym: tak żeby kto pożytecznie przyjmował Ciało Pańskie, potrzeba, aby był wolnym od grzechu śmiertelnego i w dobrem usposobieniu. Osobliwe zaś jest to: Wierzyć mocno we wszystkie Wiary tajemnice, a szczególniey, aby nikomu złego nie życzyć, bydź w doskonałym pojednaniu się z nieprzyjaciółmi swoimi. Ktokolwiek bowiem niegodnie pożywa tego Sakramentu, ie, i piie sobie potępienie, nie czyniąc rozsądku między Ciałem

bien instruits. On appelle ce Sacrement, Viatique, quand on le donne aux malades près de mourir, pour être comme leur provision pour le grand voyage qu'ils vont faire.

Demande. Est-il nécessaire de recevoir la sainte Eucharistie?

Réponse. Oui, puisque c'est notre nourriture spirituelle.

D. Qu'arrive-t-il à une ame qui la recoit rarement?

R. Cette ame demeure foible et languissante.

D. Mais la communion profite-t-elle à tout le monde?

R. Elle ne profite qu'à ceux qui y sont bien disposés.

D. Quelles dispositions sont nécessaires?

R. Premièrement, d'être en état de grace.

D. Pourquoi le péché mortel nuit-il à la communion?

R.

Ciałem Pańskim, i innemi pospolitemi potrawami. Dlatego nie dają dzieciom małym tego Sakramentu, póki do rozsądnych lat nie przyjdą, i doskonałej w nauce Chrześcijańskiej nie nabędą umiejętności. Nazywa się ten Sakrament jeszcze Wiatykiem, kiedy go dają chorym już mającym umierać, aby im był jakoby opatrzaniem na wielką drogę, do której się zabierają.

Pytanie: Czy potrzebna rzecz jest Najświętszy Sakrament przyjmować?

Odpowiedź: Jest potrzebna, bo to jest pokarm nasz duchowny.

P. Co się przytrafia duszy rzadko go przyjmującej?

O. Taka dusza zostaje słaba i gnuśna.

P. Pożyteczneż jest przyjmowanie tego Sakramentu wszystkim?

O. Tym tylko jest pożyteczne, którzy go dobrze przygotowawszy się przyjmują.

P. Jakież przygotowania są potrzebne?

O. Naprzód trzeba być w stanie łaski.

P. Czemu grzech śmiertelny szkodzi przyjmując w nim Ciało Pańskie?

O.

R. Parce qu'un mort ne peut prendre de nourriture.

D. Dites les autres dispositions.

R. La foi, toutes les vertus, et principalement la charité envers le prochain.

D. Est-ce un grand mal de communier indignement?

R. C'est manger sa condamnation.

D. Qu'est-ce que le Viatique?

R. C'est la Communion que l'on donne aux mourans.

LECON XXV.

Du Sacrement de Pénitence.

Après le Baptême et la Confirmation, les Chrétiens ne devroient avoir besoin que de l'Eucharistie jusqu'à la mort. Mais il n'y en a guere qui ne tombent dans des péchés mortels, qui tuent l'ame, en éteignant la charité, et qui méritent la mort éternelle; et pour guérir un si grand mal, il n'y a point d'autre remède, après le Baptême, que le Sacrement de Pénitence. Celui qui veut le recevoir, doit premièrement se repentir de

O. Bo umarły nie może zażywać pokarmu

P. Wylicz iane przygotowania?

O. Te są, Wiara, wszystkie cnoty, a naybardziéy miłość ku bliźniemu.

P. Wielkiż jest grzech przystępować niegodnie do stołu Pańskiego?

O. Bardzo wielki, bo to jest pożywać Ciało Pańskie na potępienie.

P. Co jest Wiatyk?

O. Jest Kommunia, którą daia umierającym.

NAUKA XXV.

O Sakramencie Pokuty.

Po Chrzcie i Bierzmowaniu nie powiniby potrzebować Chrześciance, tylko Ciała i Krwi Pańskiéy, aż do śmierci. Lecz że mało takich, którzyby nie wpadali w grzechy śmiertelne, które zabijają duszę, gasząc miłość, i które zasługują na śmierć wieczną; na uleczenie tak wielkiéy choroby, nie masz innego lekarstwa po Chrzcie, tylko Sakrament pokuty. Ten zaś, który chce go przyjąć, ma wprzód żałować za grzechy, i

T

mieć

de ses péchés, et en avoir une véritable douleur, fondée sur la foi et sur la crainte de Dieu, avec une ferme résolution de se corriger, qui exclue tout-à-fait la volonté de pécher; ce qui renferme un commencement d'amour de Dieu; et cette douleur qui brise le cœur du pénitent, s'appelle contrition. Il faut ensuite se confesser à un Prêtre, lui déclarant naïvement tous les péchés dont on se sent coupable, puis accomplir fidèlement la peine que le prêtre impose, pour satisfaction des péchés. Il y a donc trois choses nécessaires de la part du pénitent; la contrition, du moins imparfaite, la confession et la satisfaction. Les peines que l'on impose, sont d'ordinaire les trois sortes de bonnes oeuvres: la prière, le jeûne et l'aumône; et elles doivent être proportionnées à la qualité du péché, et à la force du Pénitent.

Demande. A qui le Sacrement de Pénitence est-il nécessaire?

Réponse. A ceux qui ont commis quelque péché mortel après leur Baptême.

D. Qu'est-ce que le péché mortel?

R. C'est un péché qui rend digne de la mort éternelle.

D.

mieć prawdziwy żal fundujący się na wierze i boiaźni Bożej, z mocnem przedsięwzięciem poprawienia się, któreby zamykało w sobie wolą niegrzeszenia; w czem się też zawiera początek miłości Boskiej; a ten żal, który kruszy serce pokutującego, zowie się skruchą. Potem wyznać trzeba grzechy przed Kapłanem, spowiadając się szczerze wszystkich grzechów, do których się poczuwamy: potem wypełnić wiernie pokutę, którą Kapłan naznacza, na dosyć uczynienie za grzechy. Trzy rzeczy tedy są potrzebne ze strony pokutującego, skrucha, spowiedź, i dosyć uczynienie. Pokuty którą naznaczaia, są zawyczaj trzy rodzaje dobrych uczynków, modlitwa, post, i iałmużna; a ta powinna bydź proporcjonalna iakości grzechu, i zdolności pokutującego.

Pytanie: Komu Sakrament pokuty jest potrzebny?

Odpowiedź: Tym, którzy popełnili iaki grzech śmiertelny.

P. Co jest grzech śmiertelny?

O. Jest to grzech, który czyni winnym człowieka śmierci wiecznéj.

D. Que doit faire le pêcheur pour recevoir ce Sacrement ?

R. Etre contrit, se confesser, et satisfaire.

D. Qu'est-ce que la contrition ?

R. C'est la douleur d'avoir péché, avec la résolution de s'en corriger.

D. Peut-on haïr le péché sans aimer Dieu ?

R. Il doit y avoir au moins quelque commencement d'amour.

D. Comment doit-on se confesser ?

R. Sans rien celer, ni rien déguiser.

D. Qu'est-ce que la satisfaction ?

R. C'est l'accomplissement de la peine imposée par le Prêtre.

D. Quelles sont ces peines pour l'ordinaire ?

R. Des prières, des jeûnes et des aumônes.

LEÇON XXVI.

Suite de la Pénitence.

Après que le pénitent s'est confessé et qu'il a promis de satisfaire, le Prêtre doit l'absoudre, s'il lui voit des marques suffi-

P. Co ma czynić grzesznik, aby ten Sakrament prawił?

O. Powinien być skruszonym, spowiadać się, i zadosyć czynić.

P. Co jest skrucha?

O. Jest żal za grzechy przeszłe z przedsięwzięciem poprawy.

P. Możnaż grzechu nienawidzieć nie miłując Boga?

O. Nie można; powinien się w téj nienawiści zamykać przynajmniéj początek miłości Bożej.

P. Jak trzeba się spowiadać?

O. Nic nie tając, i nic nie pokrywając.

P. Co jest zadosyć uczynienie?

O. Jest wypełnienie pokuty naznaczonej od Kapłana.

P. Która jest pokuta zwyczajna?

O. Pacierze, posty, i jałmużny.

NAUKA XXVI.

Dalsza Nauka o Pokucie.

Skoro grzesznik wypowiada się, i przyrzecze zadosyć uczynić, Kapłan powinien go rozgrzeszyć, jeśli będzie miał
znaki

suffisantes de conversion : sinon il doit lui refuser l'absolution, sous peine de se damner avec le pécheur. S'il doute qu'il soit bien converti, il doit différer. L'absolution bien reçue efface les péchés, quels qu'ils soient. Quant aux moindres péchés que l'on appelle véniels, et qu'il est comme impossible d'éviter entièrement pendant la vie, ils peuvent être remis par la prière, l'aumône, et les autres bonnes oeuvres. Mais quelque petits que ces péchés nous paroissent, il faut toujours avoir grand soin de nous en purifier, et de les éviter. Les fidèles qui sont morts chargés de quelques péchés véniels, ou de quelque reste de satisfaction qu'ils doivent pour les péchés pardonnés, ceux-là souffrent en l'autre vie une peine que nous appelons le Purgatoire ; mais ils sont délivrés ou soulagés par les prières de vivans. L'Eglise accorde quelquefois des indulgences qu'elle attache à certaines bonnes oeuvres, pour nous donner moyen de suppléer au défaut de nos satisfactions.

Demande. Le Prêtre est-il obligé de donner l'absolution à celui qui se confesse ?

Ré-

znaki dostateczne nawrócenia się jego; inaczey powinien mu nie dawać rozgrzeszenia pod winą potępienia siebie z grzesznikiem: ieśli powątpiewa, czyli się szczerze nawrócił, powinien odłożyć rozgrzeszenie. Dobrze odebrane rozgrzeszenie gładzi wszelkie grzechy. Co do grzechów mniejszych, które się powszedniemi zowią, i których nie podobna ustrzedz się zupełnie w życiu, te mogą być odpuszczone przez modlitwę, jałmużnę, i inne dobre uczynki. Lecz lubo by się nam najmniejszymi zdawały te grzechy, potrzeba zawsze strzedz się ich, i z nich się oczyszczać. Wierni, którzy pomarli w grzechach powszednich, albo w niezadosyć uczynieniu reszty, którą winni byli za grzechy odpuszczone, cierpią na tamtym świecie karę, którą my zowiemy Czyśćcem; ale się uwalniają i pociechę odnoszą modlitwami żyjących. Częstokroć też Kościół pozwala odpustów, które przywieszuie do pewnych dobrych uczynków, dla dania nam sposobu ku dopełnieniu naszego niedosyć uczynienia.

Pytanie. Czy obowiązany jest Kapłan dać rozgrzeszenie spowiadającemu się?

Od

Réponse. Non, s'il ne juge qu'il ait une vraie contrition.

D. Quel mal fait-il s'il l'absolut légèrement?

R. Il se charge du même péché.

D. Le Sacrement de Pénitence est-il nécessaire pour effacer les péchés véniels?

R. Non, il y a encore d'autres moyens.

D. Quels sont-ils?

R. La prière, l'aumône, les bonnes oeuvres.

D. Qu'est-ce que le Purgatoire?

R. C'est la peine de ceux qui sont morts chargés envers Dieu de quelques dettes.

D. Quelles sont ces dettes?

R. Des péchés véniels ou des restes de satisfaction.

D. Comment pouvons-nous les soulager?

R. En priant pour eux.

D. Qu'est-ce que les indulgences?

R. Des graces que l'Eglise nous fait pour suppléer au défaut des satisfactions.

Odpowiedź: Nie, jeżeli sądzi, iż nie ma prawdziwéy skruchy.

P. Jaką winę popelnia, gdy go lekomyślnie rozgrzesza?

O. Tymże grzechem się obciąża.

P. Czy jest potrzebny koniecznie Sakrament pokuty na zgładzenie grzechów powszednich?

O. Nie, są albowiem na to insze sposoby.

P. Które?

O. Modlitwa, Jałmużna, i dobre uczynki.

P. Co jest czyścić?

O. Jest kara dla tych, którzy pomarli zadłużwszy się Panu Bogu.

P. Któreż są te długi?

O. Grzechy powszednie, albo ostatki niedosyc uczynienia.

P. Jakim sposobem możemy ich ratować?

O. Modląc się za nich.

P. Co to są Odpusty?

O. Jest to łaska, którą nam Kościół wyświadcza, abyśmy nagrodzili niedostatek dosyc uczynienia.

LEÇON XXVII.

De l'Extrême-Onction.

LExtrême-Onction donne aux malades la grace de bien mourir. Elle efface les péchés véniels, et guérit l'âme de la foiblesse qui reste des autres péchés quoique pardonnés. Elle fortifie le malade contre les tentations, qui sont plus violentes à la mort; et peut même rendre la santé corporelle, s'il est expédient pour le malade. Ce sont les Prêtres qui administrent ce Sacrement, avec de l'huile bénite exprès par l'Evêque. On fait sept onctions : cinq pour les cinq sens, aux yeux, aux oreilles, aux narines, à la bouche, aux mains; une aux reins ou à la poitrine pour la concupiscence; une aux pieds : et à chaque onction le Prêtre prie Dieu de remettre au malade les péchés qu'il a commis par chaque partie de son corps. Il faut que le malade soit en état de grace pour profiter de ce Sacrement; et il est bon qu'il le reçoive avec connoissance, quoiqu'on ne le donne qu'aux malades, et lors qu'ils sont en péril de mort.

Demande. Quelle est la grace propre de l'Extrême-onction?

Ré-

NAUKA XXVII.

O Ostatniem Namaszczeniu.

Ostatnie namaszczenie daie łaskę chorym do dobréy śmierci. Gładzi grzechy powszednie, i uzdrawia duszę ze słabości pozostałej z inszych grzechów, chociaż już odpuszczonych. Utwierdza chorego przeciwko pokusom, które naygwałtowniejsze bywają przy śmierci; może też chorego do zdrowia ciała przyprowadzić, jeżeli to jest z dobrem iego. Ten Sakrament Kapłani dają namaszczaiąc olejem od Biskupa poświęconym. Czynią siedm namaszczeń. Pięć dla pięciu zmysłów, na oczach, na uszach, na nozdrzach, na ustach, na rękach, iedno na piersiach dla pożądliwości, iedno na nogach; za każdym pomazaniem Kapłan modli się do Pana Boga, żeby odpuścił choremu grzechy, które popełniał przez każdą część ciała swojego. Potrzeba zaś, aby chory był w stanie łaski, żeby skutek odebrał tego Sakramentu; i dobrzeby było, aby go przyjmował mając rozeznanie, lubo go nie dają tylko chorym, i kiedy są w niebezpieczeństwie życia.

Pytanie: Która jest właściwa łaska Ostatniego Namaszczenia?

Od-

Réponse. La grace de bien mourir.

D. Quels péchés efface-t-elle?

R. Les péchés véniels et les restes des autres péchés.

D. Que fait-elle encore?

R. Elle fortifie contre les tentations de la mort.

D. Qui sont les Ministres de ce Sacrement?

R. Les Prêtres.

D. A qui le doit-on donner?

R. Aux malades qui sont en danger de mourir.

D. Doit-on attendre l'extrémité?

R. Non, afin que le malade soit mieux disposé.

D. Pourquoi fait-on plusieurs onctions?

R. Pour marquer les péchés commis par les différentes parties du corps.

D. Avec quoi fait-on ces onctions?

R. Avec de l'huile bénite par l'Evêque.

Odpowiedź: Łaska dobrej śmierci.

P. Któreż grzechy gładzi?

O. Grzechy powszednie, i ostatki innych grzechów.

P. Cóż więcę sprawuje?

O. Utwierdza przeciwko pokusom śmiertelnym.

P. Którzy są Ministrowie tego Sakramentu?

O. Kapłani.

P. Komu powinien być dawany?

O. Chorym w niebezpieczeństwie śmierci zostającym.

P. Czy potrzeba czekać ostatniego zgonu życia?

O. Nie potrzeba, dlatego, aby chory lepię się przygotował.

P. Dlaczego kilka się czyni pomaza-

O. Na okazanie grzechów popełnionych przez różne części ciała.

P. Czem bywają czynione te namaszczenia?

O. Oliwą poświęconą od Biskupa.

LEÇON XXVIII.

De l'Ordre.

Le Sacrement de l'Ordre donne à l'Eglise des Ministres publics et des Pères spirituels, qui tiennent la place des Apôtres et des Disciples de Jésus-Christ, pour perpétuer l'oeuvre de Dieu jusqu'à la fin des siècles. La grace de ce Sacrement ne sanctifie pas seulement ceux qui le reçoivent, elle leur donne encore le pouvoir de sanctifier les autres en leur conférant les Sacremens. Mais il n'y a que l'Evêque qui puisse les donner tous; les Prêtres, qui sont institués pour le soulager, ne peuvent conférer ni la Confirmation, ni l'Ordre. Les Diacres sont établis pour servir l'Evêque et les Prêtres dans leurs fonctions, et pour avoir soin des Pauvres. Ces Ordres sont les principaux. Il y en a cinq au-dessous, institués pour le soulagement des Diacres. Ce sont ceux des Sous-diacres, des Acolytes, destinés à suivre l'Evêque, et dans l'Eglise à porter le luminaire; des Lecteurs, des Exorcistes, et des Portiers. On compte donc en tout sept Ordres, quatre moindres, et trois plus grands, ou sacrés, qui sont le Sous-diaconat,

NAUKA XXVIII.

O K a p ł a ń s t w i e.

Sakrament Kapłaństwa daje Kościołowi Ministrów publicznych, i Ojców Duchownych, którzy są na miejscu Apostołów i Uczniów Jezusa Chrystusa dla utrwalenia dzieła Boskiego aż do skończenia świata. Łaska tego Sakramentu nie tylko tych poświęca, którzy go odbierają, ale też daje im moc do poświęcenia innych w rozdawaniu Sakramentów. Ale Biskup tylko może je wszystkie rozdawać: Kapłani, którzy są postanowieni, aby go wspomagali, nie mogą ani bierzmować, ani na Kapłaństwo poświęcać. Dyakonowie postanowieni na to, aby służyli Biskupowi i Kapłanom w ich funkcjach, i mieli staranie o ubogich. Te są przedniejsze święcenia. Pięć mniejszych święceń są na pomoc Dyakonom. Te zaś są, Subdyakonów, Akolitów przeznaczonych na asystencją Biskupowi, i dla nożenia świec w Kościele: Lektorów, Exorcystów, i Odźwiernych. Rache się więc wszystkich siedm święceń, cztery mniejszych, a trzy większych albo świętych, to jest Subdyakony, Dyakony i Presbiterat, który zawiera Kapłan-

conat, le Diaconat et le Sacerdoce qui comprend la Prétrise et l'Episcopat. Il faut passer par tous ces degrés pour arriver au Sacerdoce. Le premier degré est la Tonsure, qui n'est point un Ordre, mais une sainte cérémonie pour donner l'habit Ecclésiastique à un laïc, et le faire passer au rang des Clercs; car on appelle Clercs tous ceux qui sont destinés au service de l'Eglise, et Laïcs tout le reste du peuple Chrétien.

Demande. Quelle est la grace du Sacrement d'Ordre?

Réponse. Il donne le pouvoir de conférer les Sacrements, ou de rendre quelque service public à l'Eglise.

D. Qui sont ceux qui reçoivent cette grace toute entière?

R. Ce sont les Evêques.

D. Ils peuvent donc donner tous les Sacrements?

R. Oui, même la Confirmation et l'Ordre.

D. Les Prêtres ne peuvent-ils pas conférer ces deux Sacrements?

R. Non, ils sont réservés à l'Evêque.

D. Quel est le devoir des Diacres?

R.

pląństwo i Biskupstwo. Przez to wszystkie stopnie potrzeba przechodzić, kto chce do Kapłaństwa przyiść. Pierwszy stopień zowie się Tonsura, która nie jest świeceniem, ale świętą ceremonią dla przyobieczenia w duchowne szaty lalka, i dla przypuszczenia go do godności kleryków. Bo ci wszyscy nazywają się klerycy, którzy są naznaczeni na usługę Kościoła, laicy zaś reszta ludu Chrześcijańskiego.

Pytanie: Która jest łaska Sakramentu Kapłaństwa?

Odpowiedź: Ta, że daie moc do rozdawania Sakramentów, albo do publiczney iakiéy usługi kościelnéy odprawienia.

P. Którzy są co tę łaskę w zupełności odbierają?

O. Są Biskupi.

P. To tedy dawać mogą wszystkie Sakramenta?

O. Tak jest, nawet Bierzmowanie i Kapłaństwo dadź mogą.

P. Mogąż Kapłani dawać te dwa Sakramenta?

O. Nie, bo te należą do Biskupów.

P. Co za powinność jest Dyakonów?

R. De servir le Prêtre et l'Evêque dans leurs fonctions.

D. Qui sont les autres Ordres?

R. Sous-diacres, Acolytes, Lecteurs, Exorcistes et Portiers.

D. Combien y en a-t-il en tout?

R. Il y en a sept.

D. Qui sont les Ordres sacrés?

R. Le Sous-diaconat, le Diaconat et la Prêtrise.

D. Peut-on devenir Prêtre d'abord?

R. Non, il faut passer par tous les autres degrés.

D. Qu'est ce que la Tonsure?

R. Une cérémonie pour prendre l'habit Ecclésiastique.

D. Que produit-elle?

R. Que de Laïc on devient Clerc.

LEÇON XXIX.

Du Mariage.

Dieu ayant créé le premier homme, lui donna une femme pour compagne et pour aide, et d'eux il a fait naître tous les autres hommes; ainsi il institua le Mariage. Le péché en avoit corrompu l'usage; mais J. C. l'a réduit à son premier

O. Ta, służyć Biskupowi i Kapłanowi w ich funkcjach.

P. Które są inne święcenia?

O. Subdyakony, Akolici, Lektorowie, Exorcystowie i Odźwierni.

P. Wieleż ich jest ogółem wszystkich?

O. Jest ich siedm.

P. Które są święcenia święte?

O. Subdyakony, Dyakony i Presbiterzy.

P. Czy może kto zaraz stać się Xiadzem?

O. Nie, bo potrzeba przez wszystkie inne iść stopnie.

P. Co jest Tonsura?

O. Jest to ceremonia do odebrania odzienia kościelnego.

P. Cóż ona sprawuje?

O. To, że z laika czyni klerykiem.

NAUKA XXIX.

O M a ł ż e ń s t w i e.

Stworzywszy Bóg pierwszego człowieka, dał mu niewiastę za towarzyszkę i pomocniczkę, aby z nich wszyscy inisi rozdili się ludzie: a tak postanowił Matrzeństwo. Grzech zepsował był iego używanie; ale Chrystus Jezus do piérwszég

mier état, et en a fait un Sacrement, y attachant de graces particulières. C'est donc l'union d'un seul homme avec une seule femme, qui ne peut être rompue que par la mort. Ils doivent s'aimer comme s'ils n'avoient qu'un même corps à deux âmes, se secourir l'un et l'autre, dans tous les travaux de la vie, et prendre soin des enfans qui leur viennent, afin qu'ils continuent après eux de servir Dieu sur la terre. Cette union du mari et de la femme est l'image de l'union de J. C. avec son Eglise. Or quoique le mariage soit très-saint, l'état de la continence parfaite est plus excellent. Les personnes mariées sont partagées entre Dieu et le monde par le soin de leurs familles; les Vierges et les Veuves sont libres pour se donner toutes à Dieu. Mais la continence parfaite est une grace singulière, qui n'est pas donnée à tous.

Demande: Qui a institué le Mariage?

Réponse: Dieu même au commencement du monde.

D.

swoięy przywiódł ie doskonałości, i do godności go Sakramentalnēy wyniósł, przywiązawszy do niego łaski szczególne. Jest to tedy złączenie iednego meszczyzny z iedną także niewiastą, które nie może być zerwane, chyba przez śmierć. Powinni się kochać, iakoby mieli iedno ciało z dwiema duszami: wzajemnie siebie wspomagać we wszystkich życia swego pracach, i staranie mieć o dzieciach, które się im rodzą, aby po nich nie ustawały służyć Bogu na ziemi. To zjednoczenie Meszczyzny z Niewiastą, jest wyobrażeniem zjednoczenia się Chrystusowego z Kościołem swoim. Więc lubo Małżeństwo jest święte, iednak stan wstrzemięźliwości doskonałēy jest zacniejszy. Osoby albowiem w małżeństwie zostające rozdzielone są między Bogiem i światem, przez starania około swoięy familii: Panny i Wdowy są wolne na oddanie się cale Bogu. Lecz wstrzemięźliwość doskonała jest to łaska szczególna, która nie wszystkim dana bywa.

Pytanie: Kto postanowił Małżeństwo?

Odpowiedź: Bóg sam na początku świata.

D. Qui l'a établi dans sa pureté?

R. Jésus-Christ qui en a fait un Sacrement.

D. Que représente-t-il?

R. L'union de Jésus-Christ avec son Eglise.

D. Quelle est la grace de ce Sacrement?

R. Que le mari et la femme s'aiment comme s'ils n'étoient qu'un.

D. Que s'ensuit-il de-la?

R. Qu'ils s'aident l'un l'autre dans tous leurs besoins.

D. Que doivent-ils faire pour leurs enfans?

R. En avoir grand soin, et les élever en la crainte de Dieu.

D. Y a-t-il un état plus parfait que le Mariage?

R. Oui, l'état de continence parfaite.

D. En quoi est-il meilleur?

R. Parce qu'il laisse plus de liberté de servir Dieu.

D. Tout le monde est-il capable de cette perfection?

R. Non, c'est un don singulier de Dieu.

- P. Któż ie do swoiéy pierwszéy przy-
wiódł doskonałości?
- O. Chrystus Pan, który ie uczynił
Sakramentem.
- P. Cóż wyraża Małżeństwo?
- O. Złączenie Jezusa Chrystusa z Ko-
ściołem swoim.
- P. Jaką sprawuje łaskę ten Sakrament?
- O. Te, że Małżonkowie kochają się,
iakby oboie iedno byli.
- P. Cóż stąd wynika?
- O. To, iż we wszystkich potrzebach
zobopolnie ratować się powinni.
- P. O co dla dzieci swoich starać się
powinni?
- O. Powinni wielkie o nich mieć staranie,
i wychowywać ie w boiaźni Bożéy.
- P. Jestże który stan doskonalszy niż
Małżeństwo?
- O. Jest stan wstrzemiężliwości dosko-
nałéy.
- P. W czémże iest lepszy?
- O. W tém, iż większą zostawuje wol-
ność do służenia Bogu.
- P. Wszyscyż ludzie są sposobniemi do
téy doskonałości?
- O. Nie wszyscy, iest to dar Boski szcze-
gólny.

T A B L E

DU CATÉCHISME HISTORIQUE,

PREMIÈRE PARTIE,

contenant en abrégé l'Histoire Sainte,

	<i>Pag.</i>
<i>Leçon I. De la Création</i>	6
— <i>II. Du péché du premier homme</i>	14
— <i>III. Du Déluge et de la Loi de Nature</i>	20
— <i>IV. D'Abraham et des autres Patriarches</i>	26
— <i>V. De la servitude d'Egypte, et de la Pâque</i>	32
— <i>VI. Du Voyage dans le desert, et de la Loi écrite</i>	36
— <i>VII. De l'alliance de Dieu avec les Israélites</i>	42
— <i>VIII. De l'idolâtrie</i>	50
— <i>IX. De David et du Messie</i>	56
— <i>X. Du Schisme de Samarie</i>	60
— <i>XI. Des Prophètes</i>	66
— <i>XII. De la Captivité de Babylone</i>	72
— <i>XIII. De l'état des Juifs après la Captivité</i>	76

R E I E S T R

KATECHIZMU KRÓTSZEGO.

PIERWSZA CZĘŚĆ,

zawierająca krótkie zebranie Historyi
Świętęj.

	Karta
Nauka I. O Stworzeniu świata	7
— II. O Grzechu pierwszego człowieka	15
— III. O Potopie i o prawie natury	21
— IV. O Abrahamie i o innych Patri- archach	27
— V. O Niewoli Egipskiéj, i o Pasce	33
— VI. O Podroży na puszczy, i o Prawie pisanem	37
— VII. O Przymierzu Boskiém z Izra- elitami	43
— VIII. O Pałwochwalstwie	51
— IX. O Dawidzie i Messyaszu	57
— X. O Odszczepieństwie Samaryys,	61
— XI. O Prorokach	67
— XII. O Niewoli Babilońskiej	73
— XIII. O Stanie Żydów po wyjściu z niewoli	77
— XIV. O Żydach Duchownych i cielesnych	83
— XV. O Narodzeniu Jezusa Chryst.	87

	<i>Page</i>
<i>Leçon XIV. Des Juifs spirituels et des Juifs charnels</i>	82
— <i>XV. De la naissance de Jésus-Christ</i>	86
— <i>XVI. De Saint Jean-Baptiste</i>	94
— <i>XVII. De la vocation des Apôtres</i>	98
— <i>XVIII. Prédication de Jésus-Christ</i>	104
— <i>XIX. Des ennemis de Jésus-Christ</i>	110
— <i>XX. De la Passion de Jésus-Christ</i>	114
— <i>XXI. De la mort de Jésus-Christ</i>	120
— <i>XXII. De la Résurrection de Jésus-Christ</i>	124
— <i>XXIII. De la descente du Saint-Esprit sur les Apôtres</i>	130
— <i>XXIV. De la Vocation des Gentils</i>	136
— <i>XXV. De la fondation des Eglises</i>	142
— <i>XXVI. De la Tradition et de l'Ecriture</i>	148
— <i>XXVII. De la ruine de Jérusalem</i>	152
— <i>XXVIII. Des Persécutions</i>	156
— <i>XXIX. De la liberté de l'Eglise, et des Moines</i>	162

SECONDE PARTIE.

contenant en abrégé la Doctrine Chrétienne.

	<i>Page</i>
<i>Leçon I De la Foi, de l'Espérance, et de la Charité</i>	168
— <i>II. De la Trinité</i>	174

	Karta
Nauka XVI. O Świętym Janie Chrzcicielu	95
— XVII. O Powołaniu Apostołów	99
— XVIII. Nauka Jezusa Chrystusa	105
— XIX. O Nieprzyjaciolach Jezusa Chrystusa	111
— XX. O Męce Jezusa Chrystusa	115
— XXI. O Śmierci Jezusowey	121
— XXII. O Zmartwychwstaniu Jezusa Chrystusa	125
— XXIII. O Zstąpieniu Ducha Świętego na Apostołów	131
— XXIV. O Powołaniu Narodów	137
— XXV. O Fundowaniu albo stowieniu Kościołów	143
— XXVI. O Tradycyi albo Podaniu i Piśmie	149
— XXVII. O Spustoszeniu Jerozolimy	153
— XXVIII. O Prześladowaniu wier.	157
— XXIX. O Wolności Kościoła i o Zakonnikach	163

C Z Ę Ś Ć D R U G A.

Zawierająca Naukę Chrześcijańską.

	Karta
Nauka I. O Wierze, Nadziei i Miłości	169
— II. O Trojcy Świętej	175

	<i>Page</i>
<i>Leçon III. De l'Incarnation du Verbe et de la Rédemption du Genre humain</i>	180
— <i>IV. De la descente de Jésus-Christ aux enfers, de sa Résurrection, et de son Ascension</i>	186
— <i>V. Du Jugement</i>	190
— <i>VI. Du Saint-Esprit</i>	191
— <i>VII. De l'Eglise</i>	200
— <i>VIII. De la Communion des Saints</i>	206
— <i>IX. De la Rémission des péchés</i>	210
— <i>X. De la Résurrection et de la Vie éternelle</i>	216
— <i>XI. De l'Oraison Dominicale</i>	220
— <i>XII. Suite de l'Oraison Dominicale</i>	225
— <i>XIII. Des autres Prières</i>	230
— <i>XIV. Du Décalogue</i>	236
— <i>XV. Des trois premiers Commandemens</i>	240
— <i>XVI. Du quatrième, du cinquième et du sixième Commandement</i>	241
— <i>XVII. Des quatre derniers Commandemens</i>	250
— <i>XVIII. Des trois premiers Commandemens de l'Eglise</i>	254
— <i>XIX. Des trois autres Commandemens de l'Eglise</i>	260
— <i>XX. Des Sacramens</i>	266
— <i>XXI. Du Baptême</i>	270
— <i>XXII. De la Confirmation</i>	274
— <i>XXIII. De l'Eucharistie</i>	280

Nauka III. O Wcieleniu Słowa Bożego, i Odkupieniu rodzaju ludzkiego	181
— IV. O Zstąpieniu Jezusa Chrystusa do Piekiet, oraz o jego Zmar- twychwstaniu i Wniebowstą- pieniu	187
— V. O Sądzie	191
— VI. O Duchu Świętym	195
— VII. O Kościele	201
— VIII. O Społeczności Świętych	207
— IX. O Odpuszczeniu grzechów	211
— X. O Zmarłychwstaniu i żywocie wiecznym	217
— XI. O Modlitwie Pańskiéy	221
— XII. Dalsza Nauka o Modlitwie Pańskiéy	227
— XIII. O Innych Modlitwach	231
— XIV. O Przykazaniach Boskich	237
— XV. O Trzech pierwszych Przy- kazaniach	241
— XVI. O Czwartém, piątém, i szó- stem Przykazaniu	245
— XVII. O Czterech ostatnich Przy- kazaniach	251
— XVIII. O Trzech pierwszych Przy- kazaniach Kościelnych	255
— XIX. O Dwóch innych Przykaza- niach Kościelnych	261
— XX. O Sakramentach	267
— XXI. O Chrście Świętym	271
— XXII. O Bierzmowaniu	275
— XXIII. O Przenajświętszym Sa- kramencie	281

<i>Leçon XXIV. De la Communion</i>	<i>Page</i> 284
— <i>XXV. Du Sacrement de Pénitence</i>	288
— <i>XXVI. Suite de la Pénitence</i>	292
— <i>XXVII. De l'Extrême-Onction</i>	298
— <i>XXVIII. De l'Ordre</i>	302
— <i>XXIX. Du Mariage</i>	306

Nauka XXIV. O Komunii albo przyię-	
ciu Najświętsz. Sakramentu	285
— XXV. O Sakramencie Pokuty	289
— XXVI. Dalsza Nauka o Pokucie	293
— XXVII. O Namaszczeniu	299
— XXVIII. O Kapłaństwie	303
— XXIX. O Małżeństwie	307

Katechism.

100
Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna
Im. E. Smolki w Opolu

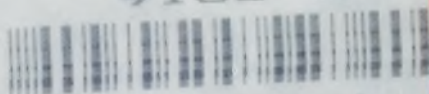
9136 5
nl inw. :

Syg. :

„Zbiercy Śląskie“

Wojewódzka Biblioteka
Publiczna w Opolu

9136 S

001-009136-00-0

